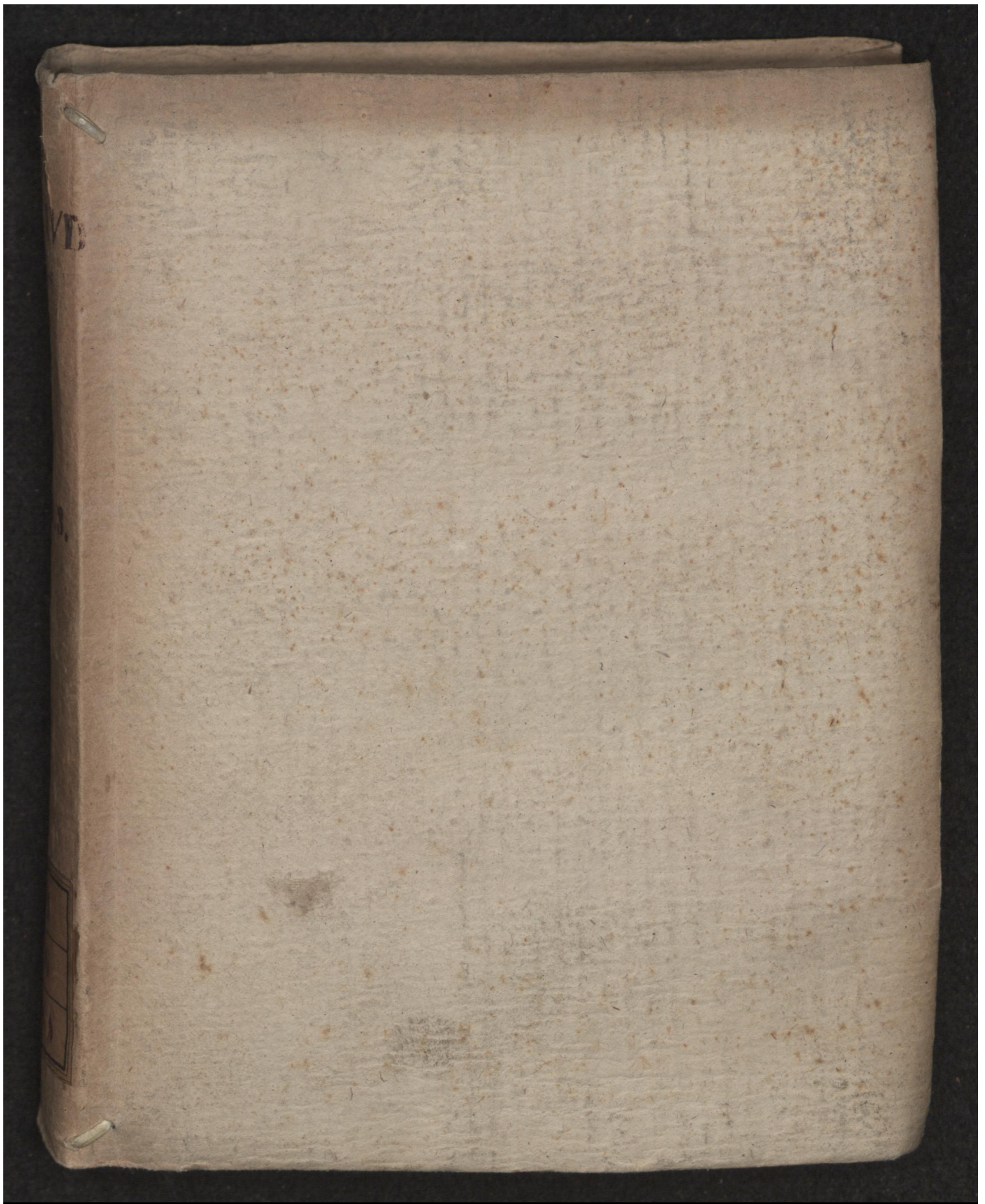
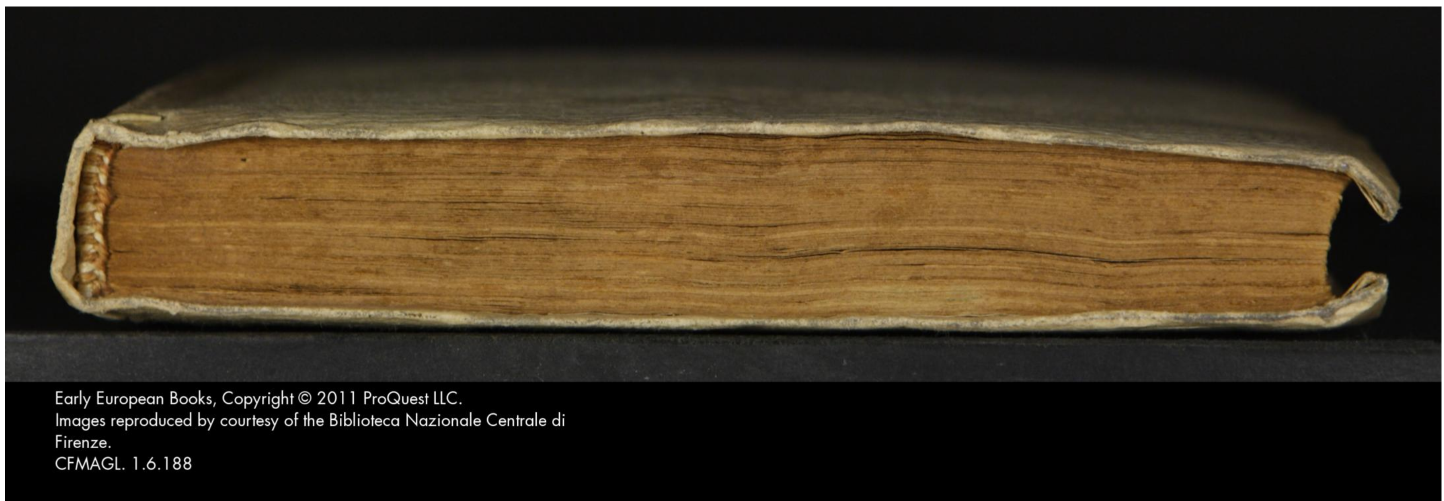
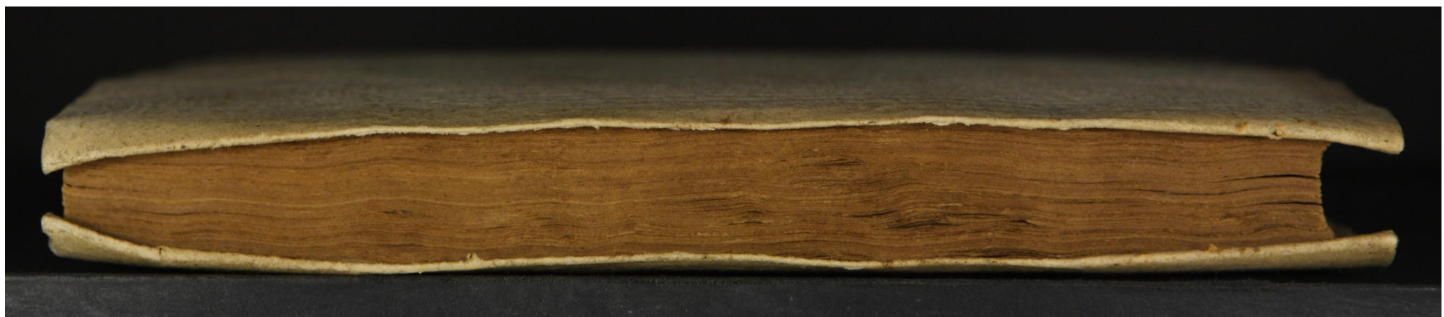

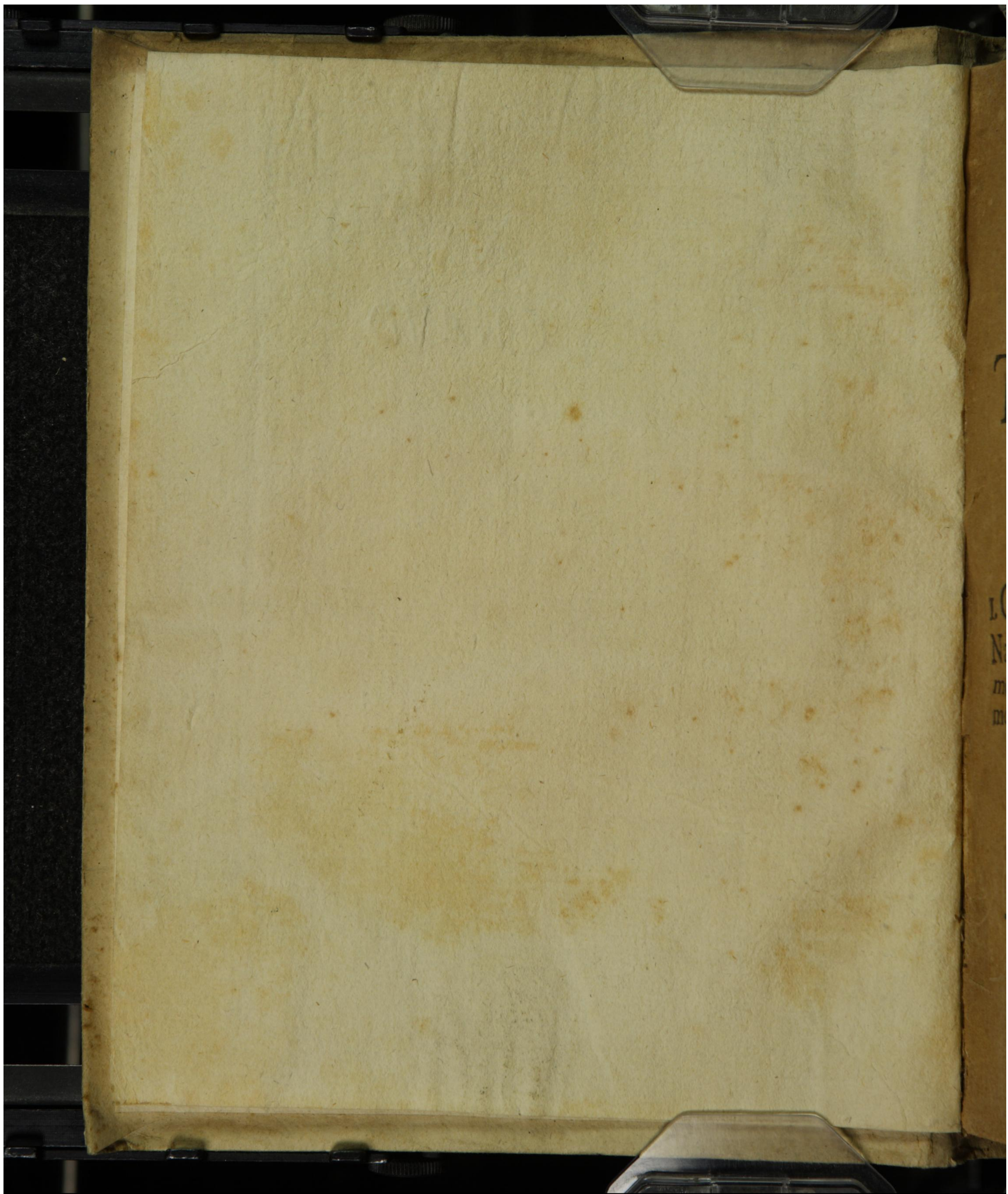

2.A.3.

XVI
CLAVD

GABRIELIS CLAUDERI, D.
MEDICI DUCALIS SAXONICI,
ACADEMICI CURIOSI,

DISSERTATIO
DE
TINCTURA UNIVERSALI,

(vulgò LAPIS PHILOSOPHORUM dictâ)

In qva

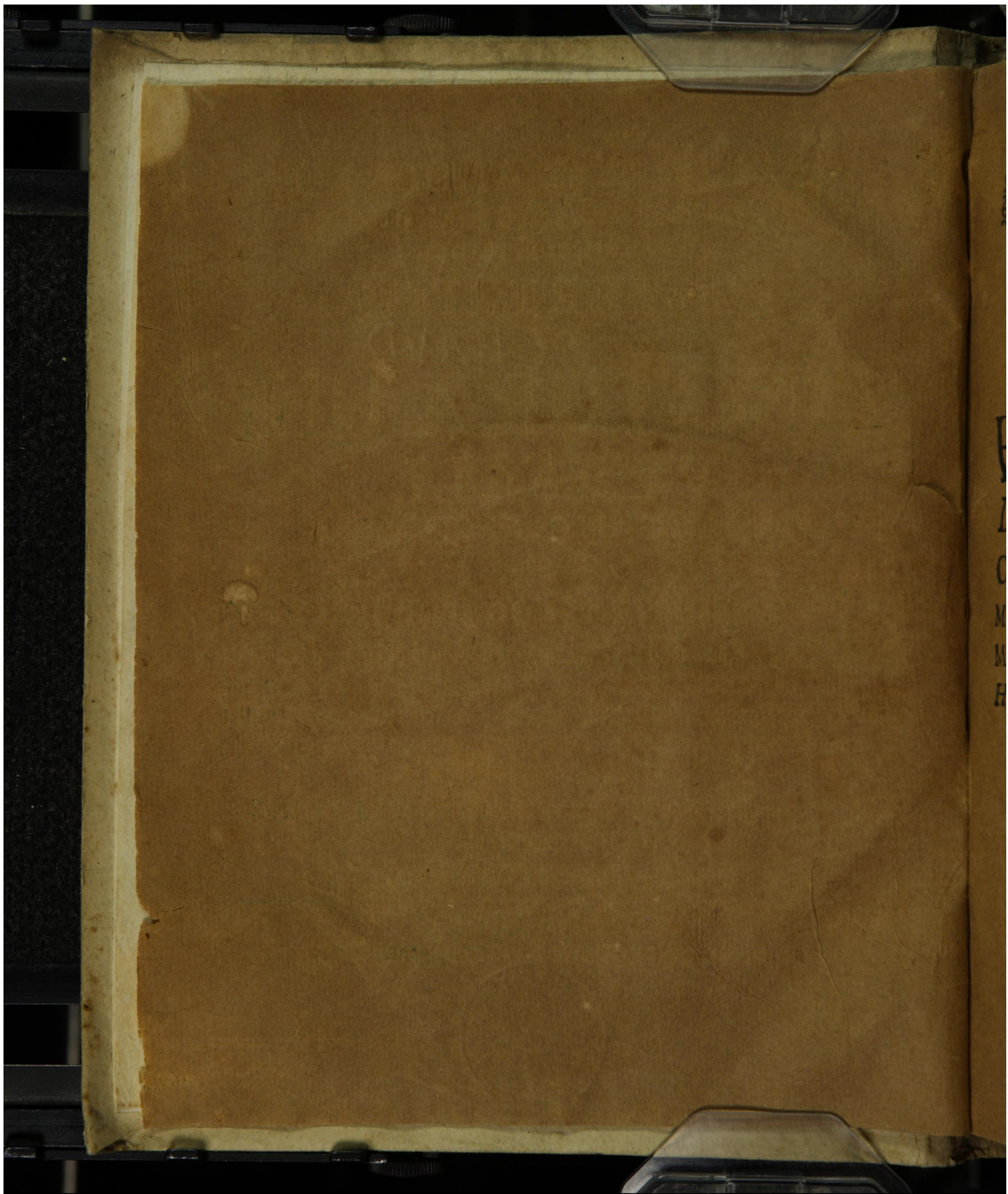
1. Qvid Hæc ſit. 2. Qvod detur in Rerum Natura; an Chriſtiano conſultum ſit immediatè in hanc inqvirere; 4. è qva Materia; & 5. qvomodo præparetur, per rationes, & Variorum experientiam perſpicuè proponitur; aliaqve curioſa & utilia, huic analoga, adnectuntur.

AD NORMAM ACADEMIÆ NATURÆ CURIOSORUM.

Cum Sereniſſimi Electoris Saxoniæ Privilegio.

ALTENBURGI
apud GODOFREDUM RICHTERUM. 1678.

SERENISSIMO PRINCIPI
AC DOMINO
DOMINO
FRIDERICO,
DUCI SAXONIÆ, JULIACI, CLIVIÆ, ET MONTIUM, COMITI PROVINCIALI THURINGIÆ, COMITI LIMITANEO MISNIÆ, PRINCIPI HENNEBERGÆ, COMITI MARCÆ ET RAVENSBURGI, RAVENSTEINII DYNASTÆ, &c. &c.

DOMINO MEO CLEMENTISSIMO.

SERENISSIME PRINCEPS,

DOMINE CLEMENTISSIME,

Vemadmodum qvælibet Cohors militaris ſuo, & ab aliis diſtincto gaudet Vexillo; ac veluti ſingulæ Naves, tam bellicæ, qvam mercatoriæ peculiaribus ſuis, iisqve ſplendidis ſuperbiunt ſignis, dum vagis ac dubiis Maris procellis committuntur; Ita præſentem Diſſertationem, præfixo magni cujusdam Sideris Terreſtris Nomine in Publico comparere volui, ut periculoſas invidiæ Syrtes eô felicius, faciliusqve ſuperet, atque æmulos & ſcopticos, perfidis Piratis non abſimiles, rubore & ter-

terrore ſuffundat, longiſſimeqve à ſe arceat.

Cujus autem Nomen tractatui huic meo commodius præfigere poſſem, qvam SERENITATIS VESTRÆ, utpote Patris Patriæ cœlitùs Nobis conceſſi? Præcipuè cùm notiſſimum ſit, Eandem, transacta ardua cum vivis converſatione, hoc eſt, ad Regiminis clavum ſedendo, Corpus Animumqve curis publicis, non ſine ingenti etiam propriæ Valetudinis jactura ac diſpendio, fatigatum refocillare converſatione cum mortuis, id eſt, lectione Librorum, ſimilibusqve rei literariæ conſervationem ac augmentum, curioſam item Naturalium perſcrutationem concernentibus.

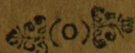
Proinde ſub auſpiciis SERENITATIS VESTRÆ Librum huncce in publicam emitto lucem, eumqve ad ipſius

Pedes devotissime repono, humilimè rogitans, ut manu gratiosa recipere, ac vultu sereno adspicere haud dedignetur.

Qvamvis autem *Bellona* Patriam dulcissimam proh dolor! misere flagellârit hactenus, & adhuc flagellet; nihilominus placuit Majestati Divinæ, ut non modo inter funestos hosce tumultus mavortios Leges nondum plane sileant, aut Artes liberales ferientur, de qvo infelici tamen effectu jamdudum conqvestus est Romanorũ ille Dictator incomparabilis, Cicero; sed in specie qvoqve Academia Naturæ Curiosorum haud ita pridem pro DEI O. M. Honore, ac Proximi commodò promovendis fundata, sub potentibus Alis Aquilinis Augustissimi Imperatoris nostri LEOPOLDI sartatecta conservetur.

Propterea seriis Cœlum pulso Precibus, velit SERENITATIS VESTRÆ

aca-

ac aliorum S.R. Imperii Procerum consiliis benedicere, ne Patriæ interitum minans Bellum deteſtabile ulterius incrementa ſumat; ſed potius aurea Pax, Pax illa ſola Triumphis innumeris potior, redeat! Sic Concordia iterum creſcent & augebuntur, qvæ hactenus abominanda ac Chriſtianis indigna diſcordia ſunt dilapſa & peſſumdata. Sic impoſterum ſub deſideratiſſimæ Pacis umbone Palladis Artes novas accipient vires, ac præprimis occulta Naturalium miracula magis magisqve rimari, mirari licebit.

Faxit æternus *Boni Autor*, ut provida *Sereniſsimæ Veſtræ Celſitudinis* Sapientia porro terreantur Hoſtes, ducantur in admirationem Fœderati; Subditi vero protegantur, conſerventurqve! Faxit item idem *Vitæ ac Sanitatis Autor*, ut mens tam ſana in Corpore etiam ſano habitare poſſit; ut pancra-

craticè valeat cum Sereniſſima Dnn. *Fratrum* Corona, cum *Conjuge, Aſcaniis*, ac totacelſiſſima Familia! Faxit non-minus, ut *Ruta Saxonica* jamdudum in Arborem proceram & robuſtam exſurgens porro-porro ſolitum vigorem perpetuum obtineat, eademqve ſub glorioſa ac iucunda ſempervirentium Ramorum ſuorum umbra ſubditos, auxiliumqve petentes defendat; nec marceſcat unqvam, usqvedum hocce *Univerſum* marceſcere, imò ſubito per ignem evaneſcere ac interire jubeat *Omnipotens ille*, qvi *illud* primum creavit, & hucus qve ſubſiſtere juſſit!

SERENITATIS VESTRÆ

Scribeb. Altenburgi, Calendis Martii, Anni Meßiani, 1678.

Servus humilimus

Gabriel Clauderus. D.

BENE-

Benevolo Lectori

Mentis ac Corporis sanitatem!

On haberi, sed esse, [Hoc est, non nominetenus saltem; sed & realiter simus, qvod sumus,] celeberrimi Mathematici, Tychonis à Brahe, fuit Symbolum. Id qvod nunc meum mihi facere licebit. Cùm enim Collegio Naturæ Curiosorum me adjunxerim, vel hoc ipsum Collegii Nomen statim indicat, qvid moneat, vel qvid habeat in recessu. Proinde Legibus ipsius, qvibus Naturalia scrutari jubemur, obediens, Literato Orbi præsentem communicare dissertationem constitui.

Si fortè prurituі Legentium Ea non satisfaciat, (cum omnibus placere sit impossibile,) à prudentioribus eò faciliorem veniam me impetraturum confido, qvod sim aggressus Materiam, si qvæ unqvam alia inter res publice propositas, abstrusam, confusam, intricatam, & obscurè ab aliis tractatam, aut minus adcuratè ventilatam, imo summe arduam.

Sin autem nonnullis displicuerit; qvod nimium aperte fuerim locutus, atqve indignis propalaverim tantum arcanum, illi ex Ethicæ Christianæ fundamentis æ-

qva Animi lance ponderent, rogo, qvid ſit Invidia, & qvid Chriſtiana Charitas. Nobis enim ſolis nati non ſumus. Nec prætextus ille qvod feneſtra aperiatur abuſui, & Perlæ Suibus projiciantur, attendendus; cum notum ſit, abuſus iſtius cauſâ nihil abrogandum, vel intermittenda eſſe bona, ſi per accidens aliqvando inde eveniant mala; alias eidem Fato ſubjecta eſſent Pecunia, Vinum, Veſtes; ut nihil dicam, de gladiis, tabacô, pulvere tormentario, & innumeris aliis. Adhæc Scandalum hoc omninò erit acceptum, nec Mihi imputandum, qvoniam integro Capite qvarto prolixè ſatis demonſtravi, qvinam digni ſint, & qvibus competat inæſtimabile hoc Myſterium Divinum tangere. Me qvoqve minimè latet, Arcana revelata viIeſcere. Sed eſto! vileſcant indignis, modo innoteſcant aliis, commoda promoturis publica! Siqvidem & Reges & Ruſtici eodem pretioſo Chriſti Sangvine ſunt redemti.

Qvid proderunt igitur tunc demum Arcana, cum extremus adveniet dies? cum fractus illabetur Orbis? Qvod ſi etiam nondum inſtaret, veluti tamen plurimorum Theologorum ſententia inſtat, Hora diei duodecima, aut ad minimum undecima Magni illius Patrisfamilias; Tuæ tamen Vitæ, mi Chriſtiane, ſingulis qvaſi momentis ingruit dicta hora duodecima. Qvomodo igitur Invidiam tuam excuſabis? qvem juvabit Theſaurus tuus abſconditus? Novit Cardiognoſtes Cœle-

ſtis

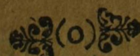
ſtis piam meam intentionem; Hinc rectè faciendo neminem timeo; ſed pro amplificando Divino Honore, & Proximi emolumento, ac ſtimulandis aliis ſagacioribus Ingeniis, facio, qvæ facio, pede qvaſi ſtans in uno, in tranſitu hoc Mundano memor Æternitatis. Nam juxta Owenum, noſtra

Momentum Vita eſt; ſed pendet ab hoc Momento,
Sive perenne Bonum, ſive perenne Malum!

MAgnum opus eſt tricis exire, & noſcere veri
Semina, & ex olidò conqvirere ſtercore Perlas.
Eſt Animi morbus, præſentia fingere chara.
Ille Gryphes jactat, qvæ noſſe putabitur Orbi;
Hic chartas doctis replet magna Arte Chimæris;
Qvilibet errantes alios, ſe clamat Adeptum,
Intimius Matrem rerum ſe noſcere, ſeqve
Perſpicere ex voto nudam ſine veſte Dianam.
Si plures animus ſit volvere, doctior inde
Scilicet, & plenus dubiis, incertus abibis;

Sin

Sin audire velis, præsensqve haurire secreta
Res tandem in nummos & fumos tota redibit.
Non dubium tamen est, ut multis splendida Fama
Indignos peperit Titulos, sic vera latere
Talibus in Scriptis aliqvando, nec irrita cuncta;
Si modo Naturæ genuinis ductibus almæ
Insistas, calcesqve viam sic providus æqvam.
Tu labyrinthæis mæandris fila ministras,
CLAUDERE, & monitis generosa hæc Pectora formas,
Tu statuas certas præfigis Mercuriales.
Macte novis ausis! sic Te duce certior isthæc
Volvetur via, Te verò laus certa manebit.

Honori
Excellentissimi DN. AUTORIS, Collegæ, Fautoris & Amici svavissimi gratulabundus scribebat Jenæ

GEORG. WOLFFGANG. *WEDELIUS.*
Medic. Doct. Professor Publicus, Medicus Ducalis Saxonicus, & S. R. Imper. Academ. Naturæ Curiosorum Adjunctus.

CAPUT

I. Occasio scribendi.

CAPUT I.

Exhibens Occasionē scribendi.

Liqvot Annorū transiit series, cùm, qvod jam facio, facere cōstituerā, id est, Literato, curioso atq; in Dei honorē, Proximiq; cōmodū inhianti Proximo meo publicè communicare pro Ingenii modiô, ac simplici mentis sinceritate, qvæ de *Universali materiâ*, Regum opes suô pretiô non æqvante, sed superante, Ejusqve præparatione à Viris variis occultiora Naturæ arcana seriò scrutantibus & audiveram, & videram. Verum enimverò, cùm inter agens & patiens proportio debeat esse decens, meritò me deterruit

I. Rara Rei hujus arduæ, Humanamqve Sapientiam tantum-non transcendentis gravitas. Cùm mecum habitans nôrim, qvàm curta sit Ingenii mei suppellex; & qvàm plures illustrioribus dotati sapientiæ donis, non suffecerint huic oneri fe-

 rendo,

rendo, nec Lectori satisfacere valuerint; Præcipuè cùm nunqvam ferè ipse Operi huic magno manum admoverim.

Si enim curioso Naturalium Scrutatori tot ac tot tædiosæ & laboriosæ obviam eunt difficultates in indagandis aliis rebus Medicis; v. g. Quàm multa fert, facitq; , qvàm sudat & alget *Botanicus*, antequā flosculos suos & herbas decenter excolat, debitô eas tempore colligat, ac usui reservet; quam sedulus & indefessus est, ut experiatur harum virtutes? Exempli loco produco saltem Purgantia: Quam multi enim exsiccârunt & consumserunt Cerebella sua, in indagatione, an hoc Bilem, illud Melancholiam, istud Pituitam; an verò in genere saltem cruditates omnes Massæ Sanguineæ, & Viscerum Coctionis expurgent. Per quot secula tracta fuit controversiarum Serra, an hæc operationem suam exserant humores attrahendo, vel fugando, vel stimulando? an occulta item, vel manifesta qualitate agant? An purgantia sint venenata, &c.

Theatrum Anatomicū si ingredimur, ingredimur sanè Augiæ stabulum! Inter mille enim alios Hercules ibi sudantes ac purificantes solus nunc prodeat *Harvèus*: Quantum Temporis, quantum sudoris, quantum laboris fastidiosi impēdit ille, in dilucidando Generationis Animalium negotiô? Quot perdidit

1, Occasio scribendi.

dit Menses, imò Annos, antequam de inventâ Sanguinis circulatione triumphare valuerit. Quid dicā de Farragine Cōtroversiarū theoreticarū? Qvid de Principiis *Chymicorum*, *Galenicorum*, *Helmontianorum*, *Cartesianorum*, *Sylvianorum*, *Charletonianorum*, &c. Quomodo Ingenia humana harum varietate agitantur, macerantur, cruciantur, turbantur? ut proinde de hisce loquendi nec principium, nec finis ferè sit inveniendus?

Si tandem, ceu Practici, ante ægrotantium Nos sistimus Lectos, quas, quales, quantas ibidem videre est difficultates; quot, quantaq; dubia torquent Nostros animos antequam genuinâ morbi cognitione, utpote verô sanationis fundamentô, potiamur;

Quot, quantaq; dubia mordent animos nostros, antequam morbô cognitô necessariam adferrre valemus medelam? Solum jam adduco inter mille alios vertumnū illum, *Scorbutum*, vix perscrutabili Symptomatum variorum diversitate stipatum? Quàm variè eludit iste medicamenta probatæ aliàs efficaciæ? Quantos clavarum Herculearum inflictûs reddit irritos?

Si inquam, (repeto) curioso Scrutatori naturalium tot ac tot tædiosæ ac laboriosæ obviam eunt difficultates in indagandis rebus aliis Medicis, quantum laboris, quæso, Atlantéum & Hercu-

leum hocce de *Tinctura Universali* arcanum requiret? Ubi suum inveniet *Alexandrum Magnum* nodus hicce Gordius? Cùm hæc multis Parasangis antecedat reliqua omnia interquè ea emineat,

Quantum lenta solent inter viburna Cupressi.

Quis valet superare has Syrtes, hanc Scyllam, hanc Charybdin? Quis *Iason* potest enecare hunc Draconem, pro obtinendô *Aureo Vellere*? Cui contingit adire hanc *Corinthum*, ubi viri literatissimi, viri acutissimi toties spe suâ exciderint?

II. Me deterruit sterilis scripturiendi pruritus, plures hodiè infestans; dum nonnulli aut gloriolæ ostentandæ, aut vilis lucelli aucupandi gratiâ ex aliorum libris convasant nonnulla, ex iisquè sua clanculariè suffurantur, ac veluti Æsopica Cornicula alienis plumis sese vestiunt, nihilquè dicunt, quod jamdum non sit dictum & scriptum; ac veluti Pediculi aliorum sanguine sese conservant ac nutriuntur; aut ex succa tandem & sterilia proponunt. Præprimis verò non sine rei literariæ ac imprimis *Medicæ* opprobriô vagantur & oberrant scripta innumera *Alchymica* Enthusiasticis, ridiculis, inutilibus, Thrasonicisquè nugis ac vanitatibus plena, adeò ut plures ingenui, si atheum, scurram, scelestum, fraudulentumquè aliquem nominare voluerint, unicâ *Alchymistæ* voce id perficiant. Ut proinde ingenuus

1, Occasio scribendi.

nuus & curiosus lector non immeritò fastidiat, tale scriptum recens editum, si oculis offeratur.

III. Me deterruit ulcerosa sæculi nostri consuetudo, ac detestabile Sciolorum & Philautorum alios rodendi cavillandiquè studium. Cùm enim aliquis pro Talenti sui concrediti pondere in *Dei* Honorem, Proximiquè commodum, publicæ scriptum aliquod cōmittit Luci, Lector curiosus & ingenuus obstringitur â Conscientiæ suæ legibus, ut lecta ventilet, & si nonnulla scriptis rectiora noverit, candidè et amicè impertiat, ac placidè sine scopticis dicteriis ac barbaris rixis dissensum suum solidis rationibus & experientiâ stabilitum aut publicè, aut privatim communicet, atquè ita inde, tanquam è silice ignis, veritas Mundo utilis eliciatur. Quemadmodum post alios non ita pridem fecere clarissimi Angli, Dn. Willisius Nathanaeli Highmoro, & Dn. Lucas Schrœckius, Collega honorandus, Dn. Friderico *Hofmanno* in suâ Pharmacop. ab illô placidè dissentiens. Utinamq; autem contrarium quotidiè experiri non cogeremur! Vix enim Tractatu aliquo publicè edito, non pauci in illud, veluti rapaces Harpyiæ invidô ac malevolô oculô & animo involant, Linguæ viperinæ aculeis pungunt, atque è bonis hujus & illius ingenii floribus non, veluti Apes mel; sed veluti araneæ, venenum, juxta commune dicte-

rium exſugunt & conficiunt. Ut ita Veterum illud ſuſpirium, Homo Homini Diabolus, proh dolor! ſuo adhuc gaudeat fomento. Atque inde fit, ut plura ſummè utilia inter privatos Cancellos delitescant, publicoq; ſubtrahantur, futura Blattarum ludibrio & nutrimento.

Dolendum quoque eſt in ſpecie, quod ob diverſitatem *Religionis* ac *Regionis*, & cum Natio altera alteri politicè adeò ingenuè non faveat, ab Incolis Medicis ad talia ſcripta odium etiam transferatur; infernalisque Invidiæ & rixæ Promus condus ideò quoque laboret ac obtineat, ut plura utiliter cogitata ſupprimantur. Exempla, utpote ſatis obvia, in re tædioſâ adducere ſuperſedeo; Unicum ſaltem addens, inutilem adhuc fervere litem inter varios Reipubl. Medicæ Antiſtites, Germanos, Italos, Gallos, Anglos, cuinam ſit imponenda Corona triumphalis pro *Chirurgiâ infuſoriâ* & *transfuſoriâ* primùm detectâ. Cùm tamen facilè accidere poſſit, ut nonnulli ſimul unum & idem meditentur ac inveniant, licèt diverſis in locis degant, nec literariò utantur Colloquiô; quod itidē hìc fortè factum credo, nec ulli aliquid Honoris ſum derogaturus, cùm de hac primùm-ſcribentes omnes ſuâ curioſâ & laborioſâ naturalium indagatione *Orbi* Medico, imò literato ſint notiſſimi. Idem poſ-

l. Occasio scribendi.

possum propriô testari exemplô: Meditabar, egregium præstare usum variis adfectibus Essentiam *Castorei* & Spiritum *Salis armoniaci*, censebamque nobilius adhuc medicamētum parari posse, si legitimâ dosi, digestione, & circulatione hæc duo jungerentur, & unirentur; Propterea anaticâ quantitate, hæc duo miscui, infundendo in duplum Spiritûs Melissæ vel cochleariæ, pro aliquali dilutione & saporis correctione; (si cui lubet, poterit *castoreū* statim extrahi dictis Spiritibus, & postea misceri Spirit⁹ Salis armoniaci;) vidi tunc sæpiùs raram efficaciā in symptomatibus plurimis Nervorum, *Apoplexiâ*, *Epilepsiâ*, *Scorbutico-Hypochondriacis*, *Torminibus Ventris*, *affectu hysterico*, quem vocant, &c. Mentionem hujus faciebam coram amico; Ille mihi mittebat illud idem non ita pridem á se primùm paratum; quasi unius cogitariones alteri fuissent cognitæ.

Ad hæc illa ipsa *Chirurgia infusoria* septuaginta jamdum abhinc annis fuit descripta à Germanô celeberrimô, Andr. *Libaviô*, qui in defensione Syntagmatis Arcanor. contra Henningū *Scheunemannū*, cap.4.p.7.8, edit. Francofurt. 1615. in hæc erumpit verba: *Adsit Iuvenis robustus, sanus, sanguine spirituosô plenus, macilentus, vix animam trahens.* | *Magister artis habeat Tubulos argenteos, inter se congruen-*

gruentes. Aperiat Arteriam robusti, & Tubulum inserat, muniatquè, ægroti arteriam findat & Tubulum fœmineum infigat. Iam duos Tubulos sibi mutuò applicet, & ex sano sanguis arterialis calens & spiritualis saliet in ægrotum, unaquè vitæ fontem afferet, omnemque Languorum pellet. Sed quomodò ille robustus non languescit? Danda ei sunt confortantia, & cibi, &c. Hucusq; *Libavius*.

Ita imperscrutabile *Dei* judicium, per tempus aliquando hoc vel illud occultat, aut ob nostram indignitatem & fermentatorium peccatum, aut ut eò adcuratiùs Nos Posteri scrutemur naturam. Sic quoque à pluribus anxiè hactenus quæsita Veneris dealbatio, & sine fracturâ malleabilitas; cùm itidem tamen à veteri quodam Chymico plures ante annos Typis exscripta doceatur. Quoniam autem non nulli in re monerariâ, aliisque jam eâdem nefariè abutantur, plura non licet de hac addere. Sic Ludovicus *Locatellus*, in Theatro suo arcanorum Italicè edito tectè describit *Terram foliatam Tartari*, quod post paucos annos itidē facit sub *salis essentialis Tartari* nomine curiosiss. & laboriosiss. *Zwölferus*; unde postea addito *vitriolo Martis*, paratur *Tinctura* rarissimæ efficaciæ; cùm tamen Philippus *Müllerus*, in Tractatu suo Miracula Chymica insignito, & Dan. *Sennertus*, Institutio-

1, Occasio scribendi.

tionum Medicar. Libri 5. Part. 3. Sect. 3. cap. 15. p. m. 1427. longis abhinc annis eam descripserint.

Religionem quod concernit, notũ non minus est, dissidia ista Theologica à *Cacodæmone* sæpius etiã ad Medica scripta extendi, atq; ideò planè extra rhombum unum ab altero transversis oculis adspici, ac invidiosæ linguæ aculeis lædi; Cùm potiùs deceat Christianos, utpote sub eodem Christi vexillo militantes contra Atheos, Gentiles, Turcas, &c. Christianis amore, auxilio, adplausũ obviam ire, præcipuè in rebus, ubi Publici emergit utilitas; se junctis talibus scandalosis, extraneis, ad rem Medicam non facientibus.

Dictis tamen hisce obstaculis non obstantibus, ab Amicis incitatus, Legibusqve Academiæ Nostræ curiosæ, quibus elaborare Scriptum de re aliquâ medicâ jubemur, satisfacturus, crenam operi admovi; adcurata animi expendens lance, magnum illum *Patrem familias*, Math. 25. rigorosam de Talentô concreditô expetiturum olim esse rationem; Præcipuè cum viderim, nostrô hôc seculô in vinea Medica instare fortassis horam 9. aut 11. diei, quia plus ibi hactenus est laboratum, & summoperè adhuc labores fervere, ac in antecedentium Sæculorum ullo factum est.

Quot enim, quæso, hucusq; noviter sunt inventa?

Prodeant ſaltem pauca, loco plurium; e.g. Sanguinis Circulatio, Venæ lacteæ, ductus & lacteæ Thoracicæ, Vaſa Lymphatica, ductus ſalivales, lacrymales, legitimus viſceris *Pancreatis* cum ſuo ductu, ſuccoqve Uſus olim incognitus &c. Quid dicam de utiliſſimo incremento Doctrinæ de Fermentatione, de Generatione Animalium; Ut taceam mille alia curioſa, & ſumme utilia in aliis Theoreticis & Practicis rebus Medicis; Quantum acceſſit Lucis Rei *Botanicæ?* Quantis Enchiriſibus aucta *Chymia?* Cum igitur non minùs hactenùs *Materiam Univerſalem* frequentiùs & adcuratiùs ſint aggeſſi nonnulli, ac confidam Ego, me mea (tenui licet) notitia hac in re aliquid lucis poſſe adferre, partim, ut miraculoſam Operum Divinorum Magnificentiam & amplitudinem ab injuriis per *Tincturæ* exiſtentiā negantes Ei illatis vindicem; partim, ut juvem recta via ingredientes, (Si cuidam ingenuo magnum hunc laborem tentare, forſean libuerit,) partim, ut dehorter plures aut ex inſcitia, & ſtupiditate, aut ex malitiâ à verâ ſemitâ deviantes, atquè ita Magnates fruſtrà Auro emungentes, ac Ipſos cum ſe ipſis decipientes.

Sanctiſſimè tamen proteſtor, meamquè appello ad Conſcientiam, nullô planè aliô fine hæc à me inſtitui, qvam ut imperſcrutabilis *operum Divinorum*

rum Gloria amplificetur, Proximiquè commodum promoveatur, ac ut de Publico benè merear; (cùm non Nobis solis simus nati; verùm ad DEI Imaginem conditi Homines, Homînes-Christiani, ne saltem veluti Bruta, edamus, bibamus, dormiamus, & postea stupidi obmutescamus; Sed ut Nostrâ Divinæ Auræ Particulâ prudenter operemur, atque per hanc ab iisdem Nos distinguamus;) Et hæc omnia quidem pro Talenti mei Pondere, sine invidiosis in alios stimulis, ac ostentationibus fastuosis omnibus, nec non reverenter semper habitô meliori aliorum Judicio, atque ut suo quemlibet abundare Genio permittam.

CAPUT II.
Tradens, Qvid sit?

DE *Tinctura Universali* disserere nonnulla constitui: De re tali, quam anxié, desiderarunt, ac desiderant Mortalium innumeri; & quidē non immeritò, quoniam res Mundanas omnes, quales quales etiam sint, ipsa Invidia quoque teste, pretiositate suâ non æstimanda mirum-quantum superat; De re tali, quâ majorem & ca-

riorem *Divina* Misericordia, inter tot millena millia donorum medicamentosorum aliorumquè post Lapsum Adamiticum Generi Humano non exhibuit. De re tali, quæ meritò non est adnumerata septem illis Mundi miraculis à veneranda antiquitate aliàs abundè & ubique decantatis, cùm hisce omnibus illa sola incomparabiliter ardua utilitatis suæ gravitate antecellat.

Quamvis autem neutiquam mea sit mens, magnum opus conscribere, aut largis ambagibus multa de *Nomine, definitione nominali & reali, signis, fine & usu* Ejusdem proponere, qualia pluribus inscriptis ad nauseam toties repetita & transscripta reperire licet. Nec mihi res sit cum Chymiatriæ Tyronibus, novitatum avidis, ac in vitium erroresque flecti cereis; multò minùs cum nefariis istis *Pseudo-Chrysopœis*, Ardelionibus, in veræ Artis ignominiam natis, atque fraudulentis Ciniflonibus; Sed cùm ingenuis, expertis, Arcana Naturæ pia curiositate tractantibus, quorum conat9, meditationes ac labores, *Tincturam* seu immediatè, seu mediatè concernentes Talento meo concredito adjutum iri; Alios item tam pro Animarum, quàm pro Corporum suorum salute, ut in arduo hoc negotio cautiùs mercentur, aut illud,

No-

Nolime tangere, Capite quarto ampliùs deſcribendum obſervent, fore edoctos, ſpero, confido.

Nihilominùs tamen, ut Curioſus Lector eò faciliùs intelligat & aſſequatur Animi mei Senſa, nonnulla de jam dictis, nimirum (1) *Nomine*, (2) *Definitione*, (3) *Signis*, (4) *Fine* & *Uſu*, præmittere, conſultum judicavi.

I. *Nomen* igitur quod concernit, notũ eſt, T*incturam Vniverſalẽ* tot *Nominibus* quaſi eſſe inſignitã,

Quot Thebis portæ; quot divitis Oſtia Nili;

inter quæ non pauca ſunt abſurda & ludicra; Cùm enim Veterum Chymicorum nonnullis, peculiare & inſolitum illi Nomen imponendo, Emphaticum quoddam, & occultum tacitè & allegoricè indigitare placuerit, ſucceſſivè factum eſt, ut Chymicaſtri, Naſutuli, ac Thraſonici Aurifices, quò aliquid feciſſe & cognoviſſe videantur, ac facile credulis raram de ſe ſpem excitent, oſtentatorias denominationes *Eidem* impoſuerint, cum phantaſticis Emblematibus, ſtolidisque Signaturis; non ſine veræ *Artis* opprobrio, ac ſcopticâ Miſochymicorum irriſione; propterea hîc nominare talia nomina, meritò abhorreo. Placuit autem Eandem vocare T*incturam Univerſalem*; Tincturam quidem partim, quòd â diverſis *Lapis*

Philosophorum καῖ ἐξοχὴν dicatur T*inctura*, partim quòd vox Tincturæ sit egregia denominatio Chymica. Non qvidem intellectum hîc volo per T*incturam* qvendam liqvorem aut liqvidum, qvalis est T*inctura bezoardica*, *Martis*, T*artari*, *fl. papaveris err.*&c. cum me non lateat, quòd à plurimis, dictum *Lapidem* in forma Pulveris vel Salis sese ostendere, doceatur, uti inferius patebit. *Universalem* verò nominavi, ad differentiam remediorum particularium, ubi v. g. unum valet contra Febres malignas, alterum medetur Hydropi, hoc sanat Phthisin, illud sedat dysenteriam, isthoc pellit menstrua intempestive cessantia, aliud verò sopit nimium horum fluxum; Vel, ut Nonnulli Neoterici loqui amant, hoc corrigit & præcipitat præternaturale Sanguinis acidum, illud depurat vitiosum massæ sanguineæ alcali. Nostra verò *Tinctura*, modo extraordinario operans, sanat morbos omnes, qvales-qvales ii sint, à qvacunqve etiam causâ, sive ab alcali, sive ab acido præter naturaliter sese habente ortos; [qvantum qvidem *Cœlestis* Medicorum Primas talium morborum sanationem huic vel illi individuo utilem judicat;] Nec minus Metalla ignobiliora & imperfecta in nobiliora & perfectiora transmutat.

II. *De-*

II. *Definitionem* pono talem: *Tinctura Universalis est supremum & perfectissimum Artis Medico-chymicæ Mysterium, è primis Naturæ principiis unitis paratum, qvô Corpus Humanum vegetum in statu naturali conservatur, ac à morbis defenditur, morbosumq; vigori pristino restituitur; Metalla insuper imperfecta singularib⁹ solutionibus & depurationibus in verum Aurum vel Argentũ exaltantur & transmutantur.* Dixi

I. *Supremum & perfectissimum Artis Medico-chymicæ Mysterium.* Si enim adcurato studio ac indefesso labore contra hunc vel illum morbum specialem curiose paratum, feliciqve successu exhibitum Medicamentum aliqvod, v. g. *Tinctura bezoardica, antimonii genuina, antihecticum Poterii,* &c. dicitur, [& qvidem non immeritò] Artis arcanum aut Mysterium; Si item in re Metallicâ qvoddam curiose inventum, v. g. Præparatio *Orichalci*, meretur nomen arcani, qvid vetat, ut *Tincturam* nostram, utpote incomparabile & generale remedium, vocitemus perfectissimum Mysterium?

II. Dixi, *è Primis Naturæ Principiis unitis paratum*; Cum è rebus macrocosmicis primariis & generalibus, ad naturam Elementorum propius accedentibus, secretâ Artis dexteritate tra-

ctatis & combinatis, v. g. è *Spiritu Mundi &* *Sale Terræ*, [uti inferius dicetur,] non vero è rebus magis compositis & secundariis, v. g. Lapidibus, Metallis, Herbis, similibusqve perfectis, veluti reliqva Medicamenta, componatur.

III Dixi, *qvò corpus Humanum vegetum in statu naturali conservatur, & à morbis defenditur, morbosumq; vigori pristino restituitur*. Cum enim Hæc paretur è talibus, è qvorum dispositione Vita & Mors nostra dependet, nimirum rebus primis & principiis universalibus, qvibus mediantibus bene & naturaliter constitutis mundana cuncta, & sic etiam præcipue Corpus Humanum, vivunt, crescunt, nutriuntur, conservantur; Ex illis contra per atomos impuras & putridas corruptis succedunt morbi maligni ac pestilentes in Hominibus & Brutis, Vegetabilium item corruptio & Putredo, &c. Ideo etiam necessariò seqvitur, Medicamentum ex hac *Materia* curiòse per genuinas Artis Enchirises depuratum, longoqve labore ac diuturna Patientia ad summam perfectionem perductum, modo extraordinario & universali corpora nostra sana conservare, Vitam, qvoad fieri ob alias circumstantias potest, vegetam sustinere, morbis omnibus sese opponere, iisdemqve sufficientem præbere medelam. Hoc qvi-

qvidem non perficitur more in aliis morbis solito, dum contraria contrariis tolluntur, v. g. Dum nimii fluxus sanguinis, aut ventris adstringentibus, econtra alvi aut menstrui obstructio aperientibus & pellentibus sanantur; Sed roborando *Calidum innatum*, & Vitæ Balsamum, spiritibusqve Cordis ac Cerebri ob necessarium partibus Corporis alimentum subministratum debilitatis balsamicas Vires novas addendo; his enim florentibus & puris existentibus, Sanguis circulô legitimô circumvolutus decenter expellit viis solitis impuritates & excrementa, sartatecta servantur Viscera Sanguinis depurationi & coctioni destinata, suoq; satisfaciunt officio; Corpus nutritur; & ita viret, viget, floret Oeconomia Microcosmi. Et hoc tam diu, usqve dum *Divina Majestas* Nos, Exemplô Patriarcharum, Josephi, Moysis, Davidis, Hiskiæ, &c. Morte naturali [consumtô nimirum vitæ Pabulô,] mori jubeat; aut unum alterumqve morbis insanabilibus percutiat, veluti Antiochum. lib. 2. Maccab. cap. 9. & Ægyptios ulceribus, Exod. 9. v. 9. Si vero ad fectus aliqvis turbaverit dictam Rempublicam, refocillatô per hanc Ambrosiam & Nectar Cœleste *Archæô* Nostro, ille denuò contrà audacior ire, acceptisqve novis viribus Hostem quemcunqve [remediis a-

liis, probatæ alias experientiæ, etiam non obedientem] aggredi, atqve ita massæ sanguineæ cruditatibus incrassatæ & inqvinatæ, & quæ inde dependet, Viscerum, totiusqve Corporis dispositioni naturalem vigorem reddere valet. Cui lubet, consulat hâc de re, præter alios, Davidis Lagnei Harmoniam chymicam, qvi curiosè & utiliter varia è variis collegit, item laboriosum rerum naturalium indagatorem, Joh. Joach. *Becherum*, Physicæ Subterran. Supplementô, pag. 100. Dixi

4. Tandem, *qvô imperfecta Metalla singularibus solutionibus & depurationibus in verum Aurum & Argentũ exaltantur & transmutantur.* Dum nimirum eorum Principia è qvibus cuncta constant, mediante astrali hujus *Tincturæ* Virtute decenti proportione uniuntur, ac perfectis Solis & Lunæ Elementaribus radiis illustrantur; atqve ita à scabiosis suis excrementis depurata qvalitates internas & externas Auri perfectissimi æqvant aut superant, singulisqve Probationum Examinibus abundè satisfaciunt. Cùm juxta plures Chymico-Philosophos metalla non tam specificè, qvàm gradualiter differre, amplè ventilatum & perspicuè demonstratum sit.

Me qvidem non latet, dari plures, Metallorum transmutationem & exaltationem planè negantes; cùm

a, Quid sit.

cùm autem illorum rationibus jam dum ſatisfactum ſit à variis veris per ignem Philoſophis, neqve mea ſit intentio, alibi dicta hîc repetere, aut diffuſe diſputare, hoc unicum ſaltem addo; Rationes Eorum eò certiùs fieri irritas ratione *Tincturæ Vniverſalis*, cùm multæ ac diverſæ dentur *Viæ particulares*, qvas dicunt, neutiqvam concurrente Menſtruô aut *Viâ* noſtrâ *Univerſali*, magis magisqve hoc Seculo innoteſcentes, per qvas in re medica nihil plane perficitur, ſed ſaltem Metalla imperfecta & impura, item aliqvando Mineralia, & his affinia, in nobiliora Metalla & puriora transmutantur, dum nimirum dictis Metallis ignobilioribus, item antimonio, Marcaſitæ, vel Biſmutho, &c. mediantibus Salibus, aliisqve, v. g. Sale armoniaco, Sale Tartari, borrace, nitro, arſenico, Mercurio ſublimato, lapide calaminari, &c. ope ignis fortioris fuſoria per decentem ingredientium mixtionem malleabilitas, ponderoſitas, color deſideratus, fixitas, & perſeverantia in igne & ſuper cupellam, &c. ingenioſe & laborioſe communicantur.

In ſpecie Veneris in Lunam exaltatio ſatis curioſa, *Venerem albam* qvam vocant, in multorum jam eſt manibus & oculis. Qvamvis autem dictæ transmutationes per vias particulares ut plurimum

mum fiant sine fœnore insigni, dum sæpius factæ impensæ vix, & ne vix qvidem, redeunt; nihilominus tamen hujus possibilitas & veritas consistit firma & irrefragabilis.

Si igitur transmutatio per *Vias particulares;* qvas dicunt, est vera & possibilis, teste experientia freqventi, qvis, qvæso, Eandem denegare audebit magis perfectæ, imò perfectissimæ *Tincturæ Vniversali?* Ex superabundanti, num sit viri prudentis & Philosophi contra Autopsiam disputare, judicent alii.

III *Signa* qvod attinet, qvemadmodum res cunctæ Forma sua externa cognoscuntur, v. g. hoc est Homo, hoc est Eqvus, hoc est Rosa, Rubinus, &c. vel inter medicamenta, hoc est Elixir Proprietatis, Balsamus Sulphuris Crocus Martis, Crystalli Tartari, &c. ita etiam *Tinctura* Nostra, tanqvam Ens reale, Physicum sese qvâdam debet ostendere figura. Cum autem hæc sit

Rara Avis in Terra, nigroq; simillima Cygno,

atqve uti Mors dicitur horribilium horribilissimum; ita Nostra *Tinctura* non minori Jure dicitur rariorum rarissimum. Unde *Ejus* ob raritatem evenit, ut de externa illius Facie adeò plura producere Testimonia non liceat, partim, qvod Chymici *Eandem* aliqvando vocitent *Tin-*

cturam

cturam vel *Elixir album* (qvod sufficit pro magnis usibus qvidem in Medicina, metallorumqve transmutatione in Lunam] aliqvando vero *Tincturam* vel *Elixir rubrum*, [qvod ad ultimam & plenariam rei perfectionem est perductum,] partim & præcipuè, cum ulceroso nostro seculo, proh dolor! res sit eò delapsa, ut, si qvidam Medici Novatores & nasutuli vel præparârint laude qvidem dignum aliqvod medicamentum, vel etiam tale clanculum cuidam subduxerint, aliterqve tinxerint atqve miscuerint, statim inde projiciant ampullas & sesqvipedalia verba, ac modò *Panacéam*, nunc *Medicinam Universalem*, jam *Sulphur Philosophicū*, mox *pulverem Horizontalem*, sive *Aurum potabile* verum, & centum aliis pomposis nominibus in ora omnium disseminent, atqve ita confundant ac turbent curiosos atqve Philochymicos. Si etiam unus & alter res metallicas superficialiter saltem tractaverit, vel ad summum *Venerem albam* parare didicerit, aut tandem possibilitatem transmutationis metallorum in *Viis particularibus*, licèt sine fructu, viderit, statim sese pro vero *Tincturæ Universalis* Possessore venditare non erubescit.

Propterea censeo, vitio non adeo qvasi esse vertendum Medicis nonnullis, Chymiam medi-

co-metallicam per plures annos adcurata methodo & laborioſe tractantibus, *Deo* autem ſic volente, primarium laboris finem, *Tincturæ* nimirum acqviſitionem, non obtinentibus; econtra talium vaniloqvorum atqve fumivendulorum fallaces nugas ad nauſeam viſu & auditu continuè percipientibus, ſi, qvaſi è juſta indignatione, *Tincturam univerſalem* planè Non-Ens judicaverint.

Sed ad rem: Me non ſtatuere, qvod *Lapis Philoſophorum* ſit talis liqvor, qvi communiter *Tinctura* vocatur, ſuperius de Nomine monui; Sed rectius cùm illis, qvi eandem vel viderunt, vel è qvalitatibus ſuis internis judicant, judicamus, *Tincturam Univerſalem*, qvoad Figuram externam, conſiſtere in Pulvere ſalino, vel ſali potius analogo, rubicundo, ſublucido, inſipido, valde ponderoſo, in Solis aut candelæ calore, uti cera, fluente, in aëre non fluido, in violentiſſimô etiam Ignis examine manente fixo, & incremabili.

Sal enim eſt vere perfecta & balſamica ſubſtantia, ubi volatilior *Tincturæ* pars cum parte fixiore in Macrocoſmi Laboratorio per Artem optime potuit uniri & concentrari. Rubedo & ſplendor indicat Operis perfectionem & igneam penetrantiam, (Rubeus enim & albus color in Natura pro magis perfectis & durabilibus non immerito

merito habentur, Ille pulvis, qvem *Helmontius* viderat flavi fuit coloris; qvod rei ipsi nil derogat.

Nam dubium hocce nonnullis fortè oriens bene prævidit & sopivit Heinr. *Kunraht* Amphitheatr. p. m. 202, In Pulvere, inqvit, *est croceus*; *In massa v. integra instar rubini, rubens*, & Franc. Osw. *Grembs*, Arbor integr. & ruinos. Hominis, Libr. 3. Cap. 3. p. m. 500. Tincturæ *Pulvis*, inqvit, *est instar Croci; Sed toto corpore, instar Rubini*; id est, *Tinctura Universalis* si pulverisatur, acqvirit colorem Croceum; Tota vero Ejus substantia post fusionem Crucibulo exemta, colore rubro est rubiniformis. *Tincturam* infra capite seqvente ex *Helvetiô* adductam qvod attinet, illa fortè nondum ad ultimam & summam perfectionem aut maturitatem fuit traducta.

Reliqvæ dictæ qvalitates indicant adcuratam & absolutam particularum volatilium & fixarum unionem, perfectamqve corporis incrassati fixitatem, in qvâ cardo totius operationis consistit. Mihi licuit semel esse tam felici, ut viderim apud Virum magnum hoc Regale donum Dei nondum planè perfectum, in formâ pulveris salini ex albo rubentis & qvasi splendentis, eò ferè colore, qvem exhibet Talcum, vel aliqvando sal volatile in destillatione

Roris

Roris majalis Recipienti adhærens; fatebaturqve, sese tandem in hôc arduô labore post varios casus, post tot discrimina rerum, eò devenisse, ut *materiam Vniversalem* Methodo inferius detegendâ caute tractaverit, ac eò perduxerit, qvod se jam in cauda Pavonis, qvod vocant Chymici, oculis omnium exponat. Alius Amicus mihi dedit Sal crystallinum, vel potius pulverem Sali analogum insipidum, leni Solis aut Fornacis calore, uti cera fluidum. Hi crystalli dulces per triennalem laborem, juxta modum infra Cap. 6. describendum, ad talem fuere deducti vel coacti figuram. Ego tam Donatoris, qvam propria Experientia, testari possum, dictum pulverem Salinum methodo universali qvodammodò paratum, non tamen planè absolutum, in Morbis variis alia, alias efficacis operationis, remedia eludentibus, v. g. Hydrope, Phthisi, Hæmoptysi, &c. laudabile Ægrotis indigis attulisse Solamen, ac valetudinem desideratam sæpius reddidisse.

Statuo igitur per jam dicta, T*incturam* ut plurimùm Pulveris salini vestem induere; Quod cum aliis adcuratè qvoqve evincit Petr. Ioh. Faber, In manuscripo huic dissertat. adnexo, cap. 3. Nulli tamen volo contradicere, qvi E*andem* sic perfectam postea in Oleum, vel aliis modis, vel mediante

ante qvinta Essentia vini in liqvorem aliqvando resolvi, doceat; qvemadmodum ipse *Paracelsus* plus vice simplici unam vel alteram guttam hujus *Olei universalis* ægrotantibus propinavit, uti fusè tradit cum aliis Andr. *Libavius*, Alchymiæ libr. 2. Tract. 2. cap. 9.

Signa è Qvalitatibus internis qvodammodo superius in Definitione tetigimus in Puncto sanitatis conservandæ aut reddendæ, ut & metallicæ transmutationis, dùm nimirum, unius grani portiuncula tam morbis [per alia remedia etiam insanabilibus,] medendo, qvam imperfecta metalla exaltando extra ordinariam, & qvasi miraculosam Humano Generi opem exhibet; atqve ita de se ipso testatur. Proinde cùm talia è pluribus scriptis ac Artis Filiis, cum qvibus mihi res est, jam dum cognita, cramben ab aliis toties coctam heic proponere, supervacaneum puto.

IV. *Finis & usus.* Cùm Natura & Natura Naturans, *Deus*, nihil faciant frustra, sed cuncta fiant propter certum aliqvem finem, dubito sanè. an qvidam sanæ mentis de usu *Tincturæ universalis* dubitet, aut frustra *Eam* fieri credat. Cui autem Fini Illa è generali *Divinæ* Majestatis Cornu copiæ sit destinata & creata, qvæ in Definitionis explicatione ac de signis hactenus di-

ᶜta, docent; nimirum ut ſanitatem vegetam Hominibus conſervet, ac deperditam reſtituat; Metallaque imperfecta & ignobiliora in nobiliora & perfecta transmutet. Hâc enim morbi omnes, qvales-qvales, qvanti-qvanti ſint, efficacem alias aliorum remediorum Virtutem eludentes ac inſanabiles habiti, *Deo* jubente, ſanantur, adeò etiam ut in Lepra, ac ſimilibus adfectibus deſperatis, qvos dicunt, ſummè mirabiles ediderit ſæpius operationes.

Operationi autem perficiendæ, Adeptorum nonnullorum Elogiô, ſufficit granuli unius portiuncula; ad præſervationem qvidem *Tinctura alba* aliqvoties ſaltem in anno; Elixir vel *Tinctura* verò *rubra* adhuc paucioribus vicibus qvotannis exhibenda. Qvâ ſic ſumta, Homo eſt benè diſpoſitus, vegetus, rubicundus. Ad ſanandum vero propinata, morbum aliis per menſem vix ſanabilem tollit unico, vel altero die; adfectum aliàs annuô ſpatiô vix eradicabilem ſanat 12. dierum tempore, Symptomata vero ſumme inveterata & contumacia per unum menſem.

In Regno minerali non minori energia, ac in maſſa ſanguinea vel Regno animali, ſeparando impuritates, unicum itidem granum *Tincturæ* vertit plures uncias Metallorum imperfectorum in Aurum

rum vel Argentum, illis in fusione stantibus injectum. Ab hisce duobus præcipuis, & superioribus Laboribus dependent varia alia, v. g. Lapides ignobiliores facit immutari in pretiosos & Gemmas, uti Crystallum in Rubinum, Topasium. Non minùs è rebus medicamentosis, v. g. Auro & Argento communi fixò, è Perlis, coralliis, antimonio, &c. Veram valet extrahere *Tincturam*, qvod alia menstrua, qvalia sint, tam perfectè præstare neqveunt.

In Regno vegetabili contra Naturæ cursum & modum maturat & fœcundat arbores, plantasqve omnes. Sic granulum *Tincturæ* Aquâ solutum Veris tempore affusum Viti, aut alii arbori, Mense Majo producet post flores ramos vel racemos, & fructûs. Eodem modò vina vappescentia renovantur & resipiscunt.

Qui curiosus Philosophiæ Nostræ naturalis Scrutator plura & ampliora desiderat Experimenta, evolvat inter plures alios Theatrum Chymicum, ibi multos in unum collectos reperiet Tractatus suis satisfacientes meditationibus. In specie verò in Hujus volumine quartò Harmoniam Chymicam Davidis *Lagnei*.

De modò autē operandi post superiùs dicta addo breviter: Cùm *Tinctura Nostra* specialissimâ præ-

rogativâ medeatur morbis omnibus; non verò, uti alia inter medicamenta hoc Phthisi, illud Hydropi, aliud Febribus, aut Arthritidi adhibeatur, ideò etiam peculiari ratione suam absolvat operationem; dum nimirum roborat Calorem nativum, à cruditatibus massæ sanguineæ, & à materiâ morbosâ debilitatum, Spiritûs exsuccos & efficaci Virtute depauperatos refocillat, Sanguinisque massæ suum renovat Balsamum, & quæ præternaturaliter se se habent, in ordinarium revocat circulum; Anima enim nostra pro Oeconomiâ Microcosmica sartâ tectâ servandâ solius Calidi innati & spirituum utitur Ministeriô, quib' decenter sese habentibus, & vegetis existentibus, & conservatô ita in Cordis lampade Balsamicô Vitæ oleô, quælibet Viscera, & Partes corporis amicâ & æquali Temperie confœderatæ legitimè suis funguntur officiis.

Non aliter, ac si Natura in Macrocosmo per atomos aëreas, per radios Solares, Rorē, Pluviam, &c. unamqvamqve Creaturam in vigore sibi consvetô conservat, fœcundat, nutrit. Aut veluti Lampas unô eôdemqve modo radios lucidos satis diu de se spargit, si ipsi decenti qvantitate, & successive oleum novum, pabuli loco infunditur. Vel uti aqva paludosa & stagnans purificatur, &

ab

ab ulteriori corruptione defenditur, si aqva fluvialis limpida in eam derivatur. Vel, ut rude ab Opificibus depromam exemplum: Sartor modô uno eodemqve, mediante acu facit vestes sericeas, laneas, coriaceas; Sutor è diverso corio facit itidem calceos æqvaliter. Fabri ordinum omnium ex Auro, Argento, Cupro, Ferro, &c. mediande malleo extendunt suas laminas, variasq; inde formas & figuras & vasa fingunt. Non aliter *Archæus* Noster Nostrâ utitur *Panaceâ*. Plura ad hanc rem facientia videantur capite sequenti post Responsa ad objectiones Kircherianas.

Laudabilem autem hujus operationis modum non adeò extendendum volumus, uti Zoilorum Familia cavillatur, ac si Eadem Vita Humana, *Deo* etiam quasi invitô, possit prolongari, Iuventus reddi, Senectus prohiberi. Sed *Tinctura* Nostra morbos præsentes exturbat, & ab absentibus præservat Corpora Nostra, quātum *Cœlestis* Medicorum Primas, qui percutit, & sanat, qui est Arbiter vitæ & mortis, sanationem Nostram *Divino* suo Honori, ac Hominis cujuslibet saluti, quâ mundanæ, quâ æternæ, proficuam reperit. Nisi enim ille adfuerit, viresque infuderit, nil & vilis dictamnus, & gloriosa *Panacea* juvat,

juxta communem versum. Ea enim omninò subjecta est cum omnibus creatis potentissimò & inevitabili *Pancratoris majestatici* FIAT. Medicamentis autem uti omnibus, ita etiam hâc *Tinctura Universali* utimur, non ut mortem evitemus, sed ut eam tolerabili in statu, ac vegetâ sanitate expectemus. Minime tamen *Tincturæ* Nostræ efficaciam subjicimus crassæ nonnullorum explicationi dicti illius è *Jobo*, cap. 14. v. 5. *Positus est Hominis Vitæ* Terminus, *qvem non potest transgredi*; quasi ex absolutò *Dei* decretò inevitabiliter cuilibet Hominum Vitæ Terminus adeò immobilis esset prædestinatus, ut absolutâ necessitate, nullô habitô respectu ad causas secundas, & contingentia, ut certâ Horâ, & definitô Genere Mortis mori cogamur, eumque anticipare aut prolongare sit simpliciter impossibile.

Hôc enim modô intellecta & declarata *Jobi* verba exiguum usum relinqvunt Theologiæ, pauciorem Medicinæ; periclitatur ambarum dignitas, hæc Corporum, illa Animarum nostrarum saluti præfixa; & quasi frustra à *Deo* essent procreatæ tot rerum Medicamentosarum Myriades miraculose operantes.

Posuit quidem *Deus* O. M. cuilibet Homini Terminum Vitæ, ut tamdiu vivat, quamdiu

diu per ſuam complexionem ac Temperamenti ſui diſpoſitionem poteſt; Verum enim verò Idem *Dominus* Hominibus ad ſui Imaginem conditis, & in quibus τὸ τῶν ἄστρων στοιχείῳ ἀνάλογον, aut aliquid *Divini* habitat, (de quo eleganter Melch. *Sebizius*, & Hier. *Jordanus* in peculiaribus Tractatibus,) dedit Rationem, & liberum reliquit arbitrium, quibus decenter utantur, ac Vitæ ſuæ normam inde emetiantur.

Si igitur aliquis hiſce abutatur, ac compotationibus, ingluviei, libidini, incandeſcentiæ, mœrori, aliiſq; diætæ erroribus (quorum dantur innumeri,) indulgeat; Si item temerarius huic vel illi periculoſo caſui fortuito, ſine vocatione legitima, ſeſe exponat, neque etiam medicamenta à *Deo* ideo ordinata ægrotans uſurpet, ille ſanè Vitæ filum ſibi abrumpit, tam ob rationes Phyſicas, quia Coctiones Viſcerum neceſſarias turbat, ſanguinem impurum reddit, Calidum innatum ſpiritusque vitales abſumit, ac ita Naturæ vim infert; cauſa enim Senectutis, & hanc ſecuturæ Mortis naturalis eſt corruptio & putredo ſanguinis ſpiritibus ſuis neceſſariis depauperati; qvam ob rationes Theologicas, quia ſua propter Peccata gratioſum Patrem cœleſtem vertit in ſeverum Scelerum Vindicem. Ille enim pro ſua Clementiâ

iſtam aliquando extendit ad plures annos, aliquando vero abbreviat, vel propria Hominum quoq; culpa anticipare permittit. Ut pauca ſaltem adducam Sacræ Scripturæ Teſtimonia (1) pro prolonganda Piorum Vita militat Eſaias, cap. 38 v. 5. de Hiskia, Rege: *Audivi Preces Tuas, & vidi lacrymas Tuas, & adjiciam ad dies Tuos quindecim Annos.* Proverb. 3. v. 1. 2. *Fili mi, ne obliviſcaris Legis meæ, & Præcepta mea Cor Tuum cuſtodiant; longitudinem enim dierum, & Annos Vitæ, & Pacem apponent Tibi.* Et cap. 4. verſ. 6. & 10. *Audi, mi Fili, ſuſcipe verba mea, ut tibi multiplicentur Anni Vitæ.* Et cap. 10. v. 27. *Timor Domini apponet dies, & Anni Impiorum abbreviabuntur.* Exodi 20. v. 12. *Honora Patrem & Matrem Tuam, ut ſis longævus ſuper Terram.* Et c. 23. v. 25. 26. *Si ſervietis Domino veſtro, DEO, implebo numerum dierum Veſtrorum.* I. Reg. 3. v. 14. *Si ambulaveris, in viis meis, & cuſtodieris Præcepta mea, & mandata mea, ſicut ambulavit Pater tuus, longos faciam dies tuos. Deus* omniſcius aliquando Piis Vitam decurtat, ne torqueantur diutiùs miſeriis Humanis, ac eripiantur futuris ærumnis. Sic Sap. 4. v. 14. *Placuit Deo, & erat grata Anima illius, propter hoc properavit, educere illum è mediis iniquitatum.* Sic *Deus* ob Pietatem Eno-

2, Quid sit.

chum & *Eliam* vivos ad se rapuit, nec naturalem Vitæ Terminum Eosdem experiri permisit.

Impiis autem Pœnâ *Divinâ* dies abbreviatur, juxta Psal. 55. v. 24. *Viri sangvinum & dolosi non dimidiabunt dies suos.* & 73. v. 19. *Qvàm subitò deficiunt iniqui? Pereunt, & eorum finis est horribilis.* Ecclesiast. 7. v. 18. *Ne impia agas multa, & noli esse stultus, ne moriaris in Tempore non Tuò.* Genes. 38. v. 7. *Sed Ger, Primogenitus Judæ, erat impius coram Deo, hinc ipsum faciebat mori.* Ibidem v. 10. *Hoc factum Onani displicuit Deo, hinc Eum etiam sinebat mori.*
Omnipotens hic Polarcha ad justam iram commotus horribiliter pessundedit impios, v. g. Exodi 12. v. 29. primogeniti Ægyptiorum omnes unâ nocte necabantur. Exodi 14. v. 28. Exercitus P*haraonis* totus in Mari rubro suffocabatur. Genes. 17. Antediluvianorum numerus innumerus, exceptâ *Noæ* pii Familiâ, Aqva submergebatur. Genes. 19. v. 14. *Sodomitæ* & *Gomorrhæi* igne subvertebantur. 2. Reg. 19. v. 35. In castris *Assyriorum* unicâ nocte occisi 185000. milites, &c. *Achabus* Rex, 1. Reg. 22. Prophetæ *Michæ* dissvasiones negligens, & periculosum intrans prelium periit. Econtra *Ninivitæ* Pœnitentiam agentes severam certè & proximè instantem averterunt ruinam.

Ex qvibus inconcussum stare conseqvens judico, Terminum Vitæ à *Deô* esse Nobis positum necessitate conditionatâ, ab Hominum Pietate vel Impietate, Diætâ, aliisqvè causis secundis & contingentibus, pendente.

Aliàs enim seqveretur, ob commissa piacula rotâ plexos, suspensos, &c. causam Mortis posse adscribere *Deo*, Terminum Vitæ illorum ita disponente, qvod certè magna in Misericordiam *Divinam* injuria. Accedit qvod illi tam rigorosè in Theoriâ controvertentes, in Praxi se ipsos refutare extra omne dubium soleant, vel potiùs cogantur, nisi Autochiriæ crimen detestabile committere velint. Qvis enim horum erit tam absurdus, si ipse, vel suæ Familiæ membrum improvisò vulneratum copiosè sangvinem profundat, ut non statim Chirurgum accersat pro sangvine sistendo; aliàs enim infallibiliter cum cruore simul Animam effundet.

Qvis Catarrhô Apoplecticô correptum aliqvem non statim juvat refocillantibus, penetrantibus? qvis à Terrore Lipothymiam patienti cordialibus volatilibus non approperat? Qvem latet, agonizantes, & Mortis candidatos, pedem in Cymbâ Charontis jamdum habentes, si non aliqvot septimanas, tamen totidem dies per remedia confor-

2, Quid sit.

fortantia sæpiùs sustentari? qvod supervacaneum sanè foret, si Terminus Vitæ á *Deô* prævisus esset planè immobilis.

Non tamen uberiùs litigabo cum illis, qvi statuunt, Terminum Vitæ à *Deô* positum non qvidem posse transscendi aut extendi, nisi extraordinariô DEI jussu ac permissu; ècontra verò ob Vitæ mores impios, errores diæteticos, temerariam vitam, aliaqve contingentia innumera innumeris modis abbreviari posse, & qvidem adeò, ut inter aliqvot centum, imò millia Hominum vix unus vel alter Terminum à *Deô* sibi definitum attingat; atqve ita ante diem suum moriantur pleriqve, præcipuè Seculô hoc nostrô ferreo-terreô.

Sufficit mihi, si obtinuero, medicamenta tam omnia, qvàm in specie *Tincturam* Nostram, non ludicrè, frustra & inutiliter exhiberi ægrotantibus.

Verùm, ne in hoc præter mentem sim prolixus; id insuper magis ad Cathedram Theologicam, qvàm Medicam pertineat, Benevolum Lectorem remitto ad Hutterum, Hunnium, Gerhardos, Heinrici, Hülsemannum, Calovium, Musæum, aliosqve plures.

Proinde non cessemus, D*EUM* orare, ut sit mens sana in corpore sanô, ac commendare Ipsi vias Nostras, qvi faciet; Et, Si ob peccata com-

missa Nos ægrotare, atqve in Medici manus incidere sinat, juxta Syracidem cap. 38. v. 15. honoremus Medicum, propter necessitatem, ibidem v. 1. *Deus* enim Medicum & medicamenta produxit è Terra, & Vir sapiens ea non spernit, ibidem v. 4.

§. Stante igitur hôc, ut ad Propositum redeam, qvòd medicamentis omnib⁹ uti jubeamur à sacrô Codice, & qvòd non tam absolutè simus prædestinati huic vel illi Vitæ Termino, qvis, qvæso, *Tincturæ* Nostræ *Universali* debitum honorem, & præ aliis præcellentem energiam infringere audebit? aut si auderet, valebit?

CAPUT III.

Qvod detur in Rerum Natura?

DE Existentia T*incturæ Universalis* non tam multis Annis & Lustris, qvam Seculis acerrimè fuit dimicatum & controversum; Verbis qvidem sæpius tam mordacibus, & dicteriis tam acerbis, ut tantum-non crediderim, in Præliis, ubi plurimi tamen occiduntur, animos aliqvando non tanto fervore ebullire contra Adversarios, qvam inter literararios hosce Hostes contingere solitum fuit. Multi sunt affirmantium, negantium plures. Inter utriusqve autem factionis asse-

clas

clas varios reperire eſt, non Cucurbitam pro Cerebro habentes; ſed ſubtili pollentes ingeniô: ut proinde τὸ ἐπέχειν non immerito ſecurius, qvisqvis ſit Philochymicorum, eligeret, qvam ut tantis viris controvertentibus ſe immiſceat. Nihilominus, cùm Amicus qvidem Plato, amicus Ariſtoteles, magis tamen amica veritas, & cum in nullius verba jurare jubeamur, pro hâc melius elicienda, & divulgandis miraculoſi Creatoris Myſteriis, placet pro tenui meô virili nonnulla proponere, & qvidem ſtando â parte affirmante.

Affirmativam autem defenſuri, ante omnia laboremus, neceſſe eſt, ut negantium objectionibus & contradictionibus ſatisfaciamus. Pro meliori dilucidatione eos diſtingvimus in ſolidè negantes, & ſtolidè negantes: Per ſolidè negantes intellectos volo illos, qvi ſolidâ eruditione, ſpecioſisqve ratiociniis muniti, ſuum propoſitum defendunt; Et hi vel ſunt Medici, vel Chymiatri vel Philoſophi ſpecialiter ſic dicti, id eſt, ſpeculativi. Per ſtolide negantes vero indigito illos, qvi ſine realium fundamentorum ac argumentorum pondere, ex ſola aliorum relatione, vel ex invidia, aut in Artem veram, ex hujus abuſu concepto odio veritati ſeſe opponunt; & hi itidem aut ſunt Medici aut Sophiſtæ, aut Chymicaſtri, & his Analogi.

I. Chymicaſtros qvod attinet, ii non tam operoſæ indigent refutationis, illorum conatu firmis non innitente fulcris. Dum enim tales Fumi- & Nugi-venduli Principiis Medico-Chymicæ Artis non legitime ſunt initiati; ſed vel è Lectione nonnullorum ſcriptorum Chymicorum, vel è diſcurſibus cum Artis Filiis habitis audaciores facti, vel qvaſi per tranſennam videntes aliqvoties particulam unam vel alteram Particularis cujusdam, uti dicitur, Laboris [ſæpius Enchiriſibus præcipuis non ingenuè detectis,] vel ſaltem metallicarum fuſionum & purificationum gnari, rei tam pretioſæ tractationem aggrediuntur illotis, qvod dicitur, manibus, id eſt, ſine Precibus, ſine intentione Chriſtianum decente; ſed ſaltem ob ſacram Auri famem & nummos aucupandos. Tale ludicrum Fundamentum & Principium neceſſariò inſeqvitur effectus falſus & inſperatus; hinc dum Oleum atqve operam perdiderunt, ac Bona dilapidârunt omnia pro *Lapide*, (uti nervoſè loqvitur *Owenus*,) omnibus volunt perſvadere, planè non dari *Tincturam Univerſalem*.

Deinde inter ſtolidè negantes ſeſe offerunt nonnulli è Medicis Galenicis, [nonnulli dico, neutiqvam loqvor de omnibus, nulloqve modo in Eorum opprobrium hæc prolata ſunto, cùm magnifa-

3, Quod detur.

gnifaciam Eorum Methodum & Medicamenta, eademqve tantùm-non qvotidiè ægrotis præscribam, atqve Galenicos inter ipsos dentur plures Viri summe literati, summè curiosi, occulta Naturæ seriò & decenter scrutantes; multò minus loqvor de Medicis Dogmaticis, qvalem meipsum profiteor, qvi Doctrinam Galenicam & Chymicam prudenti dexteritate combinant, & fraternè uniunt] qvi qvidem fundamentis in studio medicô legitimè positis, Arti servandorum Hominum aut theoreticé aut practicè suam navant operam; econtrà nimis rigorose inhærent opinionibus suorum Præceptorum, & qvæ in Galeni ac Averrhois [Medicorum qvidem honorabili memoriâ dignissimorum,] Scriptis verbotenus non continentur, negligunt.

Pro eô igitur qvod dotibus ingenii, sæpius apprime raris & egregiis, recte uti, ac præter ordinaria negotia aut theoretica aut practica curiositate indefessa scrutari naturalium rerum qvalitates, ac aliorum inventis sua addere deberent, qvemadmodū quidem laudabiliter id præstiterunt omniū Nationum Medici veteres, Arabes, Ægyptii, Græci, Latini, &c. (aliàs enim Hygiéa Nostra tantum Honoris fastigiū minimè attigisset) isti eadē, qvæ in Professionis principio Schedulis conceperunt, successivè iterum

iterum proponunt & propinant; vel iis Formulis Receptarum, quas Praxin medicam inchoando, memoriæ mandârunt, continuè utuntur, chordâ ſemper eâdem oberrantes, crambemqve toties coctam apponentes. Reſiduum temporis Vacunæ pro ſacrificiô offerunt, ab Amico ad Amicum per Urbem repunt, cyathosqve ſorbillando diem producunt, ut Terentii utar verbis; atqve ita maximam Talenti ſui partem ſepeliunt: Et cùm ab aliis audiverint, non dari T*incturam Univerſalem*, nec videant *Eam* publicè venum exponi, veluti Pilulas ſine qvibus, Trochiſcos alhandal, rhabarbarum &c. Jovem jurant lapidem, & mordicùs ſimul hoc defendunt; licèt in rei veritatem nec ratione nec experimentis inqviſiverint. Abſurdiſſima enim omninò eſt concluſio: Hoc medicamentum latet Medicorum plurimos, ergo non datur. Nec valere argumentationem à rei ignorantiâ ad rei negationem, nôrunt peritiores.

Hôc modô autem, qvod non minùs dolendum, tales non ſolùm ſuffurantur aureum Tempus Proximi & Succeſſorum utilitati deſtinatum; ſed etiam deteſtandam hanc pigritiam & ingenii torporem transplantant in Studioſam Juventutem [veluti canis Æſopicus, fœnum non devorans, pecora autem huic inhiantia, abigens;] dum cereis

S, Quod detur.

hujus Ingeniis talia dogmata imprimunt, qvem noxium odorem Testæ illæ, eô recenter imbutæ, posteà servant continuum, de rerum naturalium scrutatione neutiqvam solliciti.

Qvemadmodum autem inter Medicos dictô mòdô tam pigri dantur socii, ita non dissimilis inter Philosophos alitur secta, dùm nimirum isti acumen ingenii pro adcuratiore Artium & Rerum naturalium veritate magis magisqve indagandâ à *Deo* ipsis concessum torpescere sinunt, illis saltem inhærentes opinionibus, qvas in Juventute cerebellorum suorum receptaculis imposuerunt; nec qvomodo scientiis augmentum ac decus accedat, invigilant, aliorum curiosas & serias meditationes ventilando, credentes saltem, qvòd Philosophi antiqvi credunt; (minimè omnium tamen mea mens est, qvasi venerandæ Antiqvitatis statuta & inventa hîc velim sperni, aut abrogari, vel etiam ludicras novationes approbare; sed saltem reverenter iis habitis excogitata Seculi Nostri lauro digna cum iisdem combinari; multò minùs loqvor in genere de veris Philosophis, qvòd DEO & Proximo nati sint, decenter observantibus,) atq; ita è præsuppositis aliorum, hoc negantium, negant dari *Tincturam Universalem*; qvamvis ipsi ferè nesciant, qvid propriè hæc sit; sed saltem ex

F invi-

invidô fervore & abuſu Artis, & à Pſeudo-chymicorum fraudibus conceptô; Cùm facilè mihi perſvaderi patiar, plures talium Philoſophunculorum nullam Fornacem Chymicam vidiſſe, imò ne Mercurium qvidem Vulgi cognoviſſe. Et hi tam facili ſuccumbunt refutatione, qvàm nuper memorati Medici, cùm, juxta ipſum Axioma Philoſophicum, contra principia negantem, vel non intelligentem, minimè ſit diſputandum.

Deſides iſti Sophiſtæ aliorum relationibus temerariè ſtatim fidentes, nec manûs oculatas habentes, non abſurdè ſunt æqviparandi illi Sutori in celebri qvâdam Civitate Germaniæ: Notum enim eſt, ibidem certô qvotannis die, Libertate Democraticâ permiſſum eſſe, & cuilibet è Vulgô licere, de Senatoribus, aliisqve Perſonis publicis pro lubitu liberè loqvi, ac Eorum Vitam & actiones impunè taxare. Unde accidit qvâdam vice, [referente mihi virô fide digniſſimô] ut Sutor qvidam, percipiens, Hos laudari ab his, illos culpari ab illis, qvò etiam aliqvid feciſſe videretur, ac de damnô Joſephi ſeſe ſollicitum eſſe, oſtenderet, ultra crepidam ſapiens in hæc eruperit verba: Rector noſtri Gymnaſii debet docere Logicam Philippi, & ille docet Logicam Rami. Dignum ſanè tantô Oraculô è tantô Tripode dicterium!

3, Quod detur.

rium! Solidè negantes qvod concernit, illi sunt aut nonnulli è Chymiatris, aut è Medicis Galenicis, aut è Philosophis speculativis; qvi variis contra *Tincturæ* realem existentiam & veritatem insurgunt argumentis. Inter qvæ locum sibi vendicet primum:

I. Qvòd plures solidioris Eruditionis Viri indefeßô in Naturæ penetralia penetrandi studiô ac ardore in hanc qvidem inqvisiverint, tam legendo, & adcuratè ventilando aliorum Scripta, qvàm manum ipsam Operi admovendo, materiam cautâ ac laboriosâ methodô per operationes Chymicas tractando, frustra tamen omninò laboraverint; Ut nihil dicam de hôc, qvòd plures Thrasonici indoctiqve Ciniflones & fraudulenti Nummisugæ locô Auri seriò qvæsiti & aucupandi aureum Tempus perdiderint, ac Aurum suum à Parentibus magnô sudore partum & collectum in fumos resolverint, inutiliter decoxerint & colliqvefecerint, dum Operi huic insudaverint.

II. Qvòd nullus sese Orbi literato & curioso manifeste & realiter ostendere valuerit, tanqvam Triumphator Capitolium hoc chymicum intrans, ac reverà desideratô laborum fine potitus; cùm tamen id non centum aut mille; sed tantum non innumeri præcipue Nostrô hôc Seculô, infeliciter & frustra tentaverint.

 III. Cùm

III. Cùm morbi diversi à diversis oriantur causis, necessario illis diversa qvoqve opponenda esse remedia, v.g. Hic morbus reqvirit purgantia, alius adstringentia, ille humectantia, iste exsiccantia, & sic porrò. Unde seqvitur, unum idemqve remedium neutiqvam posse contrariis operationibus perficiendis sufficere, aut duobus Dominis ritè servire; Ad hæc multos morbos pro sanatione non tam reqvirere robur Naturæ aut Calidi innati, qvàm auxilium manualis operationis, v. g. in Luxationibus, Fracturis.

IV. Si unicô medicamentô possent sanari morbi omnes, frustrà à *Deo* essent creatæ innumeræ rerum medicamentosarum myriades, qvòd absurdum; dùm earum contemptum expressis verbis prohibuerit severum mandatum *Divinum*, juxta Syracidis cap. 38.

Ad Primam objectionem respondeo, qvod non pauci solidioris literaturæ in Re medico-chymica viri, factis omnibus faciendis, propositum non attigerint scopum, causa est Eorum plurimos, (si non omnes) aut labores suos non instituisse in genuina & primâ *Tincturæ* materiâ; sed esse seductos per scripta chymica allegoricè & sub nominibus falsis materiam describentia; cùm ferè nullus in Tractatu publicô scapham nominaverit

verit ſcapham; ſed ſub mutuato *ſalis armoniaci*, *nitri*, *chalybis*, *lunariæ*, &c. &c. nomine Eandem ſaltem propoſuerit. Aut ſi illi materiam qvidem veram qvodammodo ſubolſecerint, eam non integram Labori deſtinarunt, ſed opus ſunt aggreſſi in una ſaltem materiæ parte, nimirum vel aereâ & volatili, vel terreſtri & fixa. Aut rem tentarunt non in materia proxima ſeu propinqva, ad *Tincturam* commoda, ſed in aliqva nimis remota, & in corpore fixiore, tractationi huic non adeò apta & obediente. Aut omiſerunt unam vel alteram Enchiriſin, cùm arduum hoc Opus poſcat cautiſſimum ingenium, cautiſſimam manum. Aut ſi indefeſſæ illorum curioſitati ac labori nihil erroris potuerit imputari, aliqvando imperſcrutabili Dei voluntate accidit, ut concepta ſpe excidant, nec obtineant, qvod velint laborantes. Talia autem eveniſſe Viris in re medico-chymica alias ſupra laudem poſitis, confitentur partim publica horum ſcripta, partim qverelæ & diſcurſus Amicis concrediti.

Ad 2. repono argumentum; hoc non adeò evictæ eſſe veritatis; de genuinis enim *Tincturæ Univerſalis* Poſſeſſoribus, licet rariſſimis, gloriari poſſe Orbem, & in ſpecie ſeculum Noſtrum,

paulò inferiùs uno-plura convincent Exempla. Qvamvis enim ii, qvibus licet esse tam felicibus, non buccinis & tympanis soleant divulgare, qvi sint; cùm oleat fastuosam ostentationem, contrarieturqve piis veri Adepti moribus; nulla tamen inde est consequentia, Ergò nullus eam obtinet. Injuriam insuper mirum-qvantum magnam inferimus Creaturæ Creatori, Argilla Figulo, per hanc dubitationem, aut negationem, ac imminuimus Honorem è mirabilibus ipsius Operibus emergentem. A rei enim ignorantiâ ad rei negationem si aliqvis argumentatur, crassissimam extorqvet conclusionem. Sed hâc de Controversiâ circa finem capitis 4. videantur plura & prolixiora.

Audio hic ogganientem Sophistam qvendam: Si *Tinctura Universalis* non tam apertè est tractanda, & communicanda, qvomodò, qvæsô, poterit cedere in Proximi emolumentum? qvomodo sanitatem huic vel illi servabit integram? qvomodo læsam restituet? Hôc modô omninò erit comparanda Thesauro abscondito, inutili? Verùm, licet possessor non ostentatorio Agyrtarum ritu publicè proponat ac propinet suam *Tincturam*, nihilominus humili & taciturnâ dexteritate plus poterit prodesse *Divino* Honori, ac com-

commodo Proximi, qvam centum fraudulenti Blaterones verbis seqvipedalibus, exsuccis tamen; vel etiam alii medicamentis ad minora à *Deo* conditis.

Ad hæc si Nostra Ars primiceria, uti aliæ, freqventer & aperte exerceri à *Deo* permitteretur, & cuilibet indignè inhianti concrederetur, atqve innotesceret, Hominum sane plurimi huic incumberent, jucundo fine, inter alia nimirum nummorum aucupio, capti & allecti; (Cum notum sit, qvid non mortalia pectora cogat Auri sacra Fames,) Unde tamen varia in Animarum & Corporum Humanorum, perniciem certò forent metuenda absurda, incommoda, scandala.

Accedit, qvod intempestiva hâc manifestatione temere sese exponerent Vitæ periculo; Qvalem mihi retulit Venetiis celeberrimus Otto Tackenius, de aliqvo non ignoti nominis: Ille enim adhuc Monachus, videt qvendam è suis Confratribus plurimum Temporis impendere in labores chymicos secretos; hinc Ejusdem sibi familiaritatem magis magisqve concilians, non desinit Eum fatigare qverelis, qvæstionibus, precibus, usqve dum ipsi concrediderit, qvod Thesaurum huncce incomparabilem possideat; ac transmutet Mercurium in copiosum verum aurum, sanetqve pau-

cissima *Pulveris* portiuncula morbos ab aliis desperate relictos. Per temporis spatiolum fraternam vel ingenuam colunt Amicitiam; postea vero infidus iste Frater Fratrem summè fidum extra Cœnobium occidit, surripiens ipsi secretissimum hocce secretum, detestabilis lucelli gratia. Sceleratus iste, abjecto Monachi Cucullo, Venetias petit, ibidem assumto Comitis Nomine pomposè vivit; minimè occultans, sed gloriose jactans, sese regiam hancce arrham obtinere.

Qvid fit? Peregrinus qvidam aliqvot septimanis huic sese associat, stabilito per Potum Fraterno Amicitiæ Fœdere; post navicula, Gondelas ibi vocant, hic, stipatus aliqvot ministris clanculùm armatis spaciatum educit illum solum in domum à Populi freqventiâ remotam, ibi in hæc erumpens verba: Mi Fratercule, scias, me esse Comitem celeberrimæ (qvam nominabat) Familiæ, Belli injuriis ad incitas ita redactum. Cùm autem Sanguis generosus apud me hæreditaria qvadam benignitate ebulliens, sub sordido & abjecto paupertatis pallio latitare amplius non valeat, per Fraterni Nostri Amoris Lèges Te oro & obtestor, velis tantô pecuniæ numeró mihi succurrere, qvantum sufficiet pro cogenda & colligenda Legione militari. Sine tuo autem incommodo poteris mihi gratificari,

3, Quod detur.

cari, cùm juxta propria verba, *Tinctura Universali* ſis dotatus. Redhoſtimenti locô Tibi offero denuò officia mea usqve ad ſangvinis, imò Vitæ profuſionem paratiſſima. Summè hinc perterritus iſte Oſtentator, & ponderans, qvòd tantis alterius gratiâ expenſis faciendis propediem poſſit demonſtrari Vacuum in ſuâ Crumenâ, præcipuè, cùm jamdum bona *Tincturæ* pars ſit conſumta, ſine ſpe novæ parandæ, atqve tales Fratres egeni facilè plures ſint ſucceſſuri, aureô ex hoc fonte Aqvam Vitæ gratis potaturi. Proinde omnes, qvas invenire poteſt, rationes profert, imprimis verò, qvod modicum *Pulveris* tingentis ſibi ſit reſiduum, nec tam ſubitò recens parari poſſit. Ille verò, ubi res ipſa deſideratur, verbis minimè contentus, monſtrat occultata Famulorum arma, mortem minans Homini in Leges Amicitiæ tam perfidè peccanti, niſi citò ſuæ ſit ſatisfacturus petitioni. Hic Vitâ ſeſe periclitari videns, promittit, qvamprimùm ſeſe paraturum, qvòd ille petierat, alibi autem id fieri non poſſe, niſi propriâ in domo. Conſentit ille, adjunctis tamen putatitio Chryſopœo cuſtodibus ſemper lateralibus. Tingendi autem planè neſcius hic Lucifuga ſub tenebris nocturnis aliqvando commodam arripiens occaſionem, per ſupremam domûs contignationem ir-

rumpens in domum adjacentem, fugâ Vitæ suæ consulit. Paulò aliis circumstantiis hanc describit Historiam Theobaldus ab *Hohelande*, Tract. de Alchymiæ difficultatibus, pag. 168. Aliudqve huic non dissimile addit Exemplum, qvod ibi legere, si libet, licet.

Ad 3. Argumentum regero, cùm è medicis Institutionibus infallibiliter constet, morbos à diversis oriri causis; ideò omninò illis diversa etiam opponenda esse remedia; nimirum, qvando agitur de medicamentis particularibus, v. g. aut purgandi, aut adstringendi, humectandi aut siccandi qvalitate præditis. Tales autem qvalitates non qvadrant, nec sunt extendendæ ad T*incturam Universalem;* Hæc enim paratur è rebus primis & universalibus, ideoqve singulari gaudet Harmoniâ & analogiâ cum Vitæ nostræ spiritibus ac Calidô innatô; Qvod ab hâc Balsamicâ recenter imbutum Virtute [uti præcedente capite jamdum dictum] modò Archæali & imperatorio corrigit, depurat, atqve ejicit è massâ sangvineâ omne id, qvod circulatoriam ejusdem qvomodo-cunqve turbat officinam; qvemadmodum aqva paludosa in stagnô purificatur, & ab ulteriore corruptione præservatur, si aqva fluvialis limpida in eam derivatur.

Nec

Nec Me ferit objectio, qvod pro hôc vel illô morbô tollendô requirantur purgantia, vomitoria, sudorifera, diuretica, calculos vel Menstruum pellentia, &c. qualis virtus, utpote in multis contraria, non potest subsistere in unô subjectô. *Archæus* enim Noster non semper obtemperat in operatione medicamentis propinatis, licèt talia juxta Methodi medendi Leges, & cautâ Medici experti Mente manuque offerantur. Notum enim est Practicis, nec Antagonistæ poterunt negare, post remedium saltem sanguinem purificans, & acidum Mesenterii aut sanguinis præcipitans & edulcorans, (nonnulli Veterum vocitant Hepaticum, stomachicum, &c.) aliquando insequi vomitûs, aliquando alvi fluxûs, aliquando sudores, aliquando largam Urinæ excretionem. Nec rarò post sumtum purgans, v. g. rhabarbarum, folia senæ, galapium, &c. Cui Vis vomitoria à nullô Autorum est adscripta, insequi vomitûs; & vice versâ, sumtô vomitoriô succedere alvi fluorem; Nonnunquam etiam purgantia magis per vias urinarias, quâm per Guttur inferius expellenda expellunt. Et hoc fit ideò, quòd Natura Nostra noxium & molestum per vias sibi commodiores & proximiores expellere optimè ipsa noverit, quòd sagacitas Medici, qui Naturæ saltem est Minister, minimè

verò Dominus imperans, non ſemper penetrare valet.

Nihil heic dicam de illo, qvòd hæc ſarcinæ impuritatum in maſſa ſanguinea ulterius ferendæ impatiens, ſæpius criticas inſtituat ſua ſponte evacuationes, ſine medicamentorum ope; ſed propria in conſervandam Microcoſmi Rempublicam Providentiâ, ſudores, vomitiones, diarrhœas, &c. non ſine laudabili & manifeſta euphoria, (Qvamvis nonnulla Criſis fiat imperfecta, dum Natura cruditatibus nimium preſſa conatur qvidem expulſionem, ſed debilitata oneri dejiciendo non ſufficit.)

In ſpecie verò reſpondeo, Non latere Chymiatros, imò nec invidos, eò deventum eſſe, & magis magisqve eò pertingi adcurata Pyrotechniæ induſtria ac indefeſſo labore, ut ex *Antimonio*, *Mercurio*, aliisqve rebus medicamentoſis tam raræ efficaciæ parentur remedia, qvorum virtus & modus operandi ad ſolum aliqvod excretorium ſeſe reſtringi neutiqvam patiatur; ſed operetur ſaltem vel roborando Balſamum vitalem; vel moderatè & lenté per inſenſilem transſpirationem vel per diureſin, vel per ſudorem, vel per vomitum, vel per Hæmorrhagias Narium, Uteri, Hæmorrhoidum, &c. materiam peccantem & ſuperfluam

fluam exturbent, prout *Archæus* laudabili medicamenti energia adjutus eandem pro faciliore exturbatione reperit diſpoſitam. Si itaque tales effectus producit calor innatus, vel ſuâ ſponte, vel remediorum particularium ope; quomodo, ſis, eandem Virtutem denegare qvis audebit, vel jure valebit *Tincturæ Univerſali*, utpote cujus penetrabilis excellentia & extraordinarius juvandi modus reliqva omnia multis paraſangis ſuperat?

Sanatio adfectuum externorum, v. g. Luxationum, Fracturarum, &c. propriè & immediatè à nullò medicamentorum internorum peti poteſt; Cum talia ab externis, v. g. faſciis, ligamentis, Emplaſtris, &c. ſuam topicam expectent atqve accipiant medelam; nihilominus mediatè conſolidationem & reſtitutionem omnino maturat *Tinctura* Noſtra, dum Spiritus Terrore, Hæmorrhagiis, dolore, vigiliis, aliisqve accidentibus diſſipatos renovat, atqve ita ſimul inflammationes, gangrænam, &c. arcet, ac ab his corpus præſervat.

IV. Argumenti qvarti, qvaſi *Tinctura Univerſalis* fruſtraneam redderet creationem, & operationes aliarum rerum medicamentoſarum, nulla plane eſt conſeqventia.

Cùm enim imperſcrutabile & ſapientiſſimum

Consilium *Divinum* per tot ac tot Secula è millenis Hominum millibus oppido - paucissimos illius beaverit cognitione, propter plerorumqve indignitatem, aut propter abusum præcavendum, aut, ut *Deus* per plures Creaturarum ac remediorum è triplici Regno, animali, minerali, vegetabili ortorum diversissimorum diversitates Nos [itidem mirabile Suarum Manuum opus] in majorem rapiat admirationem, ac Pietatis addat stimulum, aliasqve ob causas Nobis incognitas, nihil planè au-parum decedet Honori reliqvarum rerum medicamentosarum. Potuisset qvidem omnipotens Vitæ & Sanitatis Autor, (qvi est miraculosus in operibus suis,) vel morbos plane à Nobis arcere, vel unicô saltem Majestatico FIAT morbosum omne tollere; Potuisset, dico; sed ita Ipsi non placuit; ut cum devoto Ecclesiæ Patre, loqvar.

Sic sacrarum Literarum manuductione novimus, mirandum *Orbis Conditorem* pro ineffabilis misericordiæ beneplacito Populo suo Israëlitico non uno, sed diversis modis tam in re medica, qvam militari, alisqve auxilium præstitisse. Medicorum Primas, *Christus* ipse sanavit diversis modis, aliqvando unico verbo, & qvidem ægrũ invisens, uti Matth. 8. v. 31. Marc. 2. v. 12. Joh. 5. v. 28.

vel non invisens, uti Matth. 8. v. 13. & 16. & cap. 15. v. 28. Aliqvando tangens, v. g. Matth. 8. v. 3. & 14. vel sine tactu, Matth. 9. v. 6. Luc. 17. v. 15. Visum cœcis restituit nunc sine remediis v. g. Matth. 9. v. 30. nunc mediantibus remediis, Marc. 18. v. 25. vel Johann. 19. v. 12. Regis *Hiskiæ* Carbunculo jussit imponi Ficus pro maturatione, per *Esaiam*, cap. 38. v. 21. *Naëmannum*, Imperatorem exercitus Syriaci, leprosum septies jussit lavari in Jordano *Elisæus*, 2. Reg. 5, 14. *Moyses* corrigebat amaritiem Aqvarum in Deserto injectione Ligni à *Deô* edoctus, Exodi, 15. v. 25. *Petrus* & *Johannes* uno verbo mandarunt claudo nato, ut ambularet, Pedibus officium suum subitò & perfectè facientibus, Actor. 3. v. 6. Econtra permisit *Deus* Noster imperscrutabilis, ut cuncta scripta auro contra cara de rebus naturalibus & medicamentorum facultatibus [qvæ singulari è revelatione consignaverat Regum Sapientissimus *Salomon*,] jamdum perierint, maximo Posterorum cordolio & detrimento, qvorum arcanam & amplissimam cognitionem à Cedro Libani usqve ad Hyssopum parietis Huic soli (post Ipsum verò nulli,) detexerat. Idem, qui variis modis sanavit, & per ministros sanare suos jussit, diversimodè etiam percussit Populi sui Hostes; sic in Castris Assyriorum unica

nocte

nocte unicus Angelus necuit centum, octoginta quinque millia Militum. Non dissimilis strages facta in Primogenitis Ægypti, Exodi, Cap. 13. v. 15. Ut *Josua* cladem inferret magis cruentam, Sol & Luna supernaturaliter subsistere jubebantur, *Josua* cap. 10. v. 12. Per solum *Davidem*, mediante *Goliatho* cæso, fugubantur *Philistæi*. 1. Sam. 17. v. 49. Mediante calliditate *Judithæ* & per mortem *Holofernis* Exercit⁹ totus Assyriorum, Libr. Judith. cap. 13. Sæpius obviam ire Hostibus, & pugnare jussit omnem Exercitum Jsraëliticum; aliqvando verò selegit saltem aliqvot centum, uti videre est libr. Judic. cap. 17. v. 7. Non minus variis sane modis distribuit sua dona Idem Deus suis Ministris; Tam facile enim potuisset *Moysi* Lingvæ balbutientis difficultatem prætendenti, Exodi, cap. 4. v. 10. hoc vitium corrigere, atqve Apostolos docuit Lingvis incognitis & peregrinis loqvi; uti patescit ex Actor. 2. v. 6.

Ex dictis abunde clarescere judico, infinitam Potentiam *Divinam* non debere adeò restringi, qvasi unico saltem remedio Nobis opitulari velit, aut possit; sed potius Eandem modis innumeris sanitati ac Saluti Humanæ invigilare pro gratioso suo Beneplacito.

Supersunt adhuc variæ rationes, præcipue Gale-

Galenicorum & Philoſophorum, non exſuccæ qvidem, nec omninò enerves; Cùm autem illi viri clariſſimi in Chymiâ practicâ non ſint verſati; Sed dicta ratiocinia fundârint ſuper falsâ Hypotheſi, nimirum veram & genuinam *Tincturæ* Noſtræ materiam ignorantes, datô hôc unô abſurdô, ſucceſſivè ſeqvuntur plura, ut proinde contra Principia negantes, nec intelligentes non ſit diſputandum; Cùm Labores chymicos ulnâ Philoſophicâ ſpeculativâ & theoreticâ emetiri, non ſimul conſideratâ ipsâ Chymicorum Praxi, ſit abſurdum. Medicina enim, & Ejusdem Filia Chymia duobus incedit cruribus, Ratione & Experientiâ; adeoqve dicta ratiocinia Brevitatis ſtudiô heic lubens prætereo.

Progrederer nunc, remotis contradicentium argumentis ad ulteriorem Scopi mei dilucidationem, & *Tincturæ Univerſalis* exiſtentiæ demonſtrationem. Verùm acerrimus ſeſe adhuc offert Alchymico-Maſtix, Antagoniſta, ſpetioſarum objectionum armaturâ formidabilis, hactenus omnibus ipſi contrarium ſentientibus ſolô ferè nomine horribilis; *Kircherus* ille eſt; Athanaſius, dico, Kircherus, qui Nomen, quô in ſacrô Baptiſmate fuit inſignitus, ab immortalitate, fruſtrà ſibi eſſe impoſitum, neutiqvam paſſus eſt.

Qvantum enim Lucis laborioſa ſuâ dexteritate, & rarô ingenii acumine accenderit pluribus Scientiis currente hôc Seculô, novit non tam Noſtra Europa, qvàm integer Orbis. Ille uti plurima alia, ita etiam Rem Phyſicam concernentia adcuratè ruminavit, & ſubtili Philoſophiâ ventilavit, uti pateſcit tum è variis ejuſdem ſcriptis, tum præcipuè è Mundô Subterraneô. Ibi, Tomô ſecundô, in Fodinas metallicas deſcendens, poſtea quoque ingreditur Chymicorum Laboratoria; aggrediturqve multifariè Chymiam practicam; in ſpecie verò Libri 2. Sectione 1. 2. 3. 4. &c. In Alchymiam vehementer invehitur, ac *Lapidis Philoſophici* realem exiſtentiam ſimpliciſſimè negat, Metallorumque transmutationem πὺξ καὶ λὰξ impugnat. Qvamvis enim primò placidum ſeſe rerum Alchymicarum Ventilatorem promittat, dum Sect. 2. cap. 1. p. m. 250. ita diſſerit: *Ego qvid ſentiam, eô, qvô par eſt candore, aperiam. Qvod dum facio, non cum* Pſeudochymicaſtris*, rudi & illiteratô Hominum Genere, ſed cum Philoſophis mihi negotium eſſe, ſibi Lector perſvadeat.* Et ibidem, paullo inferiùs: *Nos mediâ incedentes viâ, neq; Chryſopœiæ impoſſibilitatem, neq; etiam eô modô, id fieri, qvo Alchymiſtæ illud produci poſſe exiſtimant, aſſerimus.* Attamen in ſeqventibus

Capi-

Capitibus, priorum dictorum qvasi oblitus, Bile sibi commotâ, non contra solos Pseudochymicastros insurgit; sed in genere pro plenariè annihilandâ Alchymiæ possibilitate, semper & ubique omnes mòvet lapides, Ejusdemqve Cultores vocitat Impostores, Agyrtas, scelestos, maleferiatos; (& ut paucis omnia:) Impietatis & Improbitatis Eos accusat.

Pro inde non immeritò irritatus qvidam ingenuus Artis Filius, Salomonem *de Blawenstein* sese nominat, in Interpellatione pro *Lapide Philosophorum*; ut & Johannes *Zwölferus* in Mantissâ Spagyricâ Pharmacop. Regiæ adnexâ part. 1. capit. 1. pag. m. 324. seqv. cum aliis, emissa negationum Spicula in sinum ipsi retorserunt. Et qvamvis hactenus neqve *Kircherus* ipse, neqve alius, qvantum mihi qvidem constat, horum responsionibus ulteriori contradictione sese opponere, fuerit ausus; Nihilominùs placet hisce nonnulla addere; neutiqvam qvidem litigandi; multò minùs Virum Summum calumniandi animô; Tanta enim illius sunt merita in rem Literariam, & in specie qvoqve in illam Philosophiæ partem, qvæ ad Physicam, & Medicinæ Fundamenta spectat, ut, qvamdiu Orbis erit, ille jure meritò Athanasius fuerit nominandus; sed saltem pro veritate magis ma-

gisqve eliciendâ, difficilibus materiæ hujus intricatæ nodis ſolvendis, & pro ſalvandô antiqvô Chymiæ Honore. Cùm *Kircherus* inter Antagoniſtas potior ſit, qvàm decies mille aliorum, ut Iſraëlitici Populi verba de *Davide* mutuer; & Ipſe è pluribus ſeriò collegerit, clariùs diduxerit, atqve amplificaverit argumenta contraria.

Primo itaque dico: Orbi literato eſt notiſſimum, Ex hujus Viri incomparabilis Cerebro prodiviſſe plura ſcripta Philoſophico-theoretica Lucernam olentia, qvam ex Eqvo Trojano Viros callidos armatosqve; tanta enim hæc ſunt numerô, tanta ſunt pondere, ut unius Hominis ingenium fere non ſufficiat huic oneri ferendo. (Nihil dicam de pluribus gravioribus, quæ procul dubio ſeveræ Ordinis ſui Leges in rebus Theologicis Ipſum præſtare juſſerint; & qvantum temporis ſibi ſumſerint ſacra officia.

Stante hôc, ſequitur, huic operationibus Chymicis manum decenter admovere non licuiſſe, neque in Chymia practica adeò verſatum eſſe potuiſſe, neque neceſſariam Autorum talium Lectionem ipſi fuiſſe familiarem. Veluti quidem Scripta Ejusdem ſuperius adducta de Alchymia abunde illud demonſtrant, & ipſa hoc dubium ſolvunt. v. g. dum ex Arnoldo *Villanovano*, item è Bern-

Bernhardo *Trevisano* duas facit Perſonas, Nominibus & Cognominibus Eorum aliquoties interponendo alios Autores; Cùm tamen Chymia unum ſaltem Arnoldum Villanovanum, & unum Bernhardum Treviſanum noverit. Propterea quamvis ille vir ſummus in Diſciplinis theoreticis & ſpeculativis, Invidia ipſa etiam teſte ſupremum fere adſcenderit Scientiæ culmen, neutiquam tamen inde ſequitur, Eundem quoque in Practicis, præcipue in hac re extraordinarie ardua deciſivam poſſe ferre ſententiam; Cùm hæc toto Cœlo, ac tota Terra differant, & curioſa Laboratoriorum Chymicorum inventa non obediant menſuræ ad ulnam Philoſophicam; Ut nihil dicam de immiſſione falcis in alienam Meſſem, vel quòd ne Sutor ultra Crepidam.

II. Inter *Kircheriana* argumenta hoc videtur præ reliquis plus roboris præ ſe ferre: E fundamentis, inquit ille, Philoſophicis firmiſſimo innititur fulcro, nullam ſpeciem poſſe mutari in aliam; v.g. Homo non poteſt degenerare in Bovem, Bos in Caprum, Gallus in Turdum, Carpio in Lucium, &c. Ergo nec Cuprum, nec Mercurius, nec aliæ Metallorum ſpecies, utpote jamdum perfectæ poterunt mutari in Aurum & Argentum.

Sed reſpondeo, concedendo qvidem, Species

Animalium, & ſimilium ſummè perfectorum neutiqvam poſſe converti in aliam; Hæc tamen ad alia omnia ſeſe minimè extendi patiuntur; Transmutationem enim in Animali & vegetabili Regnis eſſe poſſibilem, plurima apud varios Autores evincunt Exempla; ſufficiat mihi verò ſolus *Kircherus* ipſe, qvi Tomo 2. dicti Mundi Subterranei Libr. 12. *de Panspermia rerum*, in ſectionis primæ & ſecundæ capitibus hinc inde amplè diſſerit, qvomodo è Semine Univerſali & mirifica plaſticæ Virtutis efficacia, naſcantur & mutentur alia in alia, v. g. Bombyx, aliæq; Erucæ in Papiliones, &c. imò, qvod majus, quomodo Regnorum etiam diverſitas hanc inverſionem admittat, v. g. quod Inſecta tranſeant in Herbas, & hæ in Inſecta, & hæc quidem vel per opus Naturæ vel per Opus Artis. In ſpecie vero Sectionis 3. cap. 4. de Emphyteutica vel inſititia Arte, (Pfropfen/) p. m. 385. in hæc erumpit verba: *Sunt res nonnullæ adeò è Naturæ qvadam ſimilitudine ſibi amicæ, ita conſonæ, ut mox una alteri applicita in mutuum conſortium ruant, & ſeſe miris amicitiæ Legibus amplexentur.* Huc usque *Kircherus*.

Nôrunt enim Dendrophili, Arborum fere omnium, imò etiam Sylveſtrium naturam obedire Artis expellentis Furcæ, nec uſpiam recurrere;
(con-

(contra dicterii *Horatiani* probatam in aliis veritatem,)ſed aſſumere ſurculi inſiti qualitates; Etiamſi non unius [v. g. Pyri in Pyrum,] ſed diverſæ ſint ſpeciei, v. g. Mali ſurculus commodè & curiosè inſeritur in cydonium, Pyrus in morum, &c. *Idem* in opere allegato, Libr. 8. ſect. 2. itidem uti latè, ita adcuratè deſcribit Homines, Bruta, Arbores, Plantas, aliaque innumera, mediante ſucco lapidifico vel facultate petrifica in Lapides eſſe converſos, vel petrefactos, quorum Exempla ubivis jam ſunt obvia. Ibid. Libr. 10. ſect. 4. cap. 6. inqnit: *Conſentiunt Metalla cum variis Lapidibus*. Et paulò poſt: *Cuncta Metalla Argentum vivum in Amicitiam receperunt, qvia lubentiſſime omnibus copulatur. Et* ulterius: *Imò inter ipſa Métalla Sympathia & Antipathia obſervatur.*

Si igitur jam prolata *Kircheriana* veritati ſunt conſona, uti ſanè ſunt, quotidianæ Experientiæ & Autopſiæ Teſtimonio; nimirum, ſi Inſecta jamdum perfecta mutantur in volatilia; Si Inſecta degenerant in Herbas, & vice verſa; Si Surculus inſitus Arbori perfectæ ſuas innatas ſuffuratur conſtanter qvalitates. Si res perfectæ qvælibet è triplici Regno ad petrificationem ſunt aptæ; Si inter metalla obſervatur Sympathia, &c. ſane non video,

qvo-

quomodo rebus metallicis deneganda ſit transmutationis poſſibilitas. Cum metalla homogeneis conſtent principiis, ac inter ſeſe differànt ſaltem gradu, vel ſecundum majus & minus: proinde jure hæreditariæ analogiæ unum alteri, præcipuè ab Arte adjutum, radios ſuos illuſtriores poterit communicare, ut ita dicta metallorum imperfectorum transmutatio non tam proprie ſit vocanda vera transmutatio, ſed potius maturatio & exaltatio.

Quamvis enim Anima & Vita metallis & mineralibus proprie non competat, veluti Regno Animali & vegetabili; tamen uti nec viva, ita quoque nec mortua appellari poterunt, ceu loquitur aquilizans *Sperlingius*, Synops. Phyſicæ Libr. 6. cap. 4. Sed analogum, & inter hæc quaſi medium poſſident; cum creſcant, augeantur, &c.

Sed mei non eſt ſcopi alibi dicta heic repetere, uti aliquoties monui; Cum igitur jamdum huic Controverſiæ à variis ſit ſatisfactum, adeoque ad Eosdem Lectorem remitto. In ſpecie verò Eundem deſcendere jubeo ad Joh. *Tackii* Chryſogoniam animalem & mineralem, Petr. Johan. *Fabrum*, Panchymici Libr. 3. cap. 5. p. m. 369. & cap. 6. p. m. 370. II. *Becheri* Phyſicam Subterraneam, Ejuſqve Supplementum. Ve-

Verùm quid molestus sum benevolo Lectori rationibus adducendis, vel has apud alios qværendis, cùm pro me militet pluribus jam nota Autopsia, & rerum omnium Magistra, Experientia? Unicum enim solidum Experimentum practicum plus habet ponderis, qvàm centum rationes Philosophicæ speculativæ, licet acutissimæ; propterea etiam Chymiatri non inconcinnè audiunt Philosophi per ignem.

III. Ut impiam, mendacem, & absurdam ostendat Alchymiam *Kircherus*, Libr. II. Sectio. 2. cap. 5. ulteriùs ita contra Tincturæ augmentationem insurgit: [ut ampla Ejus Verba contraham,] *Juxta Alchymistarum assertiones pars una Lapidis primâ vice tingere, vel imperfecti metalli mutare potest centum partes; Si denuò solvas vel imbibas, convertit mille partes; tertia vice transit in decies mille; qvartùm verò in centies mille partes; & sic porrò, si adscenderis, in duodecimâ projectione poteris convertere centum milliones millionum; aut si Oceanus consisteret locô Aqvæ è Mercuriô, posset exaltari in Aurum & Argentum; vel totus etiam Mundus Aurô posset obduci.* Ex inde concludit, *ipsos Pueros, mulierculas, & infimam Plebem stulta maleferiatorum Alchymistarum machinamenta, promissa & nugamenta videre, & irridere posse.*

Verum enim verò, Fateor qvidem, me Testem Autopten non esse hujuscemodi multiplicationis, nec ex ore aliorum de hâc mihi singularia multa constare; Tamen cum possibilitatem & existentiam *Tincturæ* credere cogamur Viris variis probatæ Pietatis, probatæ Eruditionis, veluti mox secutura evincent, in medio relinqvo, aliorumq; arbitrio trado, an dicta multiplicatio pro verâ sit habenda, nec ne; Tres tamen è Neotericis (de Veteribus pluribus taceo,) adduco Testes, in qvalis Trigæ ore veritatem consistere, aliàs ab omnibus conceditur, nimirum Heinric. *Kunrath*, in Amphitheat. p. m. 206. Autorem *Tumbæ Semiramidis*, cap. 9. p. m. 94. & Joh. Frid. *Helvetium*, qvi Tract. Vitulus aureus insignitô circa finem Historiæ refert, sese post novam additionem Lunæ ad Aurum nuper mutatum infusione aliqvoties expertum esse hancce multiplicationem.

Quibus hoc saltem addô, *Kircherum* hôc in locô concludere magis Philosophicè, qvàm Christianè, Bile procul dubiô spiritibus Capitis præter solitum imperante.

Omniscius enim Cardiognostes nulli hoc Magnale concredit, qvi avaritiam, arrogantiam, similesqve nefarios abusûs pro fine Laborum suorum habet, aut qvi Mundum vult inaurare, aureos-

reosqve Montes in debili suô Cerebellô exstruit; sed saltem iis, qvi tacitâ Animi tranqvillitate, & piâ devotione hoc Secretum *Divino* Honori, Animæ propriæ saluti, & Proximi emolumento destinant. Aut si eô ipsô qvâcunqve ratione fuerit potitus improbus qvispiam, non tamen diu eum id possidere patitur *Divina Majestas*; veluti paulò inferiùs ampliùs dilucidabitur. Proinde absurdam hujus argumenti vanitatem Antagonistis Nostris in sinum refundimus; cùm illud ideò suâ sponte corruat & evanescat; & ut intentiones ab impietate & improbitate oriundas priùs removeant, anteqvam Mentem, crenam, aut manum admoveant operibus Chymicis *Tincturæ* Nostræ, amicè & Christianè rogitamus.

IV. Cœterùm, qvæ producit multiplicia & varia variè congesta ratiocinia, nimirum, qvòd materiam & operationes occultent & describant variis nominibus alienis, & difficilibus allegoriis, hoc vitiô adeò illis, qvibuscunqve ita libuerit, non erit vertendum; Si enim Hieroglyphicis, & variis Metaphoricis locutionibus uti licet in aliis Scientiis, qvomodo in hâc summi momenti Arte poterit esse adeò absurdum, & Sarcasmô dignum? Qvòd item dissentiant plurimùm Alchymici ratione Nominis, ratione materiæ elaborandæ, ra-

tione modi præparandi, hæc possibilitatem tamen non infringunt, sed difficultatem Laborum saltem arguunt, qvam ambabus manibus concedo.

Ne una qvidem facilè poterit mihi nominari Disciplina, quæ non scateat varie contrariantium & disceptantium dissidiis. Do instantiam: In Religione Christianâ maximus est inter Theologos de variis dissensus, minimè tamen inde concludere licet, ergo non datur Christianismus? vel, ut specialiùs loqvar de Theologiâ Romano-Catholicorum; *Kircherus* vix, & ne vix qvidem mihi concedet hoc Argumentum: Inter *Franciscanorum* & *Dominicanorum* Ordines irreconciliabile diu vixit dissidium, plures item alii Ordines non adeò consentiunt *Societati JEsu*, neqve hæc illis; *Sorbona* item *Parisiensis* sæpiùs contradicit Decretis *Papalibus*; Ergò non datur *Ecclesia* Romano-Catholica!

V. Nec vehementius Nos feriunt Exempla adducta, quòd nonnulli pro genuinis *Tincturæ* Possessoribus olim habiti, fuerint Homines impii, scelerati, impostores. Præter illud enim, quod producta testimonia pleraque quasi invitè & coactè suum deponant Symbolum, aut sint ab invidis proposita, aut insufficientia; Etiam in contrarium plures & firmiores possunt prodire Testes, non

non solum è Veteribus; sed & præcipue è Nostro Seculo probatæ fidei Viri. Adeoque demirari satis nequeo, qvomodo vir hic vere religiosus (uti Ejusdem Conversatio & Scripta testatum eunt,) & Philosophus consummatæ Eruditionis passus fuerit, ut in hac re tantus Bilis feruor ipsi in sanguinem adscenderit, & dum in specie de abusu voluerit-debuerit loqui, in genere summè venenata injuriarum spicula emiserit conta hoc studium, quod excoluerunt, suosque Medicos & Chymicos excolere jusserunt, & adhuc jubent plurimi Imperatores, Reges, Principes, & alii, tam verè pii ac probi, quam verè literati.

Dolemus ipsi, & mirum-quantum dolemus infelicem Divinæ Artis sortem, quod tantus numerus muscarum & Papilionum vagantium splendorem Solaris hujus Luminis radiantem turbaverit, & adhuc turbet! Sed veluti proprias comburunt ipsi alas, & postea ipsis ridiculum murem enixis de Partu suo dolendum est; ita stolidi horum conatus & abominanda fraudulentia neutiquam poterit converti in Viros bonos omnes, pro Candore suo ac Talenti concrediti pondere Naturalia rimantes-mirantes.

A particulari enim ad universale institutam argumentationem nullo valore gaudere, novit o-

ptime Vir acutissimus. Idem enim vix subscribet huic Conclusioni: Jesuitæ Anno 1594. ob malos mores *Gallia*, & Anno 1606. Dominio *Reipublicæ Venetæ* sunt expulsi omnes. Ergo Jesuitæ quilibet sunt impii, scelesti, fraudulenti. Petrus *Jarrichius*, Jesuitici Ordinis olim miles veteranus peculiari Tractatu, Anno 1665. & 1676. impresso in 12. describit specialibus exemplis, & additis Nominibus majora inter Homines cognita fere omnia Scelera esse perpetrata in Provincia Gvienna Galliæ in tribus Societatis Jesu Collegiis ibi nominatis. An igitur Jesuitæ omnes sint impii, scelesti, fraudulenti? Ventilatis nunc dissentientium opinionibus & rationibus, progredior ad demonstrandam *Tincturæ* possibilitatem. Cùm autem antea dixerim, Medicinam & ejus Filiam, Pyrotechniam, duobus inniti fulcris, Ratione nimirum, & Experientia, propterea curioso eadem ostendere Lectori, ante omnia erit commodum & consultum.

Rationem primò quod attinet, cum *Tinctura Universalis* præparetur é rebus primis & universalibus, ac principiis rerum omnium Macrocosmicis generalibus, Cœli atque Astrorum influentia imprægnatis, è quarum dispositione vegetatio & interitus, Vita & mors Macrocosmi,

ac

ac omnium Sublunarium dependet, ſequitur omnino, Eandem per genuinas Artis Enchiriſes curioſe tractatam, ac ſecreta Chymiatri dexteritate, diuturna Patientia ac ſudore reſolutam, circulatam, atque ad perfectionem deductam modô etiam univerſali, aliisque remediis majore integram Corporum Noſtrorum ſanitatem conſervare, morbis ſeſe opponere, iisqve ſufficientem ſuppeditare medelam; nec minus Metallorum imperfectorum exaltationem & maturationem præſtare poſſe, idque ob ſingularem Harmoniam atque ſympathicam anologiam, quam Spiritus vitales Noſtri cum *Tincturâ Univerſali* & Ejusdem Materiâ ex quâ mutuò inter ſe habent.

Quamdiu enim ſtabit, (veluti à prima Creatione firma ſtetit)nec infringi poterit analogia & conſenſus Cœleſtium & Sublunarium; quamdiu *Superius* erit ſicut *Inferius*, & *Inferius* ſicuti *Superius*; Qvamdiu Harmonia Macro-& Microcoſmi durabit inconcuſſa, tamdiu etiam, invita Invidia, utiliſſimis Veritatis ſuæ radiis coruſcabit *Tinctura* Noſtra, ac negantium, dubitantiumq; nubeculas diſſipabit. Cum multi, Viri qvoque ſumme ſagaces, tam difficulter ſibi perſvaderi patiantur, qvod ægritudines omnes unico remedio ſint ſanabiles, ii fortaſſis animum eò facilius muta-

mutabunt, si certo respectu præsupponam *Tincturæ Universali* morbum universalem, nimirum Spirituum Sanguinis impuritatem. Pro horum enim laudabili vel vitiosa dispositione Massa Sangvinea aut decenter aut illegitime absolvit & perficit suum circulum, Partibusqve Corporis singulis necessaria advehit, à qvô dependet Nobis Sanitas aut Morbus, Vita aut mors. Qvemadmodum enim è Cornu Cervi paro remedium sudoriferum, è *Colocynthide* purgans, è *Manna* laxans, ex *absinthio* stomachicum, è *castoreo* nervinum, &c. juxta qualitates unicuiqve rei medicamentosæ à *Protoplasta* miraculose impressas: Ita quoque è *Tincturæ* materia legitime tractata incomparabile affunditur Oleum Lampadi Ignis Vitalis, qvô Spiritûs Cordis suppressi in actum ducuntur, recenter illustrantur & recreantur; Illustrati verò & recreati Virtute balsamicâ Massam sangvineam imbuunt ac renovant; hinc acceptô necessariô pabulô qvodlibet membrum ritè suô fungitur Officio pro conservandâ Microcosmi œconomiâ, internæ Partium dissensiones præcaventur, aut præsentes abrogantur.

Qvemadmodum *vinum*, unum idemqve, uno eôdemqve modô, tempore ac dosi excessivè & largiùs haustum pro uniuscujusqve Potatoris Com-

Complexione, & *Archæi* diſpoſitione Spiritûs magis movet & exaltat ita, ut *Sempronius* reddatur iracundus, imò furibundus, ut vel ipſi *Turcarum Imperatori* Mortem minetur; *Cajus* verò fiat timidus, & ove placidior; *Mevius* imbibat ſomnolentiam ac ſtupiditatem; *Titius* in Venerem ruens ſit Taurus; *Sejus* canat ac ſaltet lætitiâ turgidus; *Sulpitius* verò triſtis lacrymetur, &c.

Ac veluti Idem *Vinum* in doliò per legitimam culturam, & decentem additionem modicæ *Vini* particulæ, utpote ſibi analogæ pluribus Annis in ſtatu ſuô naturali, imò melioreſcente, poteſt ſuſtentari; & ſi in vappam ex incuriâ, aliisqve circumſtantiis vult degenerare, per eandem Oenoſophi periti manum induſtriam priſtinus illi redditur vigor, ut deſideratum ſuum C. O. S. cuilibet oſtendere valeat. Plura huc pertinentia videantur circa finem Capitis præcedentis.

Eôdem modô *Tinctura Univerſalis* in Regnô vegetabili & minerali ſuas exſerit, & communicat vires creatis omnibus, nutrimentum, depurationem & vigorem ipſis ſubminiſtrans.

Verùm, cur aucupo Lectoris Aſſenſum auxiliô Rationum, cùm pro me militet rerum omnium Magiſtra, Experientia? Cur Oculorum aciem fatigo in inqvirendis Nodi hujus Gordii extre-

mitatibus, cùm pro hoc solvendô & extricandô in promptu sit gladius *Alexandri Magni*; cùm publicè attestetur ipsissima, cui nemo sanorum refragatur, Autopsia? Unicum enim saltem Experimentum è practicâ Laboratoriorum Chymicorum Philosophiâ depromtum vel centum rationibus Philosophiæ speculativæ rubore suffundendis & enervandis, *Helmontii* elogiô, sufficit. Ne autem curioso Lectori tenuem meam opinionem obtrudere arguar, prodeant è pluribus nonnulli probatæ autoritatis Viri pro me locuturi; Qvorum Verbis fide Nostrâ dignissimis pro firmiore declaratione subjungam postea variorum qvoqve Historias. Et cùm Antiqvorum aliàs semper reverenter habitorum Testimonia qvibusdam videantur suspecta, [qvasi cariem aut situm contraheret immutabilis & firmissima Veritas] de his jam non controvertam, cùm copia horum larga & varietas mihi suppetat; sed sepositis illis substituam Seculi nostri Autores, qvorum gloriosa Fama indelebilis, attestatumqve irreprehensibile in recenti Nobis memoriâ adhuc hæret; Et quidem non modò Chymicos; Sed & Philosophos speculativos, Medicos Galenicos; imò Theologos, & Politicos. Ubi priùs moneo, unius vel alterius quidem verba saltem loqui de *Metallorum Transmutatione*;

ne; sensum verò contextûs indigitare *Viam Universalem*; cùm insuper è Viâ aliquâ Particulari, quàm vocant, tam arduus & dives effectus minimè sit sperandus; nec non, quod jucundior sit sermo institutus de confectione Auri, quàm de aliquâ re medicamentosâ; Poterunt autem consuli post varios alios, prolixè de operationibus medicinalibus disserentes *Helmontius*, Johan. T*ackius*, &c. Inter Testes

I. Primus esto *Sperlingius*, ipsius Philosophiæ speculativæ Lumen, qui institutionum Physicar. Libri 6. cap. 7. Qvæst. 1. p. m. 1096. ita hâc de re effatur: *Reclamare Experientiæ, & imperitorum confidere ratiunculis, nefas est*; *Nulla autoritas valet scribentibus adversus Experimenta*; Experi*menta autem talia passim reperire est. Et qvamvis sit res plena difficultatum & periculorum, tamen difficilia pulchra. Si qvæ Fraudes etiam hîc occurrant, non Arti; sed Impostoribus adscribantur.* Idem seqv. Qvæst. 2. p. m. 1100. *Sensum dimittere in iis, qvæ sensibus manifesta sunt, & rationem qværere, infirmitatem intellectus esse*, meritò statuit cum *Aristotele*, Libr. 8. P*hysicor.*

II. Coruscans Climatis Septentrionalis Phosphorus, Caspar *Bartholinus*, Physic. special. part. 4. c. 2. p. m. 356. *Metalla varia* inqvit, *in Aurum*

mutari posse, miror peritiores negare; Cùm oculatus ipse Testis esse possim, & plures Experientiæ apud varios occurrant. Cùm ridiculæ sint objectiones dubitantium contra Sensus & Experientiam.

III. Martinus *Delrio*, (celeberrimus Societatis *Kircherianæ* Socius,) Disquis. Magicar. Libr: 1. cap. 5. Qvæstion. 1. section. 4. p. m. 71. sic loqvitur: *Qvia tot hac de re sunt narrationes diversorum, videtur procacis Animi & perfrictæ frontis, nulli credere.* Et pag. seq. *multos Ego commemoravi, qvi non Chymici tantùm; sed & Medici & Iuris Consulti gravissimi, testantur, rem ipsam factam exhibuisse. Et hodiè nominare possem qvos novi, Viros graves, in dignitate positos & Deum timentes, qvi de se ipsis idem confitentur. Qvos mentiri, vel imposturis, aut præstigiis, aut dæmoniacis artibus uti, nunqvam in animum meum possim inducere, & sint injuriosi Viris honestissimis, qvi qveant id suspicari.* Qvid adhæc ConFratris Tui doctissimi & celeberrimi verba reponis, clarissim e *Kirchere*?

IV. Robertus *Fluddius*, Tract. de Summô Bonô, p. m. 28. ita loqvi amat: *Qvæ major est deli-*

3, Quod detur.

deliratio & vecordia, qvam eam declinare, & pro nihilo habere ſcientiam, in qva nil olfecerint, nec Naturam, nec Naturæ Majeſtatem, nec proprietates agnoverint. An omnes fuere ſtulti, Viri eruditiſsimi, nonſolum plures Ethnici; ſed & Thomas Aqvinas, Picus Mirandulanus, Rogerius Baco, Raim. Lullius, Arnoldus Villanovanus, Jodocus Greverus, Baſilius Valentinus, Georgius Ripleus, Morienus, Bernh. Trevisanus, Richardus Anglicus, Nortanus? &c.

V. Heinr. *Salmuth*, in Notis ad Gvid. *Pancirolli* Nova Reperta, Libri. 2. Titul. 7. de Alchym. p. 147. *Adeo clara Veritatis hujus lux eſt, ut & ex ipſis Adverſariis aliqvi eam non diffiteantur.* Et paulò poſt: *Cur tot præſtantes Viri diverſarum Gentium, tot tamqve præclara de hac Arte edidiſſent Volumina? An in nugis ſuæ Famæ & Gloriæ præſidium qværebant? Sunt Ægyptii, ſunt Arabes, ſunt Chaldei, Germani,*

Hiſpani, Angli, &c. qvos qvis enumeret? Agricola Eorum, & numerum & Studium admiratur, qvamvis transmutationis Adverſarius. Et pag. 148. *Laurentius Ventura, Libr. de Arte Chymica, gloriatur, ſed 250. Volumina Chymica in nobilem Bibliothecam (Heidelbergenſem,) Illuſtriſsimi Comitis Palatini intuliſſe; & præter illa adhuc qvinqvaginta alia habere. In Judiciis, ubi de Cenſu, de Capite, de Fama agitur, duobus aut tribus Teſtibus credendum eſt: Et ita difficiles ſumus erga Viros tot doctiſsimos, tot integerrimos, qvorum Scripta proſtant propter paucorum ratiunculas, quibus toties reſponſum eſt. Plura & ampliora videantur apud ipſum Autorem.*

VI. Cornelius *Martini*, Philoſophiæ Profeſſ. in Acad. Julia, In Analyſi Logic. cap. 8. inqvit: *Ego de hujus Artis veritate aut falſitate nihil apud Vos commentabor, neqve eam aſſerere volo; neqve tamen tot tamqve præſtantibus Viris, (inter*

ter quos sunt doctissimi Philosophi, Juris Consulti, Medici, etiam Theologi, nec-non Viri Principes, qui Libris editis sanctè affirmant, se oculis suis vidisse, & manibus non tantùm palpâsse; sed & confecisse transmutationem unius Metalli in aliud,) Ego fidem derogare debeo; hoc enim mihi videtur esse imprudentis; non Philosophiæ Studiosi.

VII. Franc. Osw. *Grems*, Arbor. integr. & ruin. Hominis Libr. 3. cap. 3. p. m. 491. *Nihil interest*, inqvit: *licet nonnulli sint, qvi dicant, se nullos vidisse, qvi Aurum è Plumbo, & Medicinam universalem confecerint; Nam ii ipsi, dum optant videre sine labore, sine merito, Arcanorum Scientia intuitiva digni non sunt; Vnde Deo & Artifici nihil derogant, qvamvis non credant. Vti enim verissimum est, qvod ipse Helmontius fatetur, inter centum vel mille artifices vix unum esse, qvi arcanis potiatur, ita nec mirum est, qvod rarissima hæc* A*vis ob oculos*

No-

Noctuarum haud circumvolitet. Sed permittente Deo condignæ sunt Arcanorum revelationes studentibus, laborantibus, & Deum timentibus; Dii enim laboribus vendunt omnia.

VIII. Joh. *Schröderus* vel ob solam elaborationem Pharmacopœiæ Medico-chymicæ æterna Fama, & Vita æterna dignissimus, in diversis dicti operis locis adcuratè de *Tincturæ Universalis* Materia & præparatione disserit; adducam unicum Testimonium è Libri 3. cap. 19. p. m. 361. ubi de vero & genuino *Auro potabili* [cujus præparationem capite sexto proponam,] ita sentit: *Illam Metallorum separationem contra multorum Experientias hinc inde adnotatas impoßibilem statuere, pertinacium potius est, qvam Virorum cordatorum; qvinimo non modo cuidam ex amicis meis; sed & mihi Sors favit, ut oleum rubicundißimum aqvæ supernatans ex auro elicuerimus.* Et pag. 366. jam prolata verba denuo recitat, addens: *Id qvod repeto, ne de certitudine dubites.*

IX. Qvamvis Viri hujus ingenui autoritas apud omnes, qvibus Ejusdem Vita & Scripta sunt cogni-

cognita, invidorum & contradicentium negativam facile elidat & eludat, nihilominus ex superfluo addo, Serenissimum qvendam *Hassiæ Landgravium* è *Domo Homburgica* Mihi asseverasse, qvod dictum *Auri Oleum Schröderianum* ipse præparari curaverit, & bonô effectu usus eôdem fuerit; Hoc simul addens, præparationem dicti olei reqvirere manum Pyrotechni adcuratam, & indefessam, & parcissimam saltem portiunculam longo labore obtineri potuisse.

X. Modo dictis cònsona affert Petrus *Borellus*, Observat. Medico-Physic. Cent. 1. Observat. 6. *Multis* inqviens, *exantlatis laboribus & vigiliis in arcanis Naturæ perqvirendis secretum pro auro solvendo tandem nactus sum; id est, Menstruum benignum amicè aurum intra paucas horas solvens, & sine fumo, imò sine igne qvoqve dissolutum potest ad naturam Salis & Olei reduci: Hujus effectus miraculosi vires in morbis pertinacibus mirati sumus, &c.* Quamvis qvidem T*inctura* U*niversalis* & Aurum in verum Oleum modo inferiùs dicendo resolutum, non sint plane unum & idem; tamen Veritatis salvandæ gratia horum Testimonia hîc conjungo, qvod

ambo prodeant è *Via Universali*, ambo item in re medicamentosâ incomparabilis sint Virtutis, & ambo æqvaliter à non-expertis & invidis existere negentur.

XI. Heinr. K*unrath*, in Amphitheatrô introduct. in Figur. 3. Thes. 1. p. m. 291. ita testatur: *Lapidem Philosophorum* Experientia, *rerum omnium etiam sola sufficiens Magistra infallibiliter attestatur; cui refragari nonne esset plusqvam stultum? Hunc ab aliis tamen præparatum virtuosè efficacem vidit* Pontifex *Romanus*, *Cæsarea Majestas*, *viderunt & Reges Orbis Terrarum non pauci*, *viderunt Romani Imperii* Electores *nonnulli*, *viderunt Principes*, *Comites*, *Barones*, *Nobiles*, *Doctores*, *&c. Sciens loqvor; Hos omnes cito Testes; Tu Physico-chymico-Mastix* Eos *interroga in subsidium Veritatis*, *Veritatis amantes; rem ita sese habere testabuntur libentes.*

Qvoniam itaqve ob modò allegatam tantorum Testium Autoritatem qvasi auribus percipio, assensum Virorum ingenuorum, & video Invidorum ruborem, pergo nunc ad ipsas aliqvot Neotericorum relationes Historicas.

I. Agmen ducat Philosophus per Ignem, id est, neqve solis rationibus speculativis, neqve solis operationibus experimentalibus fidens, sed ea

pru-

prudenter uniens, *Helmontius*; hic Tractatum in Operibus suis, Arbor vitæ insignitum, ita exorditur: *Cogor credere, Lapidem aurificum & argentificum esse; qvin distinctis vicibus manu meâ unius grani pulveris super aliqvot mille grana Argenti vivi ferventis projectionem feci, adstante multorum coronâ, nostri omnium cum titillante admiratione. Negotium in Igne successit, prout Libri promittunt.*
Et paulò pòst: *Dabat mihi fortè semigranum illius pulveris & inde unciæ novem & tres quadrantes Argenti vivi sunt transmutatæ. Illud Aurum autem mihi dedit Vir peregrinus, unius Vesperi Amicus. Utcunq; ergò Lapis Philosophorum sit reverâ in Rerum Naturâ, &c.* Idem, in dissert. Vita Æterna inscriptâ eadem confirmat: *Lapidem Chrysopœiæ vidi aliquoties, meisq; contrectavi manibus. Erat enim coloris, qvalis croco in suò pulvere, ponderosus tamen, & micans, instar vitri pulverati. Datus mihi fuit semel quadrans unius grani; Granum autem voco sexagesimam partem unius drachmæ.*

Hunc ergò quadrantem unius grani, chartæ involutum, projeci super uncias octo Argenti vivi fervidi in crucibulò; & confestim totum Hydrargyrum cum aliquantò rumore stetit à fluxu, congelatumq;

tumq; resedit, instar offæ flavæ. Post fusionem autem ejus flante folle repertæ fuere unciæ octo Auri purissimi, granis undecim minùs. Itaq; unicum granum illius pulveris transmutasset in Aurum optimum Argenti vivi partes 19186. *Inter Terrena ergò reperitur præfatus pulvis, quodammodo similis, qui ferè infinitum Metallum impurum transmutat in Aurum optimum, Sibiq; uniendo, ab ærugine, rubigine, carie, & morte defendit, ac velut immortale facit, &c.* Similia ferè repetit & inculcat Tractatu, qvem inscribit, demonstratur Thesis, p. m. 534. thesi 58. Et Tractatu: Potestas Medicaminum, Thesi 65. circa Finem.

II. *Helmontium* inseqvitur Joh. *Zwölferus*, Vir de Re Medico-chymico-Pharmaceutica egregiè meritus; Hic in Mantissa Spagyrica Pharmacopoeiæ suæ Regiæ adnexa, Part. 1. cap. 1. p. m. 328. seqvv. acutissimi aliàs *Kircheri* de *Tinctura Universali* incredulitatem nervose impugnans, vel potius expugnans, addit: *Si tanti Viri reverentia apud Rever. P. Kircherum pondus non habeat, incredulus sim, si plures adducam, qvos possem & vellem. Tamen priusqvam finem faciam, adjiciam è Penu Austriaca, aut potius glorioso Ærario magnum & augustum Chrysopœiæ*

Tri-

Tributum, quod olim ter felix Cæsarum, Ferdinandus III. Sanctissimæ memoriæ Princeps, perenni Gloria & Fama, ad aram Appollinis suspendit Trophæum; & est Numisma, conflatum Auro purissimo, minime sophistico; cujus adcuratam delineationem æri incisam ibi proponit. Uni illius Faciei fuit impressa Effigies Hominis, Capite Soli radios spargenti similis, manu dextra cytharam Apollinis, & sinistra Virgam serpentiferam Mercurii tenens; pedibus vero adnexas Mercuriales alas gerens, cum inscriptione:

DIVINA METAMORPHOSIS, EXHIBITA PRAGÆ, XV. JANUAR. ANNO MDC. XLVIII. IN PRÆSENTIA SAC. CÆS. MAJESTAT. FERDINANDI III.

Altera verò Facies ostendebat verba seqv.

RARIS HÆC UT HOMINIBUS NOTA EST ARS, ITA RARO IN LUCEM PRODIT. LAUDETUR DEUS IN ÆTERNUM, QVI PARTEM INFINITÆ SUÆ SCIENTIÆ ABIECTISSIMIS SUIS CREATURIS COMMUNICAT. *Dictum Numisma constat ex Auro, quod è Vulgari Mercurio vivo tinctum fuit, cujus Libras tres integras*

ipse FERDINANDUS III. *Imperator gloriosæ memoriæ manu propria in libras duas & dimidiam Auri puri, beneficio unius grani Tincturæ Philosophorum transmutavit. Fuissent qvidem integræ tres Libræ Mercurii transmutatæ, nisi tingenda Mercurii massa semi-libra illa proportionem Tincturæ superâsset.*

Neqve hic locum habent infidæ multorum retorsiones, fuisse magnum hunc Monarcham, ab Impostore qvopiam illicio qvodam inescatum, supposito qvopiam Auro ad majora aucupanda. Exulent procul indignæ ejusmodi næniæ Viro probrosæ. Cadere hoc in Principem tam circumspectum, & Seculi nostri Salomonem non potuit; utpote qvi technas, & mille gyros & anfractus ejusmodi Tenebrionum & Pseudo-alchymicorum ex asse perspectos habuit, qvibus obviavit, ut veritatem & abdita Naturæ erueret.

Qvare huic veritati propugnandæ non immoror; Sed L. B. perpendere volo, ac subducere

re

3, Quod detur.

re calculum, facta Hypothesi, quod si unum granum Libras duas cum dimidia tingat, hæ autem duæ libræ cum dimidia contineant grana 16470. quod tum quoque una pars Tincturæ totidem, hoc est, 16470 Mercurii tingendo transmutet.

Addo Confirmationis loco, quod hæc metamorphosis & Metallorum Transmutatio jam Temporibus magni Rudolphi sæpius fuit celebrata; quod in Germania notissimum. Unde FERDINANDUS III. hoc Numisma in tantum redamavit, ut illud consueto Aulæ Thesauro magnifico adjungi passus non fuerit; sed secretissimo & Conclavis sui Scriniolo incluserit, nullo aut paucis arbitris. Unde accidit, quod, cum recentissime Ego apud Sacratissimam Majestatem LEOPOLDUM I. per Aulicum Thesaurarium, Nobiliss. DN. Joh. Ladner, hujus rarissimi Numismatis, ac verè Thesauri mentionem fecissem, neque Sacratissimus Cæsar, neq; Thesaurarius hujus notitiam, ac copiam habere per-

perhibuerint usq; dum, me humillime instante, Clementissimus Imperator in secretissima arcula reperit, mihique ad 14. dierum spatium ut domi meæ æri incidendum custodirem, clementissime concessit.

Exhibuit autem hoc granum Tincturæ FERDINANDO III. *Vir quidam Nobilis, cognomentò Richthausen, quem deinde ad Baronis fastigium erexit propriò motu Sacra Majestas, & Domini de Chaos Titulò insignivit. Per hunc utpote Amicum olim singularissimum & mihi unius & alterius unciæ obrizi, & ex Mercurio tincti Auri copia obtigit; uti de facto tanqvam pretiosum Thesaurum Mihi servo & recondo.* Dictum Dominum de Chaos Tincturam non ipsum elaborasse; sed aliunde accepisse, constat.

III. Joh. T*ackius*, Archiater Hasso-Darmstadinus, & Professor Primarius in Academia Giessena, in Chrysogon. Animali & Minerali. p. 2. inter alia hæc profert: *Multi Chrysogoniæ Scientiam tanqvam impoßibilem, indigne & præter meritum calumniantur, contra virorum in Naturæ mysteriis enutritorum Autopsiam, & manualem operationem absqve omni fraude & imposturа.* Et pag. 3. *Nam Divina Metamorpho-*

3, Quod detur.

phosis Divo Imperat. FERDINANDO III. *Pragæ 15. Januar. 1648. exhibita, hodieqve Eminentißimi Electoris Moguntini Autopsia omnium fictas contra Veritatem rationes plane convincunt & destruunt.* Ibid. & pag. 4. post varia Exempla recentia adducta addit: *Sufficiat memori illa recolere mente, qvod Serenißimus Princeps ac Dominus meus ex liberali donatione Eminentiß. Electoris, & Archi Episcopi Moguntini adhuc in delitiis habeat Frustum Auri, coram oculis Dn. Electoris factum. Qvi enim tantorum Virorum, & tot diversarum Gentium consensui non credit, ille neqve rationibus credet, neqve vel ipsa Experientia se victum fatebitur, dum ille sibi soli complacens, nil, nisi qvod ipse scit & facit, rectum, justumqve & Veritati Consonum profitebitur.*

Et Johann-Joachimus *Becherus* in Oedipo Chymico Tit. 7. p. 185. testatur idem: *Tot extant, inqvit, de Artis certitudine præclara argumen-*

ta, ut prorſus cæcum & inſipidum eſſe oporteat, qvi ejus Veritatem neget; Taceo reliqvorum Seculorum Hiſtorias, qvorum nullum eſt, qvod non argumentis veritatem hujus Artis concernentibus plenum ſit; placuit unam è multis hujus Noſtri Seculi demonſtrationem Pragæ in præſentia P. D. FERDINANDI III. Imperatoris exhibitam, æriqve inciſam hic apponere; Luſtro abhinc eadem Perſona, qvæ Pragæ, etiam hic Moguntiæ, in præſentia Eminentiſſimi Principis Electoris, aliorumqve Magnatum, in ſat magna qvantitate præſtitit, cujus Aurum etiamnum reſervatum, & hujus loci Monetæ Præfectus, qvi è tali Auro ducatos excudit, teſtis eſſe poteſt. Idem aliis Exemplis hoc confirmat Supplem. in Phyſic. Subterran. c.5. p.84.85.

IV. Johan. Frider. *Helvetius*, Sereniſſ. Principis Auraici Archiater, & indefeſſus Naturalium ſcrutator, [qui in Amphitheatrô Phyſiognomiæ Medicô ſuô, ut & in Diribitorio Medicô dedicatione finitâ curiosè Se ipſum ſubſcribit & vocat Philoſophiæ & Medicinæ ſemper Studioſum) Hiſto-

3, Quod detur.

ſtoriam memoriâ dignam deſcribit in Tractatu, Vitulus Aureus, inſcriptô; Relata Ejusdem proponam, cùm liber in paucorum ſit manibus, contractiùs tamen: *Anno* 1666. *die* 27. *Decembr. in ædibus meis me inviſebat Vir plane incognitus, Perſona honeſta pariter gravitate, atqve ſeria comitatus autoritate, plebejo amictus habitu, ratione ſermonis, geſtuum & Staturæ Batavo-ſeptentrionali,* (Nord-Holländer:) *ratione verò Ætatis qvadragenario ſimilis. Finita ſalutationis comitate, referebat, ſeſe amore in Artem Chymiatricam jamdiu Amicitiam meam deſideraſſe, præcipuè, cum legerit nonnullos meos Tractatus, ibiqve dubitantem de Arcani Philoſophici Veritate meam mentem perceperit. Hâc occaſione ex me qværebat, annon credere poſſim, in rerum Natura adhuc in qvodam loco dari tale magnum Myſterium, cujus beneficio Medicus morbos omnes valeat univerſaliter curare, niſi æger jam laboret defectu vel Pulmonis, vel Hepatis, vel ſimilis nobilis Membri principalis?*

Mihi respondenti, me nunqvam talem Adeptum offendere potuisse, licet plura de Rei & Artis Veritate legerim; & simul qværenti, num ipse sit Medicus? regerebat negando, sed sese Fusorem Orichalci profitebatur, atqve jam inde ab ineunte Vitæ suæ Ætate teneriore ex Amico suo multa visu rara cognovisse, & cumprimis rationem eliciendi per ignis torturam Arcana Medica è Metallis; Et hujus causa se etiamnum esse amatorem scientiæ prænobilis medicinalis. Post varios sermones deprompsit è marsupio pyxidem eburneam, in qva continebat tria ponderosa fragmenta grandiuscula, parvam juglandem fere æqvantia, qvæ coloris erant vitrei, subpallidi, sulphurei, qvibus adhærebant interiores squamæ crucibuli, in qvo liqvefacta fuerat hæc nobilissima substantia, qvippe cujus æstimatio fortasse ad viginti Auri Tonnas foret excretura. Post haustos varios ex hoc Ore Philosophico discursus notabiles, de miraculosa operatione Lapidis

tam

tam quoad Corpus Humanum, quam quoad Metalla, quærebam, cur præsens hic Lapis Philosophicus colore sit imbutus sulphureo, cum alias legissem, Lapides Philosophorum esse condecoratos colore rubinato, purpureo? Ad quod breviter: Mi Domine hoc nihil facit ad rem; hæc enim materia est satis matura. Porro me ipsum deprecante, ut pro præmio, memoriaque sempiterna mihi donare vellet frustulum pyxidi inclusæ Materiæ in forma seminis Coriandri; abnuebat, respondens: O, minimè; hoc enim mihi non est licitum, etiamsi tot ducatorum aureorum velles refundere mihi, quot capere posset tota hæc Tua Camera, idque non propter Materiæ pretium; sed propter aliam quandam consequentiam. Hinc à me statim petebat frustulum optimæ Monetæ aureæ, atque interim pallium suum, & Tunicam pastoritiam deponebat, nec non Thoracem aperiebat, sub cujus indusio in serico linteo viridi gerebat quinque magnas pendentes Taleolas aureas, complentes magnitudinem interioris spatii Orbis stannei; ubi inter conferendum respectu coloris & flexibilitatis inter ipsius Aurum & meum maxima elucebat differentia. Istis autem Laminis ille stylo ferreo, sequentia inscripserat: Priori: Amen!

men! Sanctus, Sanctus, Sanctus est Dominus Deus Noster; omnia plena sunt ipsius gloria! Leo. Libra. Alteri: Jehovæ mirabilis Sapientia mirifica! Facta Ego sum die 26. *Augusti. Anno* 1666. *Tertiæ:* ☉.☿.☽. *Mirabilis Deus, Natura, Arsque Spagyrica nil faciunt frustra. Quartæ: Sacer-sancte Spiritus! Halleluja!* Phy *Diabolo! Ne loquere de* Deo *absq; Lumine.* Amen. *Quintæ: Æterno, Invisibili, Trinuni, solùm-sapienti, omnium optimo & omnipotenti Deorum Deo, Sancto, Sancto, Sancto Gubernatori meritò laudando.*

Mihi porrò instanti, undenam obtinuisset omnium maximam hanc Mundi Sapientiam, regerebat: Accepi *hæc mysteria ab* Amicô *extraneô, qui aliquot diebus in domô meâ pernoctans, se ideò huc venisse asseverabat, ut mihi Philochymico varia artificia detegeret, v.g. Quomodo è Saxis & Crystallis pulcherrimi conficiantur Lapides, multò pulchriores Rubinis, Sapphiris, & id genus aliis, quomodo Martis crocus unicô Horæ quadrante parandus, ut subitò sedet Dysenteriam pestilentialem. Item in vitrum aquâ pluviali plenũ immiscuit perpusillam pulveris albissimi quantitatem, quod Potionis sapiebat saporem Lactis dulcis; hujus haustuli dimidium mihi propinabat, unde videbar evasisse valde hilaris. Jubebat idem, ut cistam plum-*

plumbeam pluvialem è pariete depromerem, & in olla nova liqvarem, hinc Artifex plumbo fluenti injiciebat modicum pulveris flavi, & aucto aliqvantisper igne effudit ex olla in culina super lapides Aurum optimum. Hujus frusti Aurei cape, inqviebat, decimam sextam partem, & tibi reserva pro memoria; reliqvas qvindecim partes autem cura distribui Pauperibus. Tandem etiam me docuit hanc ipsam Artem Divinam.

Meus hic Hospes, pergit Helvetius, *aliqvot petitionibus non subscribens, abiit, promittens reditum elapsis tribus septimanis; hac tamen protestationis Lege, si ipsi tunc licitum foret, nec interdictum. Finito dicto tempore gratus hic Hospes promissis stetit, & post longam dissertationem magis Theologicam qvam Medicochymicam asseverabat, qvod hoc Mysterium spectaret non nisi ad magnificandam solùm Dei gloriosissimi Famam dulcissimam, & qvod Homi-*

minum paucißimi cogitarent, qvomodo ſeſe per ſua opera tanto Deo condigne ſacrificarent; ac ſi fuiſſet Paſtor Eccleſiæ.

Poſt longas & largas Preces meas dabat mihi fruſtulum æqvans magnitudinem ſeminis raparum, dicens: Accipe de maximo Mundi Theſauro, quem paucißimi Regum, magnorumqve Principum videre potuerunt. Cum poſtea petierim majusculam portionem, cum tantillum minimi fruſtuli non ſufficeret forte pro tingendis plumbi aliqvot granis. Tunc datam mihi antea particulam Pollicis *ſui ungve diſſectam dimidiam Igni injiciebat, alteram Mihi reddebat, eandem ſufficere dicens, atq; illo plusqvam unciam ſemis plumbi poſſe tranſmutari in Aurum. Simulq; craſtino die rediturum, ac projectionem præſtiturum promittebat, ſi ipſe non prohiberetur. Verùm, poſtqvam ipſum uno & altero die fruſtra expectaveram, drachmas ſex Plumbi in crucibulo fluere curavi: ſimulatqve Plumbum liqvefactum fuerit, injectus globulus cereus pulverem tingentem continens, qvi globulus cum ſibilo & flatuoſitate in crucibulo bene obturato ita perfecit operationem, ut intra Horæ quadrantem tota* Plumbi *maſſa fuerit transmutata in Aurum. Hoc Plumbum Lapidi Philoſophorum mixtum & in Igne liqvefa-*

factum pulcherrimum monstravit colorem viridissimum; simulatq; in poculum fusorium effuderim, colorem acceperat ad instar sangvinis; sed postquam refrixerit, optimi Auri colore splendescebat. Cum adstantibus summè consternatus, currebam ad Aurifabrum, qui decenter & rigorosè id examinans pro Aurô obryzô proclamabat, & sese mihi pro quâlibet hujus unciâ quinquaginta Florenos soluturum promittebat.

Fama rarissimũ hoc præstigium subitò per Urbem portante, die sequente curiositas plures Viros nobilissimos ad ædes meas compellebat, qui visô illô, quod plures Reges non viderunt, petebant, ut denuò examini apud Aurifabrum subjicerem; quô aliquoties factô, semper eandem reperiebamus Veritatem; & cùm particulam argenti addi curâssem, nunquam-non aliqualis Auri multiplicatio, vel additi argenti in Aurum transmutatio successit. Modò dictum Aurum Ego adhuc possideo; quisnam autem fuerit ille Elias Artista, aut ubi jam degat, nôrit DEUS. Ampliora vide, sis, apud Autorem ipsum, *Helvetium*, qui similes transmutationes paulò ante à *Küfflerô*, & *Grilliô* factas, aliaqve varia curiosa ad Arcani hujus dilucidationem facientia proponit.

V. Johannes *Rist*, Theologus Holsatus, ob

Hymnos Angelicos, variaque alia Scripta curiosa Literato Orbi non incognitus, in opusculô, quod omnium nobilissimam *Mundi* stultitiam inscribit, duas producit Historias *Tincturæ Universali* realiter demonstrandæ multum Lucis accendentes; Cùm autem satis amplè easdem describat, contraham paulò relationem: *Retulit mihi*, inquit. pag. 243. *Mag. Anthonius Buscherus, concionator Aulicus Oldenburgicus, Vir ob Vitæ Pietatem, Doctrinæ puritatem, Arcanorumq; naturalium scrutationem memoriâ dignissimus, Virum-Theologum eximium, adfinitate sibi junctum devotas ad DEUM O.M. & serias ablegâsse Preces, ut Ipsi detegeret, è qva materia pretiosissimus ille Thesaurus* Philosophorum *conficeretur. Satisfecit gratiosus* Polarcha *devotæ hujus petitioni; hinc erogatis ab uno & altero Principum sumptibus sub Favonio Divino laborem est aggressus, & Mentis vigilantis, manusqve indefessæ dexteritate eum eò perduxit; ut ultima manus operi propediem fuerit imponenda, pluresqve confluxerint aliunde curiosi, miraculosas operis figuras, colores, &c. admirantes, stupentes. Sed Liberi hujus Viri ingenui expendentes, qvantum Honoris fastigium sint ascensuri, qvantum-qvantum Divitiarum ipsis sit accessurum, per hoc brevi ad colophonem*

3, Quod debuer.

nem deductum Parentis opus, Triumphum ante Victoriam canebant; aliis enim spretis intempestivè nimis & factuosè gloriabantur, quomodo pomposam & delicatam velint vivere Vitam, vix aliter ac opulentus iste, quem depingit sanctus Lucas, cap. 16.

Verum enim verò, justißimus rerum omnium Judex non permisit, ut regale hoc donum ad abusum dejiceretur, hinc Parentem subitaneo & periculoso percußit morbo, qui deplorans pravos Familiæ suæ mores, & quod Cœlesti hoc munere seipsam redderet indignam miserabiliter dolens, ad plures abiit. Hoc sepulto, sepulti simal quasi erant ad tempus hujus arcani labores. Postea veró illi, qui impensas suppeditarunt Laboratori, consultum judicabant, arduum hoc opus concredere Viro in operationibus chymicis ingenuè exercitato; sed res è voto non ita succedebat; Nemo enim audebat admovere manum tantæ rei, de cujus præcedente laborandi aut

tractandi methodo sibi nil constabat specialius. Proinde Pulverem huncce rubicundum aut potius auricolorem, ut & Oleum & liqvorem rubiniformem partim commiserunt fidelitati docti & conscientiosi cujusdam Chymiatri, qvi in sanandis morbis aliàs desperatis & insanabilibus miraculosa edidit sæpius specimina, hæc tamen ut plurimum tacitè, inscia Famæ divulgantis buccina. Bona autem Thesauri hujus pretiosi pars ab Hæredibus ludicris ludicrè fuit pro vili pretio divendita pluribus, & qvidem illis, qvi qvid possiderent, non intellexerunt. Magnus tamen qvidam Consiliarius Ducalis arrepta Pulveris portiuncula, laborem denuo suscipi curavit, & inde Venere, Jove & Saturno iu verum Aurum transmutatis, incredibiles sibi comparavit, Suisqve moriens reliqvit Hæredibus Divitias.

VI. Laudatus *Ristius* lib. cit. pag. 255. modo dictæ aliam subjungit Historiam non minùs memorabilem: *Familiaritate*, inqvit, *usus sum Viri cuius-*

3, Quod detur.

cujusdam præcipui, leges, qvibus Christiani sumus, accuratissime observantis; Hic mihi sæpius retulit, sese diuturno tempore Deum seriis Precibus fatigasse, Ut ad cognitionem materiæ Lapidis Philosophici pertingere valeret. Subscribit tandem Cœlum Voto Ipsius, hoc detegit Amico suo intimo; & qvomodo res sit tractanda, deliberant; Concludunt tandem laborem securius institui extra Urbem pro evitanda sinistra Zoilorum, & Sciolorum Censura; hinc in Sylva exstruunt vile tuguriolum, & operario chymico perito rem committunt, sub alternante tamen directione dictorum Amicorum.

Opere sub manibus feliciter succedente, sæpius non sine stupore, & summa miraculosi Creatoris admiratione adspexerunt colores pulcherrimos ab aliis ample depictos, qvos in Vitro transcurrit Materia, sub cauto moderati Ignis regimine, & patienti Manus dexteritate. Cognoscentes tandem, Tincturæ absolutionem, aut perfecti-

fectionem instare; cucurbitam cautè aperiunt & qvasi attoniti, nec sine decenti gratiarum actione adcuratius adspiciunt, qvod hactenus per transennam viderunt, Opus mirabile, quod tantustantus Artistarum numerus conspicere frustra optavit, & adbuc optat; & concludunt, dictam materiam perfectam, post qvatuor dies pro usibus desideratissimis medicamentoso-metallicis sese ex empturos.

Inter mille hæc gaudia, inter mille hos Triumphos paululum discedunt â Laboratorio, Vitro primùm legitimè munito & clauso, de arcanissimo hoc Arcano deliberaturi, ac Deo gratioso gratias acturi; relicto ibidem solo Laboratoris Famulo. Hic lætis Sermonibus Suorum Dominorum de instante tam pingvi præda non minùs turgidus factus, suo in Cerebello qvoqve sibi aureos montes fabricatur, iisqve absentibus pro augenda animi recreatione Cucurbitam aperit, denuo Thesaurum captivum diu adspicit, O-

9, Quod debui

culos pascit, atque ob inde Sibi Suisque secuturam felicitatem-sui oblitus, obliviscitur plane Vitrum claudere; hinc Aer frigidus violenter & copiose intrans, illud vel in mille particulas divellit, & quidem tanto sonitu & fragore, ut modo abeundes Directores crederent, quasi dimidia Sylva horribili Tonitru ac Fulmine pessundaretur.

Hinc Terrore maximo alas pedibus adnectente advolant, reperiunt Famulum extra portam tugurioli jacentem quasi mortuum, domum vero (illo prius refocillato,) ingreßi, tam magnus & intolerabilis splendor occurrit oculis, ut quasi obcoecati per tempus fuerint; apparuitque tota Domus interioris Facies, quasi Auro purissimo crasse fuisset obducta. Relata autem revera ita contigisse, sanctißimè mihi aliquoties adfirmavit; Rarum insuper hoc spectaculum diebus sequentibus à plurimis aliis adductis & adcurrentibus ita fuit visum. Reliquias hujus præter omnem expectationem erepti spolii parcißime

cor-

corraserunt, è parietibus, tecto, area domicilii, mundârunt usuiqve caute reservarunt. Testatur laudatus Ristius, hac Tinctura mirabiles & tantum-non incredibiles operationes esse exhibitas, tum in proprio suo Corpore enervato, tum variis aliis ægrotis pedem unum jamdum in Charontis cymba habentibus per dictum Amicum illius possessorem; speciales Historias vide, sis, apud Autorem.

VII. Johan. *Kunkelius*, Chymicus secretus Sereniss. Electoris Saxoniæ, in observationibus de salibus fixis & volatilibus, Aurò potabili, &c. c. 7. inquit: *Cœterùm facilè credo, dari tale Medicamentum, quod* Corpus *Humanum sanet; an autem idem debeat esse,* [nimirum, quòd Metalla transmutet,] *nescio. Neq; jam aliquid dicam de Theophrasto, qui plures Homines sanâsse dicitur; ut & Metalla; hic enim, præter Lapidem suum aliis etiam usus est remediis. Sed jam adducam saltem* 1. Ex*emplum Sereniss.* Ele*ctoris Saxoniæ, Augusti, beatiss. memoriæ, & Sereniss.* Ejus*dem* U*xoris, qui Lapidem quadruplici modò per quinque Annos obtinuerunt, exceptis Particularibus, quorum minimum tinxit* 1604. *partes.* 2. *Exemplum Serenissimi Filii* Ejus*dem, Christiani I. beatissimæ memoriæ, qui itidem per quinquennium*

post

3, Quod detur.

post obitum Parentis nobile hoc Donum Dei possedit.

VIII. Inveterata est apud plures opinio, Serenissimam *Rempublicam Venetam* callere & possidere Chrysopœiam. Proinde inter varios discursus quæsivi è Medicô celeberrimô, Ottone *Tackenio*, ibidem vivens, ut certiorem me redderet, de hujus rei Veritate; Hic subridens respondebat: Quamvis arcana statûs Nostri Mihi peregrino non omnia possint esse cognita & detecta; nihilominùs de hâc re valdè dubito; potiùs credens, illius Chrysopœiam consistere in prudenti Reipublicæ totiusqve Statûs Gubernatione; cùm nemo sine insigni admiratione considerare & intueri valeat, quàm extraordinariâ Sapientiâ, & sagaci dexteritate ad Clavum Regiminis sedeat Magistratus. Aliàs etiam minimè fuissent sufficientes [si quidem *Divinam* Omnipotentiam & directionem exceperimus,] tolerandæ diuturnæ virulenti Belli Turcici truculentiæ, sumtibusqve contra hoc erogandis. Non tamen nego, nonnullos ex ipsis qvoqve Venetis dictam opinionem de *Tincturæ* possessione præteritô tempore fovisse, cui fenestram aperuit fortasse casus quidam Thrasonicus; & narrabat mihi sequentem Historiam, unde & *Tincturæ* Nostræ Veritas, & Exhibitoris summa audacia simul patescit: *Paucis ab hinc annis, inquiebat,*

comparere jubebar in plenô consessu Serenissimi Nostri Ducis, totiusq; Senatûs magni. Cùm autem optimè norim, simile mandatum nemini fieri sine prægnante causa, ideò de hac mirari & rimari satis non poteram. Ex Me debitô tempore comparente publicè ita quærebatur: An Tu *intelligis Aurum conficere? Ad quæ subridens Ego reponebam: Serenissime Dux, Patres Patriæ Serenissimi, de possessione specialissimi hujus Doni Divini minime gloriari possum; nihilominus non nego, me esse insignem Philochymicum, cum è Chymiæ cultura & cognitione maximus accrescat Arti Medicæ, quam profiteor, splendor.*

Porro *quærebar, an possem cognoscere, num pulvis pro aurifico habitus, sit genuinus, an verò falsus? Ad quæ* Ego; *me non latere signa, quæ à pluribus Autoribus pro* Tincturæ *notitia prodantur; proinde nullum fore dubium, quin facilè sit cognoscibilis. Ad hæc porrigebatur Mihi portio* Pulveris *cineritium colorem præ se ferentis, adnexis his verbis: Superioribus Annis vixit in Nostra hac Urbe* Comes *quidam extraneus satis splendide; Ut autem eò honestiorem viveret Vitam, conciliavit sibi nonnullorum è Nostratibus Nobilibus, imo Senatoribus Amicitiam; Quibus non solum fassus est aperte, quod calleat Chrysopœiam;*

pœiam; sed & in nonnullorum præsentia ignobiliora Metalla in Aurum verum mutavit. Pro majore sibi fama & gloria comparanda Sereniss. Senatui dono dedit hunc, qvem vides, Pulverē, qvò eodem maximam Auri qvantitatem possint conficere pro lubitu. Ut autem, illa consumpta commodo Publico porro consulere valerent, dedit simul modum, præparandi dictum Pulverem adjecta in Scheda scriptum.

Antecessores Nostri tunc Temporis large utentes incomparabili Pacis Auro, ac inde Republica summe florente, de alio Auro conficiendo jure merito non erant solliciti: Jam vero truculento isto Turcico Bello Thesauros publicos exhauriente, ac aurea Pace orbati aliud in Terra Aurum qværere cogimur. Ego adcurata Oculorum trutina ponderans Pulverem exhibitum, respondi: Vereor, Serenissima Patrum conscriptorum Corona, ut desideratum præstet effectum Pulvis præsens; Cùm facies Ejusdem externa signa ab aliis definita non ostendat; Hinc curo per Ministrum citò afferri aliqvot carbones ignitos, qvibus super vitri portiuncula imposui dicti

Pulveris modicum; ſed hoc incaleſcens, uti debebat, non fluebat; propterea Pulverem hunc eſſe Opus Mentis & manus fraudulentæ, publice indigitavi. Jubeor poſthæc inſpicere & ventilare deſcriptionem Proceſſus; Verum primo qvaſi intuitu video, huncce Proceſſum eſſe Ariſtotelis, Chymici, qvi deſcribitur in Theatri Chymici volum. 3. p. 100. His perceptis, mirari ſatis non poterant omnes mecum Hominis audaciſſimam temeritatem.

Aperuit mihi ſimul laudatus *Tackenius*, malleſeriatum iſtum Oſtentatorem fuiſſe *Bragadinum*, qvi alteri cuidam Poſſeſſori veram *Tincturam* ſurripuerat. Cùm autem non didicerit poſtea cautius mercari; ſed porro alis Icaricis alibi juſto altiora petierit; paulo pòſt conſumto Pulvere verè tingente, corniculæ hujus Æſopicæ fraus detecta; hinc non immeritò Bavariæ Elector ipſum juſſit exaltari, atqve evadere in Literam longam.

IX. Dum olim exteras aliqvot regiones viſitare conſtitueram, pro ſcopo meo primario [nimirum, ut uterer erudita converſatione Medicorum & Chymicorum hinc illinc celebrium,) eò felicius

licius & facilius obtinendo Patronus meus inæstimabilis, celeberrimus ille Professor & Practicus Lipsiensium, D. Joh. *Michaelis* intentionem meam egregie juvabat Literis ad varios commendatitiis. Horum in numero continebatur qvidam Chymiater primicerius & incomparabilis, νῦν ἐν ἁγίοις, [Nomen hujus, & cuinam fuerit à Consiliis Medicis, ob diversas rationes prægnantes hic reticeo,] Post varias sermocinationes verè doctas in hæc erumpebat verba: Ego Me nunc non immerito Seniorem Chymiatrorum jactare possum, cum per qvinqvaginta, & qvod excurrit, Annos eandem excoluerim Artem. Postqvam enim Annis aliqvot sedulam Medicinæ & Chymiæ in Academiis & Praxi Medica navaveram operam, fui constitutus Archiater Magnæ hujus Dômus, (qvæ est una è præcipuis Europæ; clarius eam nominare non licet,) simulqve constitutus Director Laborum Chymicorum secretorum, qvorum Processus à majoribus hæreditariè acceperat.

Commodissima potitus hac occasione, adcurate & gnaviter in Naturæ penetralia penetravi (Sumtus enim & Amanuenses pro lubitu mihi semper suppeditabantur;) & ita non solùm varia rara inveni medicamenta, ac Mineralium qvalitates egregie sum scrutatus; sed etiam

Post varios casus, post tot discrimina rerum, ac post plurium Annorum meditationes atqve Labores vix tolerabiles, licuit mihi esse tam *beato,* ut acqvisiverim veram *Philosophorum Tincturam,* in puncto qva medico, qva transmutatorio, Veterum reqvisitis respondente. Dum ultimam imponebam manum Labori huic desideratissimo eumqve post unius & alterius saltem diei digestionem absolvere decreveram, me accedit Chymicus qvidam, tenui vestitus habitu, ac pauperculo Cinifloni similis, honestæ tamen Faciei, [Lingva & mores eum Germanum esse prodebant,] qvi sese nominis mei in re Chymica famositate irritatum, pro nonnullis colloqviis chymicis instituendis, huc accessisse, referebat. Discursus successivè instituti evincebant, hunc in arcanis veræ & purioris Chymiæ plurimum profecisse, ut sic non parum mirarer, sub sordido hoc pallio, vel Veste latitare tam raram Sapientiam; donec ad eam tandem deveniremus familiaritatem, qvò mihi fateretur, sese *Lapidem Philosophicum* possidere; extrahebatqve è sacculo scatulam, hujus 2. ferè drachmas continentem, monstrabatqve Ejus qvalitates in ægris periculosè decumbentibus, & in Metallis impurioribus mirum-qvantum efficaces. Et hic

Pulvis

Pulvis meo erat tam ſimilis, qvaſi in uno Laboratorio, imò in uno vitro ſimul fuiſſent præparati.

Cœterum Vitam Vir dictus vivebat ſumme devotam & humilem, ſermonibusqve ſuis ut plurimum immiſcebat, actiones noſtras omnes, ac præcipue tales labores arduos eſſe inſtituendos in promovendam Nominis Divini gloriam, ac pauperum ſolatium, abuſusqve horum ſumme vitandos.

Una vice ipſi memorabam, Dominum meum valde mihi indignaturum eſſe, niſi Hoſpitis hujus, uti rariſſimi, ita gratiſſimi præſentiam Ipſi patefacerem, cùm ſit ſumme curioſus. Qvamvis autem meus hic Hoſpes me dehortaretur, qvippe qvi Vitam in ſilentio & ſpe piè & qvaſi ſolitariè, Deo & Proximo inſerviendo deberet conſumere; non verò in Aulæ ſplendore, ac apud Magnates, Mundiqve Proceres tumultuoſe vivere; nihilominus ipſo invito acceſſi Dominum meum, &

Qvis novus hic noſtris ſucceßerit ædibus Hoſpes

detexi. Dominus meus, ut ſibi ipſum adducam, jubet lætitia turgidus.

Dum redeo, ille interea abiit ſine valedictione mihi meisqve facta, ut hucusqve Ego neſciam, unde venerit, aut qvorſum tenderit, aut qvis fuerit.

rit. Inopinus hic abitus & Superiori meo, & Mihi non modicum qvidem mœroris afferebat; Nihilominus eramus contenti, qvod nunc eò certius nossemus, genuinum *Tincturæ* maximæ jamdum absolutæ præparandi modum, & qvod Deus O. M. Nobis quasi per Angelum indicasset, sumtus & labores nostros non fuisse frustraneos; sed veram ad metam Nos collimasse & pervenisse. Ex unâ enim & eadem Materia, uno eodemqve modo & Nos & ille *Eandem* composueramus, uti cap. 5. dicetur.

Qvid fit autem? Paulo post Dominus meus ablegat me, onustum Thesauro hoc inæstimabili aliorsum ad Virum qvendam magnum, partim, ut Nobiscum ille triumpharet de arrepta aurei Velleris præda, partim ut rubore suffunderetur, cum sæpius hunc laborem dissvasisset serio, ac frustra aureo Hamo nos piscaturos, diu fuisset *ominatus*. Stipatus autem eram militum cohorte, Bellona tunc in Patria & viciniâ dominante. Verùm in itinere Nos invadebant copiæ militares hostiles, qvæ infelices meos defensores partim occidebant, partim vulnerabant, partim in fugam vertebant; Me autem honestè vestitum cum aliis nonnullis captis privabant vestibus, meisque omnibus, quæ mecum portabam.

Pre-

3, Quod detur.

Precibus omnibus frustra adhibitis, petii tandem saltem, ut redderent hunc Pulverem chartæ & scatulæ argenteæ inclusum, cum Mihi valetudinario cederet in qvotidianum Medicamentum, (Ipsis enim detegere, qvalis reverà esset Pulvis, consultum non judicabam; mihi enim certè non reddidissent,) Sed placuit imperscrutabili *Divinæ* Voluntati, ut indigna ista Manus Mavortia rabidâ & invidâ furens truculentiâ, Thesaurum huncce regias opes æqvantem in auras dispergeret, reservata sibi argentea scatula Pulverem tenente. Qva incredibili Mentis consternatione & confusione domum redierim, judicet qvilibet.

Proinde denuo relictis aliis negotiis totus-totus eram in nova præparatione maximæ hujus *Tincturæ*; severissimo qvidem ad hoc itidem Me stimulante Domino meo. Qvamvis autem maxima sedulitate, nocteqve dieqve qvasi incumberem huic Labori, omnes item enchirises mihi fuerint optimé cognitæ, ac in recenti memoria; nihilominus nunquam denuò ad optatum finem perducere processum huncce, vel solô nomine quoslibet ad sui desiderium cogentem valui, licet aliquoties à principiô cautè & curiosè fuerit tractatus. DEO enim procul dubiô sic volente, aut rumpebatur aliquando vitrum, aut omittebatur aliqua enchirisis,

&c. Donec tandem, accedente torpore ſenili, torpeſcere quoque hunc laborem ſiverim. Propterea de *Tincturæ* hujus *Univerſalis* Veritate autoptes poſſum eſſe Teſtis, & quidem dupliciter de meâ nimirum & alterius; Lucrum autem inde ſperatum & emergens aliis dignioribꝰ relinquens. Hucusque Vir ille magnus.

X. Prodiit duobus abhinc luſtris in lucem Amſtelodami Tractatus ſub hoc Titulo: *Introitus apertus ad occluſum Regis* Palatium, *Autore Anonymo* Philaletha. Incognitus hic Autor veluti varia ad rem hanc facientia per integrum Opuſculum partim perſpicue, partim obſcure proponit, ita in ſpecie de ſtabiliendâ poſſibilitatis veritate, Cap. 1. p. 2. inqvit: P*oſſem omnes hac de re citare* Philoſo*phos; at* T*eſtibus non egeo, qvia ipſemet Adeptus, & lucidiùs ſcribo, qvam antehac ullus.* Et Cap. 13. p. m. 25. de Virtute medicamentoſâ incomparabili ſic loqvitur: *Hoc nuper ſum expertus in Locis qvibusdam peregrinis, ubi Medicinam moribundis qvibusdam deſertis, atqve afflictis corporis miſeriis exhibui; & ad miraculum ſanitatem recuperârunt. Murmur ſtatim factum eſt de* Elixire *Sophorum, ita, qvod non ſemel, ſummis cum moleſtiis, mutatis veſtibus, raſo Capite, crinibusqve aliis indutus, alterato nomine, noctu fugam face-*

3, Quod detur.

facerem; aliter in Manus Hominum neqvissimorum mihi insidiantium (ob solam suspicionem unà cum Auri siti sacerrima conjunctam) incidissem. Et pag. m. 28. de Transmutatione metallica hæc proponit verba: *Novimus Nos, qvod, dum qvondam vendere Argenti purissimi tantum, quantum* 600. *Libræ, tentaremus extra* Patriam *nostram mercatori similes induti, Metallici, qvibus obtulimus, statim Nobis dixerint, arte factum esse argentum. Causam, cur id affirmarent, rogantibus nobis nil aliud respondebant, quam argentum, qvod ex Anglia, Hispania, &c. affertur, discernere non jam disciturі sumus; at hoc est ex nullo illorum genere. Qvod nos audientes, clam nos subduximus, & reliqvimus tam Argentum, quam pretium nunquam repetendum.* Fugâ autem ita sibi consulit Autor ob imminentes à nebulonibus insidias, cùm, uti paulò antea dicitur, à nullo alio loco Argentum adeò finum affertur, ac Arte Nostra productum est.

XL. Clariss. Christ. Adolphus *Balduinus*, Collega honorandus, in Phosphoro Hermetico, Auro Auræ adnexô, pag. ultimâ è Friderico *Gallò* refert, *hunc vidisse imprimis mirificam rem! nimirum illi ostendisse secretò monachum, è nobili Traut-*

mannsdorffiorum Genere oriundum, (qvem à reliqvo Viventium cœtu Religio sua abduxit,) Tincturam; Magnitudinem si spectes, non multum fabam excedentem, eamqve majusculam. Colorem autem eum fuisse, qvi & Granati lapidis esse solet, qvales è Bohemia adferuntur non pauci. Præcipua ipsi dos splendor; lampadem credidisses in vitro ardentem. Idem rarum transmutationis Metallicæ & perspicuum adducit Exemplum dicto in Tractatu Aurum Auræ inscripto, cap. 11. p. m. 148.

XII. Dum hæc scribo, nimirum A. 1677. mense Jun. sancte Mihi affirmat Amicus fide dignissimus, *Vienna* redux, ibidem Virum qvendam peregrinum oculos, aures, & lingvas omnium in se vertisse, & qvasi fatigâsse, dum Luem Veneream, aliosq; morbos durissimam Herculis clavam poscentes paucissimis dosibus medicamenti sui unici & universalis eradicaverat; nec minus Metalla ignobiliora sæpius in Aurum verum converterat. Monetam argenteam dictus amicus se ipsum, ait, vidisse, dimidia parte ita tinctam, & in aurum conversam; altera vero parte nativam adhuc speciem servante. Bonam portionem dictæ *Tincturæ* Augustissimo *Cæsa-*

Cæsari, *Leopoldo* exhibuit, ut ingens ignobilioris Metalli copia tingi, & multa Aureorum millia inde cudi possint; atqve ut ipse qvoqve sub potentibus Cæsareis Alis eò securius viveret, cum variæ ipsi à variis jamdum sint structæ insidiæ. Possessor autem dictus *Tincturæ* hujus fatetur, se ipsum illius conficiendæ, imo totius Artis Chymicæ prorsus ignarum esse; sed *Eandem* aliunde ad suas pertigisse manus. De qvo dies fortè plura edocebit.

XII. Artem nostram *Europæ* Confinia transvolitasse, & ipsam *Sinam* qvoqve intrasse testatur Joh. *Nihofius*, in descriptione *Sinæ* pag. 295. & Erasmus *Francisci*, in Exterorum Artis & Morum speculo, Libr. 1. Histor. 16. p. m. 98. seqv. & qvidem ex *Trigautio*, & Martino *Martinio*. Qvamvis autem dicti *Sinenses* hâc insanum - qvantum abutantur, ut propterea etiam vix, & ne vix qvidem, desiderato potiantur fine, tam in Re medicamentosa, qvam in Re metallica; illâ enim Reges nonnulli immortalitatem adipisci posse falsò sibi persuadebant; hâc verò ob insatiabilem & damnabilem Auri & Argenti famem; nihilominùs adducam duo Exempla, stolidam hâc in parte Sinensium vanitatem, simul tamen Artis veritatem demonstrantia:

1. Sinensium vanitatem absurdam haurias è dictô *Francisci*, locô cit. p. 99. Imperator *Hiaouus*

à Chymicô sibi persvaderi passus est, ut menti suæ fixum immotumque sederet, si certum aliqvod medicamentum ab eô paratum assumeret, Eum mortalitati non fore obnoxium. Fidus Ejusdem Amicus (potiùs Consiliarius aut minister) frustra sæpius tentaverat has impressiones Animo Ejusdem exturbare. Aliquando tandem memorabili dolô ad frugem perduxit, dum potum præsentem, cui mixtum erat medicamentum dictum, Cæsare talia neutiquam cogitante, ebibit subitò. Cæsar valdè *irâ* percitus, strictô gladiô illum aggreditur, mortem minans. Sed ille subridens dixit: *Quomodo Tu me poteris occidere, cùm hauserim potum Imortalitatem. Nobis, uti credis, conciliantem?* Quib⁹ verbis ponderatis ad saniorem rediit mentem, erroremq́; risu dignum fassus est Cæsar, Sapientiamq́; Amici decenter laudavit. *Olearius*, in Itinerariô Persicô paulò aliter describit Historiam allegatam; nimirum Poculū, è qvô bibere consueverat dictus Imperator Sinensiū, fuisse præparatum ex efficaci tali Auro chymico.

2. Aliud Exemplum Sinense pro Artis Veritate militans est tale: Idem Cæsar *Hiaouus*, cujus modo mentio facta, è crescente debilitate senili judicat, Mortem esse in propinqvo, propterea pro continuandâ eâ, qvâ Regimini publico semper laudabiliter præfuit dexteritate, convocat

vocat Consiliarios secretioris Consilii, & post varia alia jubet, ut aperte, & juxta Conscientiam proponant, si qvædam pro Subditorum & Reipublicæ commodo forent melioranda, abroganda, mutanda, &c. Ad qvæ qvidam Consiliariorum: Nimis vacivas, gratiosissime Cæsar, dedisti aures illis, qvi Artem Vitæ prolongandæ, & Immortalitatis acqvirendæ docent; maximosqve in eosdem sumtus impendisti; qvonam effectu id factum, ipse jam experiris, Viribus Tuis à Senectutis carie consumtis; proinde humilime petimus, velis Animum mutare, ac Artem hanc multa dicentem & pauca probantem deserere. Qvibus Cæsar respondet: Vera profers; Hactenus enim Me seduxerunt isti fraudulenti; hoc tamen propria mea culpa factum; cum nimium fuerim credulus; jam verò certe patet, ipsorum verba non esse Veritatis radiis illustrata. Finis enim meæ Vitæ certò est in propinqvo, qvam mihi prolongare, Mortemqve plane evitare, speraveram. Multa absurda hac Arte institui, magnas impensas feci, & per hanc hoc unicum obtinui, ut canitiem hancce meam obtinuerim sine morborum insultib⁹, & ab ægritudine præservatus, Artem enim Alchymicam in hoc multū præstare posse, null⁹ dubito. Immortalitatē autem conciliare cuidam neutiqvam valet.

Coro-

XIII. Coronidis loco produco qvendam, qvi veluti Sorex se prodit; ille est aliqvoties hactenus citatus celeberrimus *Kircherus*; Hic Mundi subterr. Libr. 11. sect. 2. cap. 9. p. m. 283. pro Alchymia summis opprobriis afficienda corrasis variis apud Superos & Superiores rationibus, tandem planè ad Acherontem descendit; statuens, Dæmonem utplurimum sese Alchymiæ Cultoribus immiscere. Qvamvis autem hoc fieri posse in genere concedam, præcipue apud istos, qvi sine legitima vocatione, ac malo è proposito Laborem hunc magnum sunt aggressi, ac proinde optato fine potiri non valuerunt; hinc formidine instantis ignominiæ & Paupertatis, desperati qvasi redduntur, ac illusionibus fraudibusqve Diabolicis periculosis sese sua sponte exponunt; Cùm insuper tenebricosus iste milleartifex pro capiendis atqve decipiendis reproborum & securiorum Animabus, Facultatum aliarum qvoqve Cultoribus, Chymia neutiqvam concurrente, sese aliqvando immisceat, testantibus plurimis Exemplis; pro acqvirenda Sapientia, Honore, Divitiis, Generositate, impenetrabilitate, &c. tamen denuo argumentatur à particulari ad universale, modo in Philosophia irrito Vir hic magnus.

Ne autem iterum ipsi tenuia mea opponam

Ver-

Verba dissentientia, loqvatur pro me cum aliis curiosissimus Erasmus *Francisci*, qvi in extraneo Artium & Morum Speculo, libr. 4. cap. 1. p. 1214. inqvit: *Proinde Alchymiæ Hostes nihil evincunt larva Diabolica; restat enim ipsis, ut probent, Diabolum, parare Tincturam Universalem, vel Aurum purum immittere Crucibulo, subducto viliore Metallo. Qvamvis enim Exempla nonnulla possent dari, qvod aliqvot avaros seduxerit ac deceperit, vel alios juverit, inde tamen universalem conclusionem subnectere non licet. Corruit potius Antagonistarum suspicio, Diabolum, hostem Hominum infensissimum citius conficere Venenum, qvam Tincturam universalem, utpote medicamentum incomparabile.* Et paulo post: *Verum, uti dictum, hoc realiter fieri in hoc vel illo casu, & qvidem semper, clara indiget probatione, qvæ deficit contradicentibus. Nibil ergo adscribendum est Fonti Stygio, qvod manifestis ratiociniis è Fonte Naturæ oriundis est demonstrabile.* Hucusqve laudatus Er. Francisci.

Minime autem Nos ferit Historia producta *Kircheriana*, qvā verbis inde magis contractis addam: *Vir chymicæ Artis peritißimus mihi retulit seqventia; Cùm Ego plures Annos in Alchymia sine ullo profectu consumsissem, & qvodam die intento ab Alchymistis scopo, id est, Lapidi conficiendo totus incumberem, & arcanum me penetrasse, plane mihi persuaderem, convenit me Vir qvidam antea ignotus, ac humanißimus verbis salute imprecata rogavit, qvid agerem, & cui rei tanta sollicitudine incumberem? Video* inqvit, *ex Chymicis Tuis vasis & materierum congerie, Te magnum qvid in Arte Chymica moliri; sed qvod intendis, minime Te consecuturum, crede. Ego respondi: Si Tu aliqvid melius noris, id me doceas velim; dixit, obseqvar Voluntati Tuæ, & mihi in calamum dictabat veram procedendi methodum. Hæc juxta præscriptam methodum operando in Praxin redegi. Labore peracto exemi materiam in vase relucentem instar olei, & superfuso liqvore mox congelatam massam reperi, qvæ in Pulverem redacta,*

& su-

& supra 300. libras hydrargyri projecta, illud in Aurum obrizum naturali nobilius, apud Aurifices omne examen subiens, convertit.

Ego ad rei inusitatæ eventum attonitus præ gaudio vix me capiebam; jam in redivivum Crœsum me evasisse censebam. Post maximas gratiarum actiones quærebam, unde nam esset. Respondit: se Mundum peragrare, nullius ope aut opibus indigere, Amicis in desperato Artis magnæ exercitio inutili Labore se fatigantibus ad prosequendum studium, nonnihil de Arte sua communicare. Hisce dictis hospitio, quod humaniter obtuleram, recusato, ad publicum divertit. Postero die summo mane Benefactori iteratas gratias acturus ad diversorium me confero. Sed Tabernarius dicit, se nullum ea nocte habuisse Hospitem; accedo omnia Urbis diversoria; sed omnes dicunt, se nil de eo audivisse. Domum reversus statim ad novum Artis specimen me accingo juxta tenorem præscriptorum Præceptorum; sed operatione peracta nullum

rei successum reperio, & qvia credebam, hunc errorem contigisse ex incuria, aut unius vel alterius intermissione, maxima diligentia repetii operationem; sed rursus spe mea fraudatus, iterum iterumqve operationem inchoabam tantis expensis, ut omne Aurum ex prima projectione acqvisitum expenderim.

E dictis *Kirherus* cum amico suo concludit hoc opus fuisse illusionem Diaboli sub specie Hominis apparentis. Verùm ut nihil de hoc dicam, qvod Amicus non ingenue, sed juxta Animi passiones rem narraverit; qvis enim crederet, qvendam in Chymia peritum ad *Tincturæ* elaborationem, licet aliqvoties inchoatam in præscripti unici processus labore consumere posse 300. libras Auri naturali nobilioris? Nec capere possum, qvomodo extemporaneô modô potuerit conficere *Tincturam*, præsente Hospite, cùm tamen postea 300. Libras Auri priùs confecti in illius præparatione frustra impenderit.

Hoc saltem dico, Illum pro scopo Laboris habuisse Auri famē & divitias acqvirendas, uti sensus Historię manifestè docet, hinc ipse frustra laboravit, postea Adeptus hoc facile subolfaciens, aut veram labo-

laboris methodum ipsi perfectè, non communicavit, aut *Deus* Cordium Scrutator, Labori non benedixit, (qva de re capite seqv. plura proponentur,) Unde & factum, ut ille Adeptus clanculariè & tacitè abierit. Tales enim Adepti volunt esse occulti. nec Mundo similes, veluti testantur Historiæ Thesi 8. & 9. allegatæ.

Plane similem qvoqve refert celeberrimus Jesuita *DelRio*, disqvisit. Magicar. Libr. 5. cap. 5. qvæst. 2. sect. 4. p. m. 72. *Antonius Tarvisinus, inqvit, Pharmacopola coram Andr. Gritto, Duce & præcipuis Patritiis Venetis Argentum vivum in Aurum commutavit. Narrabat ille à Gallo qvodam, domi suæ per aliqvot menses hospitaliter excepto eum se* Pulverem *honorarii loco accepisse; sed ut eô, tanqvam arcano uteretur. Se vero non tam privati commodi, qvam publicæ Fidei studio erga Rempublicam Venetam, Hospite insciò, Venetias navigasse, rem Patriæ Patribus indicasse, specimen Artis exhibuisse; privatim qvoqve in Corneliorum ædibus non semel. Interea vero Gallum illum insalutatis omnibus discessisse, neqve se qvicqvam amplius de ipso rescire potuisse.*

Ut autem ad Historiam Amici *Kircheriani* regrediar, Rationi sanæ nō videtur congruum, hic confugere ad illusionem aut communicationem

Diabolicam. Qvam, qvæso, clauda hæc est consequentia: Vir ille peregrinus volebat pernoctare in diversorio qvodam publico; sed talem in nullo reperire potui. Ergò, ille fuit Diabolus specie Hominis apparens? An non poterit ille divertisse in domo privata, obscura, vel iter suum in alium locum instituisse? cum tales velint latere, & apud indignos esse incogniti, ceu modò dictum, & in seqv. dicetur. Æqvus Lector conferat dictam Historiam cùm antea allegatis, & nullam intervenire discrepantiam fatebitur.

Superessent varia adhuc perspicua Testimonia, v. g. Gloriosissimi Imperatoris *Rudolphi*, certi hujus Mysterii Possessoris, variorum item aliorum, è qvorum ore hausi veritatem rei; Cum autem satis jam fuerim prolixus, & cavendum mihi sit, ne molestus sim æqvo Lectori; à reliqvis verò, qvorum Cerebella tanta pertinacia obsedit & stupefecit incredulitas, ut modo adductam tamqve claram Virorum magnorum Fidem spernant, dubiumqve reddant, nullū assensum obtineri posse crediderim, licet vel Sapientissimus *Salomon*, vel ipse Sanctissimus *Moyses* cum ingeniosissimo suo *Bezaleele*, ad artificiosas Metallicas operationes Divinitus electo redirent, ac de rei certitudine testarentur. Propterea hæc dicta sufficiant.

Coro-

4, Consultumne Christiano inquirere.

Coronidis loco, & obiter qvasi, hic addo, ex allatis Historiis patescere; dari etiam in Rerum Naturâ divites Chymicos, neqve de essentia Eorum esse, ut sint pauperes; veluti in Artis Chymicæ opprobrium circumvolitat Invidiæ scomma; Hoc enim saltem ferit infelices & indignos Artis Discipulos, qvi vel plane veram Materiam & enchirises ignorant, vel malo proposito rem aggrediuntur, ut proinde à vero scopo aberrent, ac spe sua excidant, temeritatisqve suæ dignas luant poenas.

CAPUT IV.

Ventilans, an consultum sit Christiano, immediatè in Tincturam Universalem inqvirere?

MUltis sane superflua, imò absurda & insipida videbitur hæc Qvæstio; Cum tam prolixus fuerim in demonstranda hujus possibilitate; Qvia etiam tam incomparabilis utilitatis, & miraculosæ sit efficaciæ hæc *Tinctura*, uti superius de Ejusdem Usu amplissimè deprædicatum & diductum, tantum abest, ut dubitandum esse videatur

tur

tur de elaborandi ſtudiô, ut potiùs curioſi ac Philochymici omnes ad tam utile, imò Divinum opus exercendum ſtimulentur, & impellantur; Cùm irrefragabili piarum atqve ſanarum Mentium Teſtimoniô neutiqvam tempus commodiùs impendi poſſit, qvàm in Labore aliqvô DEI O.M. Gloriam, ac Proximi commodum, modis extraordinariis præcipuè, promovente.

Verumenimverò, qvamvis negari minimè poſſit, ſi Artem hanc ipſam per ſe conſideremus, omninò conſultum videri, eidem qvemlibet incumbere, aut Ejuſdem exercitiô animum applicare; Tamen ſi perpendamus ponderoſiſſimas nonnullas circumſtantias, ſummeqve dubios heic intervenientes eventus, & plurimùm variantia accidentia, neminem jure mihi huius Qvæſtionis ventilationem vitiô vertere poſſe, certè credo, ſi ſeqventia æqvâ animi lance perpenderit:

Pro hâc Controverſia eò feliciùs & faciliùs dilucidandâ & ſopiendâ præmitto hanc Theſin. *Deus* O.M. (cujus opera ſunt magnifica, & cogitationes Ejuſdem nimis profundæ, qvos Vir inſipiens non cognoſcit, nec ſtultus intelligit, juxta Pſalmum 92. v.7.8.) *Regale hoc donum revelat ac concredit ſaltem paucisſimis*, & qvidem illis, qvos extraordinariâ vitæ ſimplicis integritate, ac inculpatô puræ Fidei,

4, Consultumne Christiano inquirere.

dei, Pietatisq; ſtudiô pro *Divinæ* Gloriæ augmentô, Ægrorumqve, ac Pauperum ſolatio illud adhibituros, nec æternô propriæ ſalutis diſpendiô eôdem eſſe abuſuros cognoverit. Per dictam revelationem tamen minimè intellectam volo fictam aliqvam inſpirationem Enthuſiaſtico-Qvackerianam; ſed qvòd Labor hic inſtitutus methodo naturali minimè è votô ſuccedat ſine ſpeciali directione & permiſſione *Divinâ*.

Audio hîc ſtatim nonnullos appellare ad Experientiam contradicentem, & contraria producere Exempla, v. g. *Paracelſi*, & aliorum, qvi Actionibus Suis impiis, ac Vitæ Chriſtianô indignæ impuritate propoſitum Axioma facilè ac manifeſtè deſtruant. Theophraſtum P*aracelſum* qvod attinet, controverſiam qvidem hanc non facio propriè meam, cùm mei non ſit Propoſiti, hîc Ejuſdem Mores & Vitam examinare, aut ventilare. Nihilominùs breviter dico, Illum laudari ab his, veluti culpatur ab *Oporinô*, aliisqve. Omninò tamen multa Theologica in Ejuſdem Scriptis planè Atheiſmum olent, ac duriuſcule ſonant in Auribus verè Chriſtiani; Econtra vero è pluribus ibidem legitimus Ejus erga *Divinam Majeſtatem* cultus qvodammodo poterit demonſtrari, ut proinde pateſcat, Illum fuiſſe Hominem Ingenii vagabundi &

inconſtantis. Rei vero Medico-chymicæ Eundem plurimum utilitatis exhibuiſſe, nec Invidi negare poſſunt; Ut enim taceam reliqva omnia, immortale meretur Nomen vel ob ſolam inventionem *Elixiris Proprietatis*, atqve Mixturæ ſimplicis, (qvam arcanum Caduci Ipſe adpellitat,) è qva alii poſtea *Tincturam Bezoardicam* compoſuere. Sed, qvi plura de *Paracelſica* Vita deſiderat, præter alios conſulat radiantem Phoſphorum Septentrionalem, Olaum *Borrichium*, in Tractatu Hermetis, Ægyptiorum & Chymicorum Sapientia vindicata inſcriptô.

Ut Ego ad objectum ſuperius dubium redeam, eiqve ſatisfaciam, regero: Poſito, *Paracelſum* [aut alios Poſſeſſores *Tincturæ*] Atheiſmi poſſe convinci, ac Ejus Mentem Levitate, imo Impietate execrabili fuiſſe imbutam; hôc tamen mea Theſis non infringitur; Nam *Deus* cognoſcens hunc abuſum eſſe hoc regali dono, illud illi, tanqvam indigno iterum abſtulit, dum ille, qvi varios pedem jamdum in Cymba Charontis habentes ope ſua Medica retraxerat, Ipſe morte immatura ad plures abire fuit juſſus. *Paracelſum* enim Anno Ætatis ſuæ 43.vel juxta alios 48. mortuum eſſe, teſtantur Hiſtoriæ. Qvod qvidem Mortis tempus *Tincturæ* Poſſeſſori non immerito præ-

cox

4, Consultum ne Christiano inquirere.

cox & immaturum nominandum. (Ut taceam insuper una hirundine non probari Veris præsentiã.)

Poteſt enim juſtus *Polarcha*, & ſolet pro meritis Noſtris & dare, & auferre; Qvemadmodum Regem *Saulum*, qvem antea è toto Populo elegerat, ob malos mores poſtea iterum deſerebat. Non minus Benedictio Domini divitem faciebat ſine labore Regum Sapientiſſimum *Salomonem*, qvamdiu omnipotenti huic Rerum Directori commendabat vias Suas, adeo, ut non ſine ſtupore legi poſſit, 1. Reg. 10. qvantam Auri farraginem cumulaverit; Argenti autem tantam-tantam fecerit copiam, ut nihil vel vili æſtimatum, vel lapidibus æqviparatum illud fuerit. Poſtqvam vero Polygamiam & Idololatriam cum Ethnicis inſectabatur Ille, ſevera, eaqve juſta percitus incandeſcentia *Deus* O. M. Regnum non modo maximam partem detrahebat Filio; ſed etiam cornu copiæ ſuum largiſſimo antea alveo Benedictionem effundens ita conſtipabat, & claudebat, ut Redituum Director Argentum paulo antea lapidibus non carius habitum à Subditis extorſurus lapidibus obrutus ad plures fuerit miſſus.

Ac veluti idem miraculoſus *Deus* è ſexcentis millibus, & ultra Judæorum Ægypto ideo miraculoſe eductorum, utpote benedictæ ſuæ Gen-

tis, duos ſaltem, *Joſuam* nimirum, & *Calebum*, promiſſam Terram intrare permiſit, reliqvis omnibus propter varia crimina perpetrata rejectis, & in deſerto mortuis; Nec pepercit ob commiſſum diffidentiæ erratum maximo *Moyſi*, cum qvo ſæpius facietenus qvaſi collocutus, ac familiariter, ut ſic dicam, eô uſus fuerat antea. Sic *Judas Iſchariotes* Collegii Apoſtolici erat Membrum, ut proinde olim potuiſſet inter primarios Eccleſiæ Doctores lucere veluti Splendor Cœli, ac Stellæ; Qvam malè autem avaritia ſeductus rerum ſuarum, ac imprimis Animæ curam geſſerit, *Divinæ* clementiæ paſſus jacturam, etiam Pueri Noſtri è Sacris norunt.

Qvam brevem perſenſerit fructum à *Liberatione* Sodomæ imbre Sulphureo-igneo ſubverſæ & ſubmerſæ *Uxor Lothi, Divino* Mandato inobediens, docet Liber Geneſios, cap. 19. v. 27.

Sic Omnipotens, Cujus Manuum opera ſunt Cœli, & Pedum ſcabellum eſt Terra, è tot Mundi Regnis, è tot Provinciis, è tot Urbibus conſtituerat *Hieroſolymorum* Urbem qvaſi ſedem exercitii Pietatis, Ejusqve Templum habitaculum cultus ſui *Divini*, ibidenqve habebat Ignem & Focum ſuum juxta Populum ſanctum è cunctis

aliis

4, Consultatione Christiano inquirere.

aliis electum in gloriosissimi Nominis sui sanctissimi memoriam. Qvomodo autem ingratum & impium hunc Populum sese deserentem deseruerit, loqvitur in omnium ore dictæ Urbis Excidiũ Excidiorum omnium horribilium horribilissimum.

Eidem Fato ac Pœnæ, ceu jam de *Paracelso*, Atheismi incusato dictum obnoxii sunt alii indigni, si qvi dantur, Mysterii hujus Possessores. Cuicunqve enim Hominum licuerit esse tam beato, ut hoc fuerit adeptus, idqve postea ad usus illicitos & impios adhibuerit, illi certe in propinqvo est vindicta *Divina* interitum minans. Juxta enim Historias capite præcedente allegatas, ut & aliorum Experientiam, *Deus* tunc vel permittit, ut ante diem suum moriatur dictus Possessor; vel ut ab aliis ipsi eripiatur Thesaurus, & hoc qvidem aut clanculum aut manifestè, sæpe non sine Vitæ suæ dispendio; vel ut aliis modis hic improviso pessumeat. Similiter alii aliis hoc suffurantes, aut per fas & nefas comparantes brevi saltem Temporis spatio, ac sibi infausto eventu de hujus possessione possunt gloriari; cum illegitima & prava intentione (utplurimum Auri fame impulsi,) id obtinuerint, secundum commune dicterium: Væ Tibi, qvi spolias; nam mox spoliaberis ipse. Objectionem illam scopticam, qvod

Paracelſus, aliiqve *Tincturæ* Poſſeſſores non fuerint longævi, nonnulli qvoq; ſolvunt per rationes Phyſicas; Vitæ nimirum abbreviationem fortaſſe talibus accidere poſſe ob *Tincturam* freqventiore ac largiore doſi ſumtam, dum à ſumme efficaci & penetrabili hujus Virtute Calor innatus qvaſi ſuffocatur. Videmus qvidem communiter multos mori ob Spirituum reſolutionem & defectum; non paucos tamen etiam ob Spirituum ſuffocationem, Sangvine plethorice & flatuoſe nimis ebulliente, & p.n. fermentante, v.g. in febribus ardentibus, in copioſe hauſtô vino generoſo, ejusq; Spiritu, &c. Aut veluti videmus ellychynii flāmam diu in ſtatu ſuo ſuſtentari vegetam, ſi debita olei portio ipſi affundatur; cito autem ſuffocari & extingvi, ſi largiore olei affuſione obruatur.

Sopitâ hâc P*aracelſicâ* controverſiâ, regredior ad dilucidandum propoſitum meum Axioma. (nimirum, qvod DEUS O.M. Arcanum hocce ſaltem concedat & concredat pauciſſimis verè piis] Proinde rebus ſuis optimè conſulit ille, qvi anteqvam mentem manumqve maximo huic labori eſt applicaturus, priùs ſecum habitet, ac per ſubtile cerebelli ſui cribrum transjiciat & transcolet cogitationes ſuas, & ex ſe ipsô adcuratè qværat, qviſnam ſit, hoc eſt, ad qvæ negotia pertractanda DEUS,

maxi-

4, Consultum [est] Christiano inquirere

maximus ille PaterFamilias Talentum ſuum de-ſtinaverit? Illi igitur, qvi vocationem legitimam ſibi promittere poterunt, eam obtinent vel *mediate* vel *immediate*. 1. *Immediate* qvidem hæc præcipue competit Medicis. Horum enim Studia & meditationes niſi Conſcientiis ſuis ſtigmata velint inurere, ſunt inſtituendæ, non ſolum, ut Medicamentis diuturna Anteceſſorum Experientia comprobatis Corpora humana, à morbis præſervent, & per illa iisdem hos exturbent; Sed etiam ut Regnorum animalis, vegetabilis, & mineralis res naturales magis, magisqve ruminent, in harum qvalitates tam Philoſophia ſpeculativa, qvam præprimis pyrotechnica laborioſe & adcurate inqvirant, nec ſaltem credant, qvod Veteres crediderint; ſed aliorum Inventis pio & licito faſtu & æmulatione ſua addant, adeo, ut, qvò plus ſint potæ, plus ſitiantur aqvæ. 2. *Mediate* vero, decenter & legitime ſeſe vocatos credere poterunt Proceres & Magnates *Mundi*; In ſpecie illi, qvorum ditiones *Cœleſtis* Diribitor & Gubernator ditavit Metallifodinis, ac ſimilibus ad has pertinentibus, variasq; ita naturalia ſcrutandi occaſiones præbuit.

Qvemadmodum enim Rex aut Dux aliqvis in Territorio ſuo ſummus eſt Epiſcopus, atq; Animæ ſuæ Saluti conſulturus, Rerum Theologica-

carum, curam debet gerere, & de ſubditorum Animabus omniſcio Rationum Examinatori ſtrictam olim reddere cogetur rationem; Ac veluti Idem ſupremus eſt Legislator Juſtitiæqve Adminiſtrator, Virtutes ſtabilire, Vitiaqve exturbare tenetur. Ita non minùs, ſi Talentorum ſibi concreditorum debitam vult exercere diſpenſationem, Metallorum, Mineralium, imò analogorum omnium, rem Phyſicam concernentium, qvibus ſubjecta Terra dotata eſt, per Viros Rerum Medico-phyſico- metallicarum apprimè gnaros rigoroſam meritò inſtituat inqviſitionem, num inde aliqvid emergere poſſit, qvô DEI Gloria, commodior ſubditorum ſuſtentatio, ac Proximi utilitas magis magisqve promoveri; Sanitas item præſens conſervâri; ac amiſſa reſtitui valeat.

3. Hiſce *mediatè* vocatis ſubjungimus & adnectimus alios Viros magnos & divites, qvi Chriſtianâ & laudabili curioſitate ad rerum metallicarum, aliarumqve Phyſicarum indagandarum culturam rapiuntur, ac opes ſuas piô ac devotô fervore, aut hæreditariò ſæpè ſtimulô huic impendunt. Si quando igitur unus & alter modò dictorum dictô modô, id eſt, piâ devotione ac verè Chriſtianô propoſitô incitatus, atqve Animum curis publicis, meditationibusqve aliis utilibus fatigatum

4, Consultumne Christiano inquirere.

tum recreaturus, dum miraculosas Naturalium operationes scrutatur, aut doctos ministros suos scrutari jubet, simul audeat aggredi elaborationem *Tincturæ Universalis*, rem fortè faciet *Numini Divino* non invisam; caveat modò ne limites curiositatis transcendat, aut per hæc obliviscatur Muneris sui ordinariè obeundi, aut invitô marsupiô suô tam ardua tentet. Si verò fortasse eveniat, ut locô desideratæ Pyxidis aureæ accipiat saltem Argentô aut Plumbô repletam, (præsuppono tamen, in methodô elaborandi non fuisse peccatum; aliàs habet, qvod sibi ipsi adscribat errorem, & inde secutum irritum effectum,) ægrè minimè ferat; sed contentus suô Grossô acceptô, juxta Matthæum cap. 20, v. 9. certissimè sibi persuadeat, Illum, qui Animarum Nostrarum Saluti invigilat, optimè novisse, talem eventum ipsi fuisse magis conducibilem. Per adeptionem verò pyxidis argenteæ vel plumbeæ indigito; licèt spe suâ nimirum *Tincturæ* adeptione, primariò exciderit Operator, nihilominùs raro omnem ille sit perditurus Operam; cùm hoc modô, ut plurimum inveniantur tam in re Medicâ Medicamenta egregia, qvàm in re metallicâ, &c. enchirises raræ pro Valetudinis & crumenarum commodô. Ut enim nihil dicam, qvàm egregia Menstrua prô solvendô Auro,

Argentô, Coralliis, &c. & varia utilia alia inveniantur, dum meditationes & labores impenduntur *Tinctura Universali* à legitime vocatis; unici Exempli loco adduco saltem Spiritum Mundi, & huic analoga Medicamenta specialia, laudabilibus effectibus sese pluribus in morbis manifestantia; de qvo videatur Nietnerus, peculiari de hoc Tractatu, Frid. Hoffmannus, Clavis Pharmaceutic. Schröder- Libr. 3. c. 3. pag. 140. 141. & libr. 3. cap. 9. p. 211. item alii plures. Optandum esset, ut nonnulli è Mundi Primatibus potius reditus superfluos impenderent in adcuratiorem rerum naturaliũ perscrutationem, unde *Dei* Gloria, ac Subditorum (qvorum qvomodo curam gesserint, rigorosum & horribile ipsis olim imminet Examen,) Salus, Sanitas, & Sustentatio commodior emergeret; qvam, ut ex Ambitione, Avaritià, &c. delitias qværant in Bello sæpe ipsis inutili, imò summe noxio, similibusqve rebus Rusticorum Cruore, Lacrymis & Sudore anxio perfusis. Negari enim neutiqvam potest, beneficentissimum *Creatorem* ditasse varia Loca Thesauris inæstimabilibus, in Terræ non solum profunditate latitantibus; sed etiam sæpe superficietenus, sub vili qvidem & spreta utplurimum facie, Nostro visui expositis, vel ipsam illam Possessoris ditionem, si

ven-

4, Consultumine Christiano inquirere

venderetur, pretio ſuperantibus. Si modò Territoriorum nonnulli Domini, (nonnulli dico, qvum alii deſideratum laudabiliter præſtent; aliis vero præſtandi occaſio deficiat,) Oculos aperirent; & qvi Horum ſunt Manus & Oculi, [Conſiliarios & Redituum Directores intelligo,] in hos inqvirerent, vel Eruditos inqvirere juberent; Qvod deſiderium qvidem præprimis florente aurea Pace intellectum velim; Cùm enim inter Bella ſileant Leges; tantum abeſt, ut Bellona ſimilia curioſa tractari ſit admiſſura; ut potius Sangvinem plebis, (metamorphoſi Philoſophis & Chymicis etiam acutiſſimis incredibili,) per nimias taxationes, & extorſiones ferè crudeles in Aurum & Argentum ſit transmutatura; Qva vero Conſcientia id fiat, meum non eſt, hic inqvirere, aut decidere. Proinde Poſſeſſoris deſidiæ & indignitati eſt adſcribendum, qvod ſimilia occultè ſepulta lateant arcana.

Qvibuscunqve verò aſſignatum eſt Vitæ Genus aliqvod à Medico-chymicâ rerum Phyſicarum perluſtratione, ſeu *mediatè* ſeu *immediatè* inſtituendâ, uti jam dictum, alienum, illi certè credant, ſeſe carere legitimâ ad hoc opus vocatione; hâc verò utpote ſummè neceſſariâ deficiente, ii ſibi porrò perſvadeant, ſeſe ſuâ ſpe ac fine infallibiliter excidere; aut ſi fortè *Tincturam* improvisò

obtinerent, possessionem hanc futuram ipsis esse brevem, irritam, imo periculosam. Si enim *Cardiognostæ Cœlesti*, Corda & cogitationes nostras observanti in magno illo Rationum die cogemur rationem reddere de qvolibet inutili Verbo, Teste *Scriptura Sacra*, qvam rigorosa, qvæso, expectanda erit inquisitio, de Talentô concreditô, non tam sermones, qvàm labores Nostros ipsôs concernente, an illud decenter & legitimô modô fuerit expensum. Minimè enim supervacaneè aut ludicre dictum judices dicterium *Syracidis*, cap. 3. v. 23. 24. 25. *Non Tibi conducit, ut proseqvaris illa, quæ non habes in mandatis; Et Tui quod non est muneris, frivolè ne aggrediaris, jam dum enim plus Tibi est commissum, quàm poteris exequi. Qui verò periculum amat, in illô peribit.*

Tales autem sine debitâ vocatione laborantes optatô scopô non esse potituros; Sed Bona sua pro *Lapide* acqvirendô dilapidaturos esse, vel inde constat, qvòd ob finem verô Christianô indignum, nimirum Avaritiæ, Arrogantiæ, aliisq; illicitis & impiis stimulis incitati Laborem tentent & instituant.

Nec habent, cur majorem sibi spem hoc de Trophæo concipiant omnes illi nasutuli *Philiatri*, utpote levioris armaturæ milites, qvi vix vestibulum Theatri medico-chymici ingressi, ac primis sal-

4, Consultumine Christiano inquirere.

ſaltem labris guſtantes Nectar & Ambroſiam phyſicam, ſine jactis Fundamentis decentibus in hac Arte ſumme difficili, nec prius ſucceſſive cognitis ſcitu neceſſariis, cum *Icaro* altioribus nimis præcipitanter inhiant, nihil, qvam arcana crepant, & meſſem qvaſi inſtituunt, anteqvam ſerant.

Similes, imò adhuc inferiores ſunt hiſce omnes illi indocti Ciniflones ac vagabundi Laboratorculi, qvi auſu temerario, illotisqve, qvod dicitur, manibus in arduum hoc Studium irruunt, ac pro accipiendo hoc Eridos Pomo manum indignam præcocius extendunt; falſo credentes, incumbere elaborationi *Tincturæ Univerſalis* unum eſſe idemqve cum præparatione *Vitri Antimonii*, *Salis Tartari*, *Spiritus Nitri*, &c. aut cum communi Metallorum fuſione, ac ſeparatione, &c.

Qvamvis autem præcipuum meum ſit propoſitum, hic tractare de *Tinctura Univerſali*, & qvæ ad hanc *Viam* pertinent, nihilominus obiter qvaſi, & propter analogiam mentio itidem facienda illarum Transmutationum, qvæ *Via Particulari*, qvam dicunt, inſtituuntur, dum nimirum Metalla ignobiliora, item alia varia Mineralia & Metallica mediantibus Salibus, aliisqve modis, in Aurum & Argentum exaltantur. Qvicunqve

qve igitur meditationes, labores & nummos suos talibus Particularibus impendunt; illi non minus de legitimâ Vocatione sibi prospiciant, aliàs, si sua spe frustrentur, & non obtineant, qvod volunt, non habent, de qvo mirentur; sed expendant antiqvum illud: *Qvilibet suæ Fortunæ Faber.*

Hi ipsi hactenus recensiti currentes, licet à *Deo* non mittantur, sunt præcipui è Profanatoribus *Tincturæ* Nostræ; dum enim cœcutientes, aut cœco cœcum ducente, uti modo dictum, tantum Opus tentant, sine vero scopo, à scopo meritò aberrant; & cum in florente vegetæ Ætatis Æstate cum Formica rebus suis domesticis non adeo caute & prudenter prospexerint, accedente famelica Ætatis senilis Hyeme, facta irreparabili & Famæ, & temporis, & nummorum divinitus concreditorum jactura, nimis tarde dolent per intempestivam Auri novi perqvisitionem proprio Auro sese spoliatos, sero cum Phrygibus sapientes, nec alienis periculis cauti facti. Propterea non immerito omnium subsannationibus & ludibrio sese exponunt; Inde autem fit, ut alii circumstantiarum similium ignari, ac rem superficiarie expendentes, illud, qvod abusui Artis deberent imputare, Arti ipsi adscribunt; atqve ita inveterato illi plurimorum in hanc odio perpetuum additur fomen-

4, Consultum est Christiano inquirere.

mentum, maledicusqve Lingvæ invidæ acuitur ſemper aculeus.

Hoc fit eodem qvaſi Fato, qvod jam ex ſuo abuſu experitur nobiliſſima *Poëſis*; dum nimirum rudis & illiterata iſta verſificum mendicantium Secta, ut illa hodie à pluribus vili æſtimetur, feneſtram aperit. Cum tamen Viri illius juxta Cor Dei, Davidis, Pſalmi, ut & innumerorum aliorum cantilenæ ferrea impiorum Corda emollientes nihil aliud ſint, qvam Poëmata Sacra. Ut nihil dicam de vaſta illa & immenſa Gnomarum ac Dicteriorum aureorum farragine, qvam Poëtæ qvà antiqvi, qva neoterici, qvà Ethnici, qva Chriſtiani Oculis & Auribus omnium, incomparabili Proximi emolumento, expoſuere, & adhuc exponunr.

Cum igitur pauciſſimi, uti dictum, hoc myſterium adipiſcantur, ſecuriorem eligunt viam omnes illi, qvi Sibi ipſis diffidentes, verentur, ut fragilitate Humana victi, imperſcrutabili *Divinæ* Voluntatis mandato omnia dirigente, ac ſua Sorte (acqvirendo fortè pyxidem plumbeam,) ſint contenti, ſi integram & plenariam *Tincturæ* elaborationem non adoriantur, aut tentent; ſed ſecundum vulgarem illam Chriſtianorum normam, *Ora & labora*, in Vinea Domini fodiant, id eſt,

mu-

munere suo fungantur, curiositatibusqve naturalibus non adeò sublimibus perscrutantis immediaté & seriò incumbant. Spe freti certissimâ, Deum, providum Nostrum Tutorem & Benefactorem suis fidelibus dormientibus dona distribuentem, & hoc regale non minùs improvisò illis esse exhibiturum, si æternæ Animarum Saluti conduceret. Veluti *Divina Majestas* olim ad majora opera sua obeunda sæpiùs elegerat spretos & abjectos, v. g. *Moysen*, fugitivum, gratiosum Regiæ Filiæ favorem adspernentem, *Davidem* Opilionem, *Saulum* Agasonem, Deiparam *Mariam* humilem, Apostolos piscatores, &c. Siqvidem fateri cogentur plures rerum Physicarum Indagatores, sese sæpius, dum intenso fervore invigilant aut insidiantur enchiriseos cujusdam, aut alterius rei adeptioni, sua spe excidere; alio verò tempore superficiarie qvasi hoc vel illud tractantes, reticula sua maximam Piscium copiam constringere, illudqve ex insperato, qvod antea ad fastidium & lassitudinem usqve frustra qvæsiverant, cœlitus accipere; qvod Ego multorum, propriaqve Experientia stabilire possem.

E contrario, qvemadmodum *Deus* O. M. dignis suis, qvos ad hoc opus elegit, inter dormiendum qvasi exhibet id donum, ita illi omnes, qvi

47 Consultandus Christiano inquirere

qvi *Deô* qvaſi abnuente huic inhiant, veluti cœcutientes, aut cœcos cœci ducentes, à Scopo aberrant, qvamvis inſigni polleant ingenii acumine, ac oculatiſſima circumſpectione rem tractent; vel, ſi etiam talium nonnullis licuerit eſſe tam felicibus, ut Opus hoc maxima ſui parte, vel qvoqve plenarie abſolverint, tamen deſideratiſſimus illius uſus aut plane non, aut breviſſimo ſaltem temporis ſpatio à Deo illis conceditur. Cujus rei plura mihi certiſſime conſtant exempla; ut unius ſaltem & alterius meminerim, addo ſeqventia: Primo rogatum volo amicum Lectorem, ut regrediatur in Caput antecedens, ubi nonnulla adductorum Exemplorum T*incturæ* exiſtentiam firmiſſima veritate demonſtrantium pro hac mea ſententia aperte militabunt & teſtabuntur.

II. Retulit mihi Chymiater Lipſienſium maximè famigerabilis, D. Johannes *Michaelis*, ſeſe aliqvoties non ſine maximâ Animi delectatione Oculis uſurpâſſe Materiam è *Materiâ Univerſali* præparatam vitro incluſam, in locis tenebricoſis, & noctu radios ſcintillantes, inſtar candelæ, diffundentem, apud celeberrimum Sereniſſimi *Saxoniæ Electoris* Campi-Mareſchallum, Joh. Georgium ab *Arnheimb*, cujus rerum bellicarum heroice geſtarum non obliviſcetur *Europa* Noſtra,

Hic negotiis militaribus fatigatus inter alias utiles curiositates Chymicis operationibus spiritus suos refocillavit, & qvod sibi ipsi adeo commode non licebat, per alios fieri curavit. Flamivomi autem hujus arcani Historiam mihi clarius detexit Nobilissimus Aulæ Nostræ Præfectus, & Consiliarius bellicus, Johann-Christophorus *Pflug*, qvi tunc apud dictum Arnheimium inter nobiles erat Ephebos; Hic enim præcipue, cum Famulo cubiculario aliisqve, alternis vicibus per duos fere Annos nocte dieqve in itineribus, Castris, &c. Vitrum oblongum, sigillatum, Pulverem obscure viridem continens, in manu gestare, ac perpetuo movere & agitare in mandatis habebat. Ad motum, per tempus magis cōtinuum apparuerunt multa grana pisorum & lentium magnitudine qvasi ignis scintillantia. Cessante verò per tēporis aliqvot spatium motu fortiore, evanuit etiam radians & igneus Pulveris splendor. Unde acceperit Vir generosus dictum vitrum cum pulvere, non adeo certe constitit Nobilissimo *Pflugio*, nisi qvod noverit, Ipsum cum Anglo qvodam Hamburgi degente ob varia curiosa & arcana secretum sæpius exercuisse colloqvium literarium. Ipse vero Dn. Campi-Mareschallus aperuit Dn. D. *Michaëlis*, huncce Pulverem esse *Tincturam Universalem*, maxima parte

4, Consultumne Christians ingerere. +

parte absolutam & perfectam, sibi à magno Artis Filio, Thesauri loco concreditam & donatam: Sed audi eventum: Cum Fatis urgentibus generosissimus ille Archistrategus in hostiles inciderit manus, simul hoc Vitrum ab iisdem indignis direptum manibus abiit, excessit, evasit, erupit; & procul dubio confractum à milite ac Possessore qvodam imperito, pulverem pyrium huic pulveri anteponente.

III. Chymiatro consummatę Eruditionis & Experientiæ concreditur à qvodam *Europæo Principe* processus, vel descriptio *Laboris Universalis*, de qvô certissime constabat, eundem ab Antecessoribus modo præscripto fuisse elaboratum; ut denuo hoc opus tentaret, & felici auspicio absolveret. Hic secundum Conscientiam & Scientiam facit facienda; sed infausto aliqvoties effectu; Vel enim Vitra rumpebantur, vel qvædam enchirisis, ipso minime talia cogitante, aut suspicante, erat omissa. Hinc expendens, vim unitam esse fortiorem, & qvod plus videant Oculi, qvam Oculus; & plura perficiantur manibus, qvam manu, concedente suo *Superiorę*, pro re denuo caute aggrediendia, & dextrè finienda duos sibi adsciscit socios, veteranos in Castris Chymicis Milites. Triga hæc Medicorum in Laboribus pyrotechnicis, rerum-

qve naturalium perluſtratione exercitatiſſima, ut tandem tandemq́ve poſt tantas meditationes, tantos ſudores, tantasq́ve exhibitas impenſas reportent hucusq́ve denegatum ipſis dignum Trophæum, nimirùm *Tincturæ Univerſalis* acqviſitionem, concludunt, ſeſe velle *materiam catholicam*, adcuratè priùs ponderatis, & ſanctâ Fide invicem communicatis omnibus circumſtantiis, unâ eâdemq́ve methodô, tractare; fervente autem inter manûs Opere ſeſe invicem freqventi literarum commerciô, ingenuisq́ve conſiliis, cum diverſis in locis hæc fierent, adjuvare.

Aliqvot menſibus è votô ſuccedebat negotium, & eò feliciorem hujus eventum ſibi promittebant, cùm id ſagaciori ingeniorum dexteritati, ac concordi conſultationum in Principiis Phyſicis ſolidè fundatarum fundamento eſſet ſuperſtructum, atq́ve indefeſsâ Labor agilitate & induſtriâ continuaretur. Verum enimverò hiſce omnibus nihil obſtantibus, DEO non placuit, ut ſibi propoſitum attingerent ſcopum; Horum enim unus moriebatur; alter ob inopinatò intervenientes curas domeſticas non adeò decenter obſervabat neceſſarias enchiriſes, hinc à rectâ aberrabat ſæpiùs ſemitâ. Tertius indefeſsô qvidem fervore invigilabat Operi; ſed irritô itidem effectu; vitrum

trum enim debitè excultum, & qvidem jamdum aliqvot mensibus exactis, expectationem præter omnem, rumpebatur; Hinc opus ab ovô, qvod dicitur, denuò ordiebatur, non minore, ā c prius perspicaciâ. Factis ita per tempus omnibus faciendis, res adeò è votô succedebat, ut aurei montis Partum sibi certè polliceretur; sed vitrum tam molliter tractatum, tam modestô Ignis moderamine fotum, non sine stupore omnium, in multa dissiliebat frusta. Unde subolfaciens Director, *Pollicem Domini* hîc latitare, suos digitos Operi ampliùs admovere, & qvidem non immeritò, religioni sibi duxit.

Nisi prolixitatem nausearem, suppeterent adhuc varia Exempla, Labores tales arcanos indefessâ qvidem sedulitate, & curiosâ dexteritate, infelici tamen & irritô eventu in variis Magnatum Laboratoriis fuisse tractatos; dum nimirùm aut improvisò mortuus Laborum Director, enchirisium præcipuarum solùm gnarus, aut rupta vitra expectationem præter omnem, aut alias ob causas spe suâ firmissimè sibi conceptâ ita excidebat Possessor.

IV. Nec DEUS semper primâ statim vice annuit Labori in Viâ hâc catholicâ instituto, uti qvidem plerumq; fieri & faciliùs solet in aliorum Pro-

cessuum tractatione. Sic novi Medicum, qvi Tempus amplissimæ suæ Praxeos exercitio subtractum perlustrandæ *Materiæ Universali* destinabat, & hoc qvidem per integros viginti annos, [qvantum Patientiæ hoc reqvisiverit, facile qvilibet judicare poterit,] Per illud temporis spatium sorte sua contentus, invenit successive diversa remedia raræ efficaciæ; Tandem justus *Deus* sic benedicit hujus industriæ, ut inventa sua medicamenta, ita exaltare & depurare didicerit, qvo adeptus sit medicamentum, non qvidem *Universale*, tamen huic analogum; cum morbos varios ab aliis relictos, medicamentisqve aliàs probatissimis infeliciter propinatis, sæpius sanaret.

V. Adnectam his aliud Exemplum, qvod qvamvis non sit Panacéa, nihilominus, cum præcipuum ferè inter Medicamenta particularia mereatur locum, non adeo inconcinnè hic subjungitur; cum *Deus* O. M. propter nostram indignitatem, abusum, aliasqve causas, similia magna Arcana sæpè Nobis subtrahi permittat. Supra laudatus D. *Michaëlis* volebat præparare Mercurium cum Auro verè fixatum & præcipitatum, utpote remedium, in defectu *Tincturæ Universalis* ac inter medicamenta particularia nulli alii facile cedens; sed plures Morbos alia Medicamenta

elu-

4, Consultorum Crispano inquirere

eludentes, edomans. Proinde *Mercurium Antimonii* cum *Croco Auri* juxta *Basilium Valentinum* composito, sumendo mercurii partes tres, & calcis Auri partem unam, diuturna trituratione mixtum includebat ovo Philosophico, qvod dicunt Chymici; Hoc qvotidie debebat inverti pro faciliore mixtura, & feliciore contentorum circulatione, immittebaturqve leni arenæ calori.

Laborem autem huncce concredebat manui laboriosæ ingeniosi Dn. Matthiæ *Zittemanni*. Hic per integros octodecim Menses vel seqviannum laudabili vigilantia uno eodemqve in teporis gradu continue regebat dictum Vitrum. Post labores tam longos, tamqve molestos, cum jam ultima ipsi foret imponenda manus, atqve ad usum Pulvis extrahendus, qvadam nocte audit insignem fragorem dictus Dn. *Zittemannus* in laboratorii confinio dormiens; hinc consternatus è Lecto prosilit, ac mala ominans, Vitro suo adproperat; sed reperit saltem in arenâ paucissima pretiosissimi hujus pulveris granula, cum minutis Vitri fracti fragmentis, reliqvo, & continente & contento omni in mille particulas disrupto, ac per totum Laboratorium disperso.

Pro meliori dictorum dilucidatione, &, qvod nō liceat cuilibet pro lubitu indignis manibus in Arca-

ca-

canum hoc arcanissimum involare, atqve è Cœlesti Cornu copiæ illud qvasi eripere, in inexpertorum, & avaritia, ambitione, &c. obcæcatorum gratiam, ingenue-Christiana impulsus Charitate ex aliorum Experientia seqventes subjungam persvasiones.

I. Rogo omnes intempestive & nimium ad hoc Opus avidos; ut evolvant Regum Sapientissimi *Salomonis*, Proverbia; ibi cap. 30. v. 7. 8. 9. aurea memoriæ æternæ insculpta est Gnoma, qvam merito teneræ Nostrorum Liberorum Ætati inculcamus: *Duo à Te rogo, Domine, qva mihi ne deneges, anteqvam moriar; Vanitatem & Mendacia fac à me longe aliena: Paupertatem & Divitias ne mihi des; sed saltem Victui meo necessaria. Ne forte satiatus alliciar ad negandum, & dicam, qvis est Dominus; aut egestate compulsus, furer, & perjurem Nomen Domini mei.* Ventila, sis, mi Christiane, ventila, sis, accurate dictum dicterium Corda feriens, & ossium medullas penetrans; Petitur enim in hoc, ut amoveantur Divitiæ, (qvibus anxie inhiant Christianorum pleriqve,) addita simul ratione, Herculea cujuscunqve etiam Philosophiæ spicula contraria retundente, nimirum, cum ita facile à Mille Artifice Diabolo, mediantibus luxuriosis varie insi-

insidiantibus Mundi illecebris seductus, dictis Opibus possem abuti, atqve ideo perjurium committere in *Deum* meum, illumqve deserere in æternam Animæ meæ ruinam & interitum.

Stante itaqve hoc, veluti perpetuo inconcussum stabit, qvod Divitiarum amotio legitime petatur hoc indicto, qvâ Conscientia, qvæso, mi Christiane, qvi ad prolatæ Sententiæ Autorem, de genuino Nummorum usu sibi ipsi diffidentem, Tyrunculus es in exercitio Pietatis, poteris qvasi importune ac Deo invito aggredi, & tentare laborem talem, qvi si absolveretur, & à Te obtineretur, qvod desideras, comitem haberet periculosam, & Tibi forte exitiosam opulentiam? Cœterum confidas, velim, si Tibi conducibile foret, facillimum esse *Deo* O. M. permittere, ut in Vinea sua fodiens, id est, designato munere rite fungens & naturalia scrutans, Thesaurum huncce inæstimabilem reperias.

2. Ex Historiis possibilitatem *Tincturæ* demonstrantibus Capite præcedente adductis patescit, qvam vastum Auri cumulum Possessores vel præsentem & confectum obtinuerint, vel mediante *Lapide* tingente extemporanea metamorphosi pro lubitu perficere valuerint; & in specie

Helmontius, in citato Tractatu, Arbor vitæ dicto. p. m. 630. hæc profert verba: *Ille, qvi Mihi primum dabat Pulverem aurificum, habebat ſaltem & ad minimum Ejus tantundem, qvantum, ad ducenta millena Librarum Auri commutanda ſat forent.* Item qvarta ab *Helvetio* adducta Hiſtoria docet, Adeptum illum totidem Pulveris tingentis ſecum habuiſſe in promptu, ut viginti Auri Tonnas ſubito parare, ſi ipſi libuerit, licuerit. Nihilominus hic, & alii vilibus induti Veſtibus, Vitam vivebant humilem, devotam ac à pompa & luxuria Mundana omni alienam.

Hic Te denuo rogatum volo, mi Chriſtiane, velis interiora Cordis Tui ruminare, ac Animi ſenſa penitius trutinare, Si *Divinæ* placeret Voluntati, ut vel centeſima, imo milleſima talis Portio ad liberas tuas pertingeret manus, num in ſilentio & ſpe Vitam piam, probam & tranqvillam ſis transacturus; an non potius Adamiticum peccandi deſiderium tantas ſit excitaturum illicitas Cupiditatum mundanarum fermentationes, ut Fidei tuæ ſcintillula neutiqvam impedire poſſit, qvin iisdem Divitiis ſis abuſurus ad varia æternam damnationem Animæ tuæ parientia?

3. Ne autem infirmâ Verbulorum meorum tenuitate Tibi perſvadere velle videar, Amice Lector,

4, Consultumne Christiano inquirere.

ctor, Testes producam non saltem Philochymicos, multò minùs Misochymicos, sed, audi, è pluribus aliis loqventes magnos Alchymiæ Patronos, superiùs citatos, *Helmontium*, *Zwölferum*, *Helvetium*. *Helmontius*, in dissert. qvam Arbor Vitæ inscribit p. m. 634. memoratu digna hæc profert verba: *Quantum attinet meam Personam temeritatis scribendi insvetam. Novit DEus, quòd scribam, quæ scio vera. Ago illi gratias, quòd cùm contulisset in me Talenta quinq;, fecissemq; me indignum, & hactenus repudium coram eô factus essem, placuit Divinæ Bonitati auferre à me tria, & relinqvere adhuc bina; Ut me sic ad meliorem frugem expectaret. Maluit, inqvam, me depauperare & tolerare, ut non essem utilis plurimis, modò me salvaret ab hujus Mundi periculis. Sit ipsi æterna Sanctificatio.* Idem ibid. pag. seqv. *Nemo vere Philosophus Aulædus est, nec Principes seqvitur, iisqve adulatur; qvippe qvia nulla re indigus, spernit qvæcunqve Princeps dare potest.* Idem in Tractatu Medicaminum Potestas notato, inqvit circa finem: *Tandem ac tandem Chymia pro sui apice Vniversale solvens parat, qvo cuncta remeant in primum Ens, præbetqve dotes nativas, absterguntur labes originales corporum, &c.* Sermonem ita concludit: *Ah! utinam*

tinam mihi Lagena semel possessa non ablata! Sed novit Deus, cur Capra caudam tam brevem dederit; Sit Nomen Ejus in Secula exaltatum; fiatqve ejus solius sola sanctificans voluntas. Idem modo citatâ Differt. Arbor Vitæ. p. 633. *Sed inutilis huic vita sepeliar. Qvia Spiritus Janitor Lagenam abstulit mandato ejus, coram qvo totus Mundus Fungus est. Sit ipsi laus, qvi dedit, qvique abstulit, quod suum erat.*

Zvvoëlferus, Mantissæ Spagyricæ part. 1. cap. 1. p. m. 330. seqventia profert: *Hæc de Tinctura Philosophorum, quam Rever.* Pater, *Athan.* Kir*cherus categorice negavit, adstruenda sufficiant. Qvam licet perpauci obtineant; è Rerum tamen natura proscribere minime decet. Habet enim & illa, qvemadmodum Arbor Scientiæ Boni & Mali* Proto-*Parentum Nostrorum, suum de Cœlo genium, qui romphæa bis acuta eam protegat, & curiosos ac indignos arceat; cum pauci sint, qui Virtutem & divitias affluentes jungere noverunt. Unde accidit justo Dei judicio, ut ii, qui ejus vel jam compotes facti, aut eminus eam prospiciunt, confusionem patiantur, eam ex accidenti deperdant, remoram ac obicem Deo opponentes;* NB. *Ne Aurum & Argentum nundinantes Animæ propriæ patiantur detrimentum.*

Hel-

4, Consultumne Christiano inquirere.

Helvetius, in ſuperius allegato ſuo Tractatu, *Vitulus aureus* nominato, qvamvis jucunde, ample & diſerte de *Tinctura* diſſerat, ac ejus realem exiſtentiam autopſia comprobet, nihilominus hujus elaborationem disſvadet, pag. 10. ſic loqvens: *Nolim, ut qvis credat, meum eſſe ſcopum primarium, tanquam ſi Filiis hujus ſeculi dignis & indignis perſuadere velim, ut in hoc opere laborent. Minime gentium; ſed potius dehortabor curioſos Artis hujus indagatores omnes & ſingulos; ut ſancte abſtineant ab iſtiusmodi periculoſiſſimo* Ar*cano, tanqvam ab aliquo Sancto Sanctorum.* (Veluti inter plures Sacerdotes & Levitas unico ſaltem, nimirum ſummo Sacerdoti permiſſum erat intrare hoc Sanctum Sanctorum, reliqvis omnibus ad varia alia negotia deſtinatis.)

Adhæc capite præcedente demonſtratum eſt, Sinenſes multum qvoqve Temporis largiſſimosqve ſumtus impendere pro acqvirendo *Philoſophico Lapide*. Qvam infauſtis autem eventibus hoc volvant Saxum, Aurumqve ſuum fruſtra dilapident viri illi acutiſſimis alias Ingeniis & eruditione pollentes, ampliſſime clariſſimeqve colligi poterit è Lectione Autorum ibidem citarorum, adeo, ut Alchymici ab Incolis communi ſymbolo pronuntientur Impoſtores. Cùm Aurum, qvod

capiendum illis erat, minime capiant; qvod vero possideant, amittant, neqve eas exhibeant, qvas spondent, divitias; Eorumqve marsupia qvasi sint confecta è pelle Chamæleontis, qvæ non alia re qvam Vento & Aëre impletur; ut elegantibus utar Verbis Thomaso *Garzoni*, nella Piazza universale, discorso 13. de gli Alchymisti, p. 140. Vel ut nervose jocatur. Clariss. D. Joh. Dan. *Maior*, Collega honorandus, in Navigatione in novum Orbem sine nave & velis, Thesi 36. qvi è Charactere Dei sui putatitii, Auri nimirum, Centrum perfectionis (☉) amittunt, relicto saltem nullitatem indicante circulo vacuo, (O)

Qvamvis autem dicti *Sinenses* summe sint ingeniosi, maximoqve polleant in re literaria acumine, nihilominus apud nullum Historiæ Sinicæ Scriptorem invenire mihi licuit aliqvem, qvi de accepto hoc aureo vellere triumphare potuerit, præter solum Regem *Hiaoum* superius adductum, qvi tamen in hoc saltem aliis felicior, qvod gloriari potuerit, sese suam canitiem obtinuisse sine Morborum insultibus, & ab Ægritudinibus esse præservatum, mediante Chymico hoc Remedio. Proinde censeo, tam circumspectos plurimorum Labores non forte fortuna ita accidisse infaustos & frustraneos; sed *Deum* O. M.

Ope-

4, Consultumne Christiano scribere.

Operatores hoſce coram Mundo oculatiſſimos, & Sapientia turgidos tanti Myſterii revelatione indignos judicaſſe, dum iſti, utpote Ethnici, non *Honorem Divinum*, Proximiqve commodum Laboribus ſuis ſcopum præfixerint, ſed Auri fame, aliisqve ſtimulis impiis impulſi fecerint, qvod fecerint.

4. Dum ita ingenuæ diſvaſioni ſum intentus, audio nonnullos talia obloqventes: Si verum eſt, dari in Rerum natura *Tincturam Univerſalem*, mirandum ſanè eſt, cur ſummè benignus Bonorum omnium Autor non largiùs, & pro aliàs ſolita ſua in Genus Humanum efflictim amatum Muníficẽtia hancce diſtribuerit; ſed reliqverit lucidiſſimum hunc Solem obſcuris ignorantiæ tenebris & nubibus oppreſſum, reliqverit eam paratu non difficilem, ſed difficillimam, tractatu non periculoſam, ſed periculoſiſſimam. Cur non ad minimum (Si propter indignorum abuſum, vulgo innoteſcere E*andem* non conſultum duxerit,) pluribus vera Pietate & Probitate Orbi Chriſtiano ſeſe commendantibus concrediderit, cum uberiore hac manifeſtatione incredibilis tam ad conſervandam & recuperandam Valetudinem Ægrotantibus, qvam ad ſuſtentandam vitam Pauperibus emergere potuiſſet utilitas & levamen?

Huic

Huic objectioni respondeo, De *Tincturæ* existentia Me hic supervacaneum judicare, crambem toties coctam proponere; sed remitto dubitantes ad Caput antecedens, ubi oculares plurium demonstrationes responsi loco satisfacient. Hisce spem præter omnem non contentus pro responso habeat axioma illud Philosophicum, qvod contra Autopsiam disputare, sit insipidi.

Si itaqve revera hæc existit, inexcusabilem fere facit injuriam *Divinæ Maiestati* omnis de hac dubitans. Nisi enim fœdum ingratitudinis scelus incurrere velit Christianus, obstrictus est, cogitationes suas applicare, ad amplificandam & extollendam nunqvam satis laudatam, nec laudandam miraculosorum Operum *Divinorum* Magnificentiam.

Ad Qvæstionem verò ipsam dico, eandem esse nimis curiosam, imo qvasi ineptam, & frivolam. Qvis enim, mi Homo, ingressus est sœnaculam cœleste, & qvis *Sacro-Sanctæ Mono-Triados* Consiliis interfuit? Qvomodo poteris, argilla ex figulo qværere, qvid facis? Si liceret, de talibus hæsitare, & controvertere, vellem te etiam interrogare nonnulla. v. g. Da mihi, si potes, ex Tua hac mota Hypothesi, rationem, cur permisit *Deus* ut Regum Sapientissimi, Salomonis Scripta de rerum

rum naturalium Qvalitatibus absolutissima, à Cedro Libani ad Hyssopum parietis transeuntia perierint; cum tamen ex iisdem amplissima potuissent ægrotantibus emergere emolumenta & levamina? cur idem *Deus* O. M. non citius ex Indiis, &c. transmisit Nobis Europæis sub *Christi* Vexillo militantibus tantum pretiosissimorum Aromatum aliarumq; rerum medicamentosarum cumulum, tantam item Auri & Argenti copiam, qvæ potuissent cedere jamdudum, uti jam cedunt, in solatium ægrotorum, in auxilium Pauperum? Vel cur idem *Deus* Nos, Populum suum, non à Morbis præservat, ut ita plane supersedere possemus remediorum usu? Vel, cur Angelus non freqventiùs descendebat in piscinam Bethesdam pro sanando primùm ingrediente? Joh. 5. Aut cur idem singulis vicibus non plures simul sanabat, ut misellus ille claudus reconvalescentiam per totos triginta octo annos non debuisset frustra expectare ab Aqvæ commotione? Ut taceam mille alia;

Possem item opponere, qvæ acutissimi Philosophi Sinenses contra infinitam Misericordiam & Omniscientiam clementissimi Nostri *Protectoris & Nutritoris* objiciebant Jesuitæ *Xaverio*, pro propaganda Christianâ Religione, & convertendis argutis hisce Ethnicis lapidem moventi o-

mnem; nec Vitæ propriæ parcenti, veluti videre eſt apud Eraſmum *Franciſci* in Exterorum Artis & Morum Speculo, Hiſtor. 11. p. m. 55.

Ne autem in leges Pietatis peccem, nec falcem in Meſſem Theologicam immittere videar; crenam revoco; ſecurius ad τὸ ἐπέχειν confugiens, cum in tam arduis non conſultum ſit, nimium philoſophari. Supra laudatus Schröderus mihi faſſus eſt, qvod oleum ſuum Auri bis ſaltem præparaverit. Hinc non immerito mirari & qværere poſſet aliqvis, cur tantum myſterium non ſæpius compoſuerit? verùm reſpondeo: Deus imperſcrutabilis talia Regalia non vult divulgata & tanqvam uſualia haberi Medicamenta. Propterea potius exclamamus: Qvam miraculoſa ſunt Opera Tua Domine! atqve ſuſpirare cogimur cum Heinſio: Qvantum eſt, qvod ignoramus! Qvantillum eſt, qvod ſcimus! Et maxima pars eorum, qvæ ſcimus, eſt minima pars eorum, qvæ neſcimus. Notatu digna ſunt verba Heinr. Kunraht, Amphitr. Iſagog. in Figuram tertiam, p. m. 200. *Si qværis, cur unus tantum ſit Mundus, & cur unus tantum Philoſophorum catholicus Lapis? reſpondeo, quia plures Deus noluit, Ratio eſt, quæcunque voluit, fecit.* P*ſalm.* 115. v. 3. *Cur vero noluerit, Tu quære ab Eo; Ipſe ſolus novit.*

Adcurate enim minimè valet indagare innata Hu-

4, Consultumne Christiano inquirere.

Humani Ingenii imbellicitas, cur *Polarchæ* omniscio non libuerit Antecessoribus Nostris ac nobis qvælibet Naturæ arcana revelare; sed etiam *Posterorum* sedulitati nonnulla occulta & inexperta servare indaganda & detegenda. Multa siqvidem superioribus seculis fuisse cognita, qvorum cognitio jam iterum evanuerit; è contra vero plura latuisse, & adhuc partim latitare nostro tempore in *Anatomicis*, Botanicis, Chymicis, aliisqve rebus tam Medico-physicis, qvam aliis variis Scientiis, fateri coguntur omnes illi, qvi manifestissimis Experientiæ testimoniis inconsiderate reluctari non audent. Præter meam opinionem fortè hæsitantes ablegatos volo ad *Pancirolli*, suiq; Cōmentatoris, *Salmuthii* deperdita, & nova reperta; Ibi enim invenient, nisi stupor Animos obsederit, qvam miraculose & varie

Ludat in Humanis Divina Potentia rebus!

Hisce unum saltem addo: miratus sum sæpius, (cùm notum sit, qvid non mortalia Pectora coegerit, & cogat Auri sacra Fames,) qvòd impiger extremos currens Mercator ad Indos (& qvi negotiis mercatoriis præsunt, Proceres *Orbis*) passi fuerint hucusqve, ut *Terra Australis incognita*, qvam dicunt, illud Nomen suum incognitum non mutaverit; Hoc est cur nullus exortus sit no-

vus *Columbus*, novus *Magellanus*, novus *Dracus*, &c. qvi tot Myriadibus ignorantium superstitem huncce *Mundi* angulum indefessa inqvisitione detegere & propalare fuerit ausus; cum dubio procul omni *Diuina* munificentia, uti ubiqve, ita & ibidem tam sanitati, qvam oeconomicis nostris rationibus plura magno incremento & emolumento futura recondiderit?

Postqvam multi hac de re varias mihi communicaverant rationes insufficientes, tandem qvidam, qvi integro decennio *Nouam Batauiam* in *India Orientali* incoluerat, rerum nauticarum & mercatoriarum apprime gnarus solidam & fide dignam mihi aperuit rationem: Tentata qvidem est, inqviebat, plus vice simplici Transfretatio versus terram Australem incognitam; sed vano & infelici semper effectu, & hoc ideò, qvod *Acus Magnetica* (Nautarum utpote Hodegus,) more alias ubivis solito hic operari desinat, nec suum qværat *Septentrionem*; sed vagabunde circumgyretur; ut proinde nesciat Nauclerus, qvo suum dirigat cursum. Exinde omnibus patescere credo, *Diuinam* Sapientiam hoc *Orbis* residuum Posteris Nostris, si qvi futuri sunt, indagandum & Magnalia sua ibi forte latentia propalanda reservasse.

Stante igitur hoc, qvod varia Mundo utilia & pro-

5, E' qua materia.

& proficua, aut adhuc delitescant occulta & sepulta, aut iterum evanuerint, ex imperscrutabili *Dei* consilio, superflua sane erit controversia, cur *Deus* O. M. *Tincturam* nostram aut similia regalia dona non in ora & manus omnium, aut plurium saltem disseminari concesserit.

Cum vero per ultima hæc octo vel decem Lustra in *Domini* illius *Magni* Vinea, juxta *Mathæum*, cap. 20. plus sit fossum & laboratum in rebus Physicis, hoc est, plura Arcana Chymico-Anatomico-Botanico-Physico-Pharmacevtica sint manifestata, ac in antecedentibus totidem Seculis, videtur instare nona vel undecima Hora diei; Ut ita fortaßè gratiosissimus Bonorum omnium Autor ante instantem *Orbis* ruinam extraordinariè non modiô aut trimodiô; sed totô horreô, sit admensurus dona sua hactenus nondum divulgata.

CAPUT V.

Declarans, è qvâ Materiâ præparetur Tinctura Universalis.

TAndem, tandemqve hîc claris Literis, Verbis perspicuis, proponitur Materia illa, qvam innumeri

numeri tamdiu verè & aperte nominari frustrà desiderârunt atqve expectaverunt anxiè; qvam plurimi quidem tot Seculis antea nominârunt, & descripserunt sermonibus summè obscuris, hieroglyphicis, ac Emblematibus tenebricosô obscuritatis velamentô obductis; non-pauci item sermocinationibus planè ridiculis, quasi fanaticis, ac stolidis, figurisqve Enthusiasticis venum exposuere; ut crediderim, Eosdem ipsos nescivisse, quid dixerint, quid scripserint; optandumque fuisset, ut planè tacuissent; cùm ita incredibilem confusionem & turbationem excitaverint in Animis res Physicas scrutantibus; Et tandum abest, ut isti suis narrationibus rei huic abstrusæ & intricatæ dilucidandæ facem accenderint aliquam, ut potiùs novâ, eâq; densissimà caligine illam obduxerint.

Propterea arrige nunc Aures Avare; Arrige Aures Ambitiose; Arrige Aures pauper Alchymista, miser Laboratorcule, qui hactenùs vestivisti cutem Tuam fumô, sudore, sanguinemque exsugente miseriâ, qui corpus nutrivisti spe exsuccâ, promissis, vanitate; Arrigite Aures singuli & omnès, qui curiositatis stimulô acti, aut alium quemcunque scopum intendentes, hactenùs inhiastis consecutioni *Tincturæ Universalis.* Sic enim sedatâ Fame Auri, extinctâ siti Argenti, Divitiarum

tiarum saturi poteritis indulgere vestris Geniis, ac Vobis vivere; poteritis imposterùm, neglectis laboriosis servitiis, vel officiis, curarumqve domesticarum molestiis, sine sudore Facierum Vestrarum in aurea libertate toti esse Vestri. Arrige item Aures Philiater; Hac enim cognita supersedere poteris [nisi sola curiositate Tibi talia pertractare arrideant] fœtidis sectionibus Anatomicis, laboriosis collectionibus Botanicis, ingrata carbonum in operationibus Chymicis tractatione, tædiosis lucubrationibus, diuturnis tot ac tot Annos exposcentibus Laboribus ac Cerebrum frangentibus meditationibus Philosophico-Physico-Theoretico-Anatomico-Botanico-Chymico-Practico-Pharmacevtico-Chirurgicis; Sic poteris una fidelia parietes dealbare omnes, remediô unicô morbos sanare omnes, & qvidem non tam cito, tuto, jucunde, qvod semper desiderarunt Medici qvilibet; qvam penitus citissime, tutissimè, jucundissimè.

Verumenim verò fige paulisper cogitationes tuas, jube parum subsistere pedem tuum, qvisqvis es horum modo adductorum, anteqvam ulterius progrediaris. Si enim forte compulsus aviditate rei desideratissimæ, oculis tuis properaveris ad lectionem Capitis hujus motu præpostero vel superficietenus saltem inspexeris Caput antecedens, supervacaneam censendo ventilationem, an

con-

consultum sit in *Tincturam* inqvirere; cogor aurem Tibi vellicare, ac seriò denuo cōmonefacere, ut prius rite frangas Nucem; anteqvam è Nuce Nucleum esse velis, ceu Terentiana jamdudum monuit Gnoma; Hoc est, ut præcedentia, & circumstantias prius ponderes, anteqvam ad ipsum accedas Opus.

Proinde regredere, sis, in dictum Caput antecedens; vel si grave & molestum foret forte, integrum illud ruminare, consule solùm ultimas aliqvot illius paginas, & fideliter ibidem doceberis, si modo doceri gestis, qvam subtilibus meditationibus ventilari, teneris Manibus tangi, modestis Oculis adspici velit Mysterium hocce; Mysterium qvod non absurde æqviparatur Herbæ illi, qvam *sensitivam*, aut *Noli me tangere* vocitant Botanici.

Huc non inconcinne insero vetus & argutum cujusdam de delicato Alchymiæ Studio singulos monentis dicterium: Curiosus inscripserat Operibus *Theophrasti Paracelsi: Alchymia est ars sine Arte; Subjectum ejus est Pars cum parte; proprium mentiri, & ultimò mendicatum ire.* Sed alius subscripserat: *Falleris, Amice; ignoras enim, qvid sit Alchymia; Alchymia enim est casta Meretrix, qvæ multos invitat, paucos admittit amasios.*

Si di-

Si dixerint forté sive curiosi qvidam ingenui sive Momi: Qvam absurdus est hic Autor, quod audeat Scriptô publicô Materiam Universalem non modô perspicuè depingere & manifestare; sed etiam, quomodò tot ac tot Seculis desiderata, ac maximoperè ab omnibus occultata *Tinctura* inde sit elaboranda, detegere. Si enim vera non sint, qvæ scribit, omnium omninò explosione foret dignus, quòd toti Orbi literato manifestum obtrudere conetur mendacium. Si verò Veritati fuerint consentanea, ac Propositum Methodô promissâ succedat, respondeatque eventus, mirandum sanè esse maximè, quòd ille non sibi ipsi, suæ Familiæ, ac Amicis, [ad minimum anteqvam artificium propalaret, ac in Vulgus dissemınaret,] bonam hujus Arcani partem conficeret; ut ita à curis, negotiisqve Practicis liber, suus prorsus esset, & non alterius; ac cum illo Villico potius ob divitem Messem turgido facto, juxta Lucam, cap. 12. v. 10. Se ipsum bono ac hilari Animo esse, Horreumqve amplificare juberet? Illi, ne nesciant, velim, me ingenue & aperte fateri, qvod absolutis Studiis Academicis, & peregrinationibus in Patriam redux, post devotas & repetitas Preces inter Meditationes meæ vocationis Medicas alias, aliosqve labores Chymicos qvidem constituerim,

aggredi arduũ hocOpus; ſed poſtea animum mutaverim, Manumq; retraxerim qvaſi nolens-volens, partim qvod certiſſimè Mihi conſtaret, imperſcrutabili Dei Conſilio placuiſſe, nonnullos ſummo ingeniorum acumine, plenariaqve Artis Medico-chymicæ Experientia dotatos, nullis ſimul (aliqvando plusqvam Regiis,) ſumtibus parcentes, remqve ipſam cautâ & indefeſſâ dexteritate & juxta Artis leges omnes methodicè tractantes, (veluti è duobus præcedentibus patet Capitibus,) locô *Philoſophici Lapidis* acqvirendi lapidem laviſſe, ac Aurum qværentes inconfectum, confectum dilapidâſſe, (juxta analogiam Fabulæ de cane Æſopico pontem cum fruſto Carnis tranſeunte,) aureumqve inſimul Tempus perdidiſſe.

Proinde Ego tam fragilitatis Humanæ ob fermentum Peccati Adamitici hæreditarium, qvam Tenuitatis meæ in re Medico-literaria Mihi conſcius, non immerito obſtupui & abſtinui. Partim vero, in qvo præcipuus hujus Rei cardo eſt, eo minus Icarium qvaſi huncce volatum inſtitui, qvod perſenſerim, ſupremum *Medicinæ Autorem* & Directorem Me ab hoc opere avocaſſe, Talentumqve meum aliis negotiis, nimirum qvaſi verè & merè practicis deſtinaſſe. Sæpius enim ob labores Medico-Practicos in Aulis alibiqve con-

concatenatos, ob freqventia itinera, & similia, tantum abfuit, ut negotio huic incomparabiliter serio, totum fere hominem, ac integrum operatoris Cerebrum reqvirenti decenter invigilare potuissem, ut potius per unam atqve alteram Septimanam mihi sæpius non licuerit esse tam otioso, qvò curiosæ cuidam meditationi, aut Librorum lectioni incumbere, uti debuissem & voluissem, valuissem. Nihilominus cùm *Divina* placuerit *Majestati*, nonnulla de summo hoc arcano Mihi indigno concredere; Qvædam enim ex Ore & laboribus Chymicis secretioribus, Evergetæ mei incomparabilis, Chymiatri Lipsiensium per Europam notissimi, Dn. D. Johann. *Michaëlis* didici; Didici qvædam è Literis correspondentialibus, qvas vocant, aliunde ad Eum perscriptis, ab Ipso concisis ac Igni destinatis, pio autem furto à Me surreptis, denuo compositis, ac clanculariè descriptis, collectisqve; Didici qvædam, dum contenta epistolarum talium arcanarum responsoriarum aliorsum ab Eodem mittendarum, (à latere in mensa illi qvotidie assidens,) obliqvis oculis exhauriebam, ungvibusqve meis, aliud qvasi agendo, cum aliter & manifestè mihi non liceret, pro juvanda memoria interim inscribebam; Cum plura Discipulis, aliisve ob datam silentii fidem detegere illi non erat concessum.

Didici item qvædam, & potiora qvidem, dum laudatiſſimus modo dictus Præceptor in meo per exteras Regiones Itinere Chymiatris magnis me hinc inde fideliter & ſecrete commendaverat; qvi percipientes aliqvalem meam hoc in ſtudio cognitionem, cognitionis ſuæ non minus me ingenue faciebant participem.

Qvia etiam Regum arcana ſunt occultanda; *Dei* autem Magnalia divulganda, *Raphaëlis* Angeli Elogio, Libr. *Tobiæ*, cap. 10. Atqve uti Sanctiſſimus *Paulus* loqvitur 1. ad Corinth. 3. v. 6. *Ego plantavi, Apollo humectavit*; Et qvemadmodum in re militari Conſiliarii Bellici diſponunt, qvomodo negotia pro Patria ſarta tecta ſervanda, vel amplificanda ſint tractanda, Hoſtisqve ad incitas redigendus; Manum autem ipſam operi non omnes admovent; Alii verò, nimirum Milites, Conſilia exeqvuntur & perficiunt. Ita Ego aliis qvos *Deus* ad talia regalia & extraordinaria Dona magis ſelegit, ea hac de re mihi indigno cognita ſincerò Corde, & ingenua Fronte exhibeo.

Ipſe vero egomet ſorte mea contentus, ingentes repono gratias clementiſſimo *Pantocratori*, qvod largam ſuam Benedictionem in me talia non merentem effuderit; Dum nimirum pro comparanda Artium bonarum & imprimis Me-

5, E qua materia.

Medicæ Supellectile, consumto plane Patrimonio, in Patriam rediens, cum *Socrate* fere omnia mea mecum portabam, & Patriarchæ *Jacobo*, *Jordanem* transeunti similis eram, è Genes. cap. 32. v. 10. Nunc vero cum *Davide* meritò exclamo, 1. Chronicor. 18. v. 16. QVIS sum Ego, & qvæ est Domus Parentis mei?

Non minùs gratias eidem ago quòd Philosophiæ meæ Pyrotechnicæ adeò benedixerit, ut præter alia mihi detexerit raras nonnullas enchirises in laboribus Chymicis apprimè utiles; peculiare item pro variarum rerum solutione commodum Menstruum. Qualia autem hæc sint, cùm huc non pertineant, reservo Observationibus meis Medico curiosis, Deô vitam concedenre, propediem edendis. Ubi mirari satis nequeo, quomodò hæc, utpote manifestissimæ & facillimæ operationis, hucusque latere & fallere potuerint, non quidem tam debile meum Cerebellum, quàm tantum numerum Chymicorum oculatissimorum & sapienti Experientiâ exercitatissimorum.

Quia insuper non ita pridem hæc repererim quasi improvisò ac aliis intentus insudansque; in illa autem & similia per aliquod Annos plus vice simplici inquisiverim rigoroso quidem fervore, at frustraneô eventu; Exinde quoque robur accedit

 Sen-

Sententiæ meæ in antecedentibus propositæ; nimirùm, quòd nemo valeat DEO O. M. quasi invito extorquere pro intempestivi desiderii sui satisfactione & expletione tam (& præcipuè quidem) Mysterium *Tincturæ Universalis*, quam aliorum quoq; arcanorum cōmunicationē, & inventionem.

Propterea denuò rogatos & monitos volo importunos tales Operarios, qui acceptô suô grossô non sunt contenti, juxta Matthæum cap. 20. ne impetuosè, & illotis manibus irrumpant in occultum hocce Gazophylacium, & Sanctum Sanctorum; sed secundùm generalem & adcuratam Christianorum Cynosuram, ORA ET LABORA, legitimæ suæ Vocationis, ac antiqui illius DIC, CUR HIC, curam gerant, in sudore Faciei vescantur suo Pane, ac in silentio & spe expectent, quantum Majestas Divina pro suâ Clementiâ è gratioso suo Cornu copiæ ipsis in Corporum & Animarum commodum sit admensura. Mihi locô *Tincturæ Universalis*, locôqve magnarum Divitiarum sufficit cum Divô P*aulô* Gratia Divina, juxta 2. ad Corinth. 12. v. 9. & quod *Amor meus* crucifixus sit.

Antequam nunc ipsam aggredior materiæ tractationem, , priùs monendum judico, me minime latere, qvod *Materiæ* hujus *Universalis*, Ejusdem-

jusdemqve Præparationis manifeſtationem diſſvadeant plurimi; Partim qvidem hoc faciunt Viri ingenui & prudentes, ideo, ne Perlæ projiciantur Suibus, aut Regalia & occulta Artis noſtræ in indignos diſſeminentur; atqve ita iſti indigni hac occaſione potentes fiant ad Peccata perpetranda per Divitiarum abuſum. Partim vero hoc conantur naſutuli, arrogantes, impii, hoc ſummum læſæ *Majeſtatis Divinæ* crimen cenſentes, taliqve Proditori, qvem vocant, Apoplexiam, malaqve alia omnia imprecantes: Hi enim malitioſæ invidiæ ſtimulo, & cùm velint videri coram omnibus, qvaſi plenaria hujus rei notitia ipſis competeret; qvamvis juxta veterem hiſtoriam, cum Mercatoris illius luſcinia vox ſaltem ſint, prætereaqve nihil, atqve multa dicant, pauca vero probent, vel potius probare & demonſtrare valeant, ac publice erubeſcere cogerentur, niſi dictæ occultationis clypeô ſeſe a claris probationis radiis defenderent.

Verum enim verò, quemlibet Ego ſuo abundare ſenſu permitto; Ipſe verò potiùs aſſentior hiſce diſſentienti meo *Sennerto*, communi illi Præceptori, ac Germano Hippocrati, qvi Libr. de Chymicorum cum Galenicis conſenſu & diſſenſu, cap. 18. p. 315. inter alia ſic loqvitur: *Si qvidam ſunt, qui Medicamenti Univerſalis notitiam habent,*

bent, Illud verò planè occultant, næ! illi valdè iniqui sunt, & in Genus Humanum injurii, charitatisq; Christianæ obliti, qui tantum Thesaurum cum Servô illô nequam occultant, eôq; nulli prosunt, &c. Hucusque *Sennertus.* Proinde Egomet illud, qvod de hôc arcanô mihi constat, Mundo ingenuè & apertè sum declaraturus; *Divinæ* relinquens Directioni ac arbitrio, cuinam hocce detegere penitùs ac concredere voluerit; alibi enim jamdudum monui indignos & malè hoc collocantes, licèt ipsô Argô fuerint oculatiores, hîc cœcutire; & licèt Salomone Sapientiores, Spirituum Vertiginem experiri.

Hac occasione non possum non, qvin qvodammodo repetam, qvæ primo Tractatus Capite monui; nimirum, me ad Conscientiam meam appellare, qvod nullo alio plane fine crenam Operi huic arduo admoverim, qvam ut Majestatico illi præcepto, Homines omnes ferienti, Math. 22. v. 37. [qvo jubemur, ut diligamus *Deum* toto Corde, & Proximum veluti Nos ipsos,] pro virili obediam; atqve Talentum Mihi cœlitus concreditum non in Terra defodiam. Qvilibet enim Medicus conscientiosus hunc suis actionibus ponat scopum, ne chorda semper oberret eadem aut saltem stupida simplicitate credat, qvod Antecess-

5, E qua materia.

tecessores crediderunt; sed studeat, Naturalium Rerum causas reddere certiores & evidentiores; ne in eodem statu per ignaviam Nostram qvasi torpescat Medicina; sed amplior, ac illustrior tradatur Posteritati; Eiqve sic simul stimulus addatur, hancce ad majus majusqve semper gloriæ ac honoris fastigium evehendi. Cum enim viderim, partim plures variarum in re literaria Facultatum Asseclas, viros eleganti & solida doctrina conspicuos è falsis Hypothesibus, diversisqve rationibus superius adductis, partim vero non paucos alios, serò cum Phrygibus sapientes ex Animi levitate, atqve indignatione, qvod Tempus inutiliter perdiderint in conficiendo Auro, &c. plane negasse existentiam hujus *Tincturæ*, atqve ita maximam *Divino* Honori (cujus tamen promovendi studium Christianis omnibus incumbit,) intulisse injuriam, dum abrogare ita volunt unam è Creaturis summe miraculosam, ac qvasi primiceriam. Propterea in Capite tertio non solum hancce præparandi possibilitatem sat prolixis circumstantiis, firmisqve uti spero rationibus demonstravi; sed etiam nunc Materiam ipsam, qvam ex aliis didici, modumqve hanc ex ea conficiendi, ad contradicentes eò feliciùs & faciliùs convincendos subjungam. Facile qvidem mihi persvadeo, Proposi-

tum hocce meum non qvorumlibet Genio esse satisfacturum; cum omnibus placere sit impossibile; ac veluti Divo *Paulo*, Romam abituro, prædicebat Propheta, Act. Apostolor. cap. 21. v. 11. Ipsum ibidem expectare vincula & catenas; ita scripto huic meo obviam ituras prævideo irrisiones, convitia, contradictiones, Nasos aduncos. Infernalis enim Discordiæ Promus-condus lapidem movet omnem; ne pessumeat illud Dicterium, qvod Homini Homo *Diabolus*, & qvod Figulum Figulus odio proseqvi non cesset. Confido tamen, apud Viros saniores, ac purioris Literaturæ Me veniam esse impetraturum, Eosqve excusatum me vel inde eô facilius habituros, qvod insudaverim Materiæ summe abstrusæ, & non tam multis Annis vel Lustris, qvam pluribus Seculis præ omnibus aliis controversæ & ventilatæ, ceu fatebuntur Medici atqve eruditi omnes. Qvod si igitur uni vel alteri penitior & clarior suppetiverit hujus rei scientia, & si noverit hisce à me propositis qviddam rectius, rogo, ut candidus impertiat, ac placide exponat Mundo literato; atqve ita faciet rem non modo Academiæ Nostræ Naturæ Curiosorum; sed etiam Christianismi legibus dignissimam. Illos vero qvi cavillandi studio me proseqventur, ac scommatibus adorientur, è

fun-

5, E qua materia.

fundamentis Ethicæ Christianæ nihili æstimabo, *Davidem Simei* convitianti non obloqventem secutus, nec asininæ illi calcitrationi me opponam, qvemadmodum integro hoc Tractatu Egomet sane nunqvam vel minimo etiam verbo lædere qvempiam, animum induxi. Misereor potius illorum, qvod Christianæ Proximo debitæ Charitatis sint obliti; *Deumqve* gratiosum oro & obtestor, qvò majus imposterum illis erga Proximum innocentem excitet Amoris fermentum, ut ita meliorem propriarum Animarū curam gerere discant.

Materiam ipsam mihi nunc descripturo tam amplus sese offert diversarum opinionum hanc summe confuse aut occulte tractantium ac depingentium campus, ut, utrum eloqvar, an sileam, ferè nesciam; integrum sane efficerem Tractatum, si easdem proponere conarer. Librorum enim publice de hoc vagantium tantus est numerus, ut facile sufficeret pro onerandis aliqvot curribus, imò navibus. Et qvod admiratione dignum majore, inter illos numero, uti dictum, plurimos plures diversam, & singuli fere singulares fovent sententias, ut omnes tantum - non invicem, ad minimum in nonnullis principalioribus Hypothesibus, & necessariis circumstantiis dissentiant, vel saltem dissentire videantur, & qvamvis me minime

nimè lateat, quòd in horum unô vel alterô ingenui & prudentes nonnulli Artis Filii veram & genuinam Materiam vel qvodammodo tangant, vel etiam satis perspicuè proponant publico, Lectores tamen tantorum Naturæ Arcanorum planè aut saltem qvarundam enchirisium ignari, nec manûs ipsas operi antea admoventes, per inspecta scripta alia Chymica spuria Materiam aliqvam remotam, & erroneam commendantia turbantur, qvomodo verum à falso discernant, & qvò se vertant, nescientes; adeò qvidem, ut lucidorum veræ Materiæ radiorum claritas non sufficiat pro dissipandis obscurorum istorum Tenebrionum & vespertilionum tenebris, pro refellendis ludicris Simiarum talium operibus.

Sane, dum in memoriam mihi revoco notatam diversarum Sententiarum farraginem, vel Mixturas simplices, parum abest, qvin simul in indignationem, commiserationem & risum rapiar. In indignationem qvidem, expendens, qvod multi è fastuosa arrogantia hac de Materia projiciant ampullas, & sesqvipedalia Verba, (postqvam è malè intellecto scriptô Chymicô nonnulla exsuxerint,) ac tantis ænigmatibus, tantisqve obscuritatibus obvelent, tamqve occulte Orbi curioso sua obtrudant, ut Nodos hosce Gordios solvere sit omni-

5, Equa materia.

omnium difficillimum, si non impossibile, & neqve Davus, neqve Oedipus aliqvis Mentem & Sensus Autorum istorum penetrare valeat; ut crediderim, illos ipsos partim nescire, qvid intenderint, qvid scripserint; ac proinde optime in eos qvadret illud Dicterium, qvod qvidam obscurissimo Poëtæ Persio opponebat: Si non vis intelligi, cur scripsisti?

In commiserationem verò, dum non pauci misselli, talium blateronum & vaniloqvorum promissis spe Auri olim arripiendi turgidis patiuntur Sibi imponi, suaqve capita turbari ac repleri, inauratis vaporibus; atqve ita videntes, multos alios occupari circa magnum hoc negotium, ne *Diabolus* ipsos inveniat otiosos, illud idem aggrediuntur, tamen qvasi semiebrii, sine methodo, sine decentibus Artis fundamentis, illiterata & stupida in simplicitate; Atqve ita frustraneis his *Tantali* Dapibus avide inhiant, *Sisyphi* Saxum hocce volvunt indefesso & laborioso fervore, Manibus tamen svavissimo dulcissimæ Spei melle vel balsamo illitis, atqve sub spe exsucca senescunt; non aliter, ac illi, qvi cellam cerevisia recenti aut Musto fervente plenam ingrediuntur, qvasi ebrii redduntur, sine vera grati ipsius liqvoris perceptione ac usu.

In Risum vero, dum horum Nugi-fumi-venti-vendulorum aliqvi, videntes, qvod veris per Ignem Philosophis nonnullis per allegorias, secretas descriptiones, variaqve à rebus usualibus & cognitis depromta, aliter verò penitus intelligenda Nomina (ne hoc magnale dignis & indignis simul communicetur, nec Perlæ projiciantur Suibus, uti loqvi amant, aliasve ob causas,] id describere placuerit, itidem, ut etiam aliqvid coram *Mundo* esse videantur, publice exponunt falsa & ficta sua Arcana per ridicula Emblemata, & stolida Hieroglyphica, vel ipsi Heraclito cachinnum extorsura, per hyperbolicas item paraphrases & excursiones; adeô, ut nullus unqvam Philosophus tam absurdas Chymæras, aliaqve Rationis Entia Animo concipere fuerit ausus. Atqve ita Geniis suis blandiuntur, crumenasqve ob freqentem titillationem & purgationem ad atrophiam vel marasmum proclives solantur, dum, qvod fieri (& qvidem frustra,) sperant, gaudio intempestivo, & qvasi ecstatico-entusiastico ex se rapti jamdum factum credant, Triumphum ante Victoriam canentes.

Proinde seducti nonnulli, etiam non mediocris Eruditionis Medici & Chymici, locutionibus dictis tam varie dissentientium, tam variè sibi con-

5, E qua materia.

contradicentium metaphoricis & occultis, pro laborum ſuorum ſcopô tanqvam genuinam Materiam ſelegerunt ſummè diverſa, ferè innumera. Multi qvidem confiſi ſunt in *Aurô* ipſo, utpote Metallorum Rege, Sole & Phoſphorô; In hoc enim latitare incomparabilem vim balſamicam, & reſtaurativum *Archæi* Noſtri debilitati, non habemus, cur dubitemus, nec ullus negare audebit. Qvàm anxiè hinc per operationes Pyrotechnicas omnes illi *Aurum* notatum, & cum hôc ſeipſos laceraverint, cruciaverint, torſerint, qvaſi inviti teſtatum eunt libri plurimi. Et cùm *Aurum* inter remedia particularia principem facilè obtineat locum, judicârunt, inde eò feliciùs adſcendi poſſe præ aliis omnibus ad Univerſale; Cùm etiam inter res metallico-minerales, nec Invidiâ contradicente, ſit perfectiſſimum, eò citiùs & commodiùs inde ſperandum eſſe exaltationem ad *Tincturam Vniverſalem*.

Non minùs multi alii toties-totiesqve fruſtrà inſudavere reliqvis Metallis omnibus hic huic, ille illi, iſte iſti; præcipuè quidem *Mercurio*, *Veneri*, *Saturno*, *&c.* Plures deniqve Nomen huic vel illi corpori mixto Chymico aliàs dari ſolitum, à veteribus autem Pyrotechnis Arcano cuidam impoſitum, atqve hic diversô planè ſenſu accipiendum,

jux-

juxta verbalem tenorem intellexerunt, & sic cum aliis Seipsos deceperunt, dum nimirum Mentes Manusqve fatigârunt in Chymicè tractandis variis Rebus naturalibus, præprimis qvidem è Regno minerali, *Antimoniô*, *Vitriolô*, *Nitrô*, *Sulphure*, *Sale communi*, *Sale armoniacô*, *Sale gemmæ*, *Alumine*, *Arsenicô*, *Magnete*, *Mercuriô sublimatô*, *Borrace*, *Lapide calaminari*, &c. ut & è Regnô Animali *sangvine*, *mumiâ*, *spermate*, *secundinâ*, *urinâ*, *Ovis*; nec non è Regnô vegetabili, *Vino*, *Sale Tartari*, *Fuligine*, *Lunaria*, *Sangvine Draconum*, *Rore Solis dicta Herba*, &c. Qvo vero eventu & successu id factum, loqvi jubeo talium infelicium Alchymistarum, & Pseudo-Adeptorum vel qverelas publicas, vel Amicis concreditos animorum suorum morsus, vel pudorem tacitum, ob marsupium corrugatum, & loco sperati Hydropis Hectica correptū & consumtum.

Minime qvidem negamus, dicta Corpora Physica, & similia constare è genuina *Materia Universali*; cum res omnes Mumia hac Balsamica ætherea sint imprægnatæ, ea crescant, nutriantur, conseruentur. Verum talia Corpora ob suam maturitatem sunt Materia saltem remota, imo partim remotissima; minime vero propinqua vel proxima; dum in hisce dictus Balsamus nimium

5, E qua materia.

mium est fixatus & coagulatus, copiosisqve cruditatibus heterogeneis conspurcatus, ut proinde ad primævam suam operi huic incomparabili summe necessariam minime reduci qveat puritatem & homogeneitatem; Cùm nihil plane alieni aut extranei *Tincturæ* Nostræ compositionem ingredi possit, ac debeat; Materia enim ejus abundanter in se habet, qvod ad suam perfectionem habere debet; veluti in manuscripto secreto loqvitur *Petrus Johannes Faber*, cap. 5.

Aliis tandem licuit qvidem esse tam felicibus, ut propinqvam & veram *Materiam* arripuerint, & tetigerint; cito tamen à regia hac via iterum aberrarunt, dum non unitam & integtam Laboti destinarunt; sed huncce saltem sunt aggressi in dimidia *Materiæ* Parte; hoc est, vel nimis alta & superiora petiverunt, eligentes partem solummodo äeream & volatilem; vel adhæserunt nimiū inferioribus; qværentes, qvod desiderant, in sola parte fixiore vel terrestri Alii deniqve omiserunt enchiriseum necessariarum unam aut alteram; cum opus hocce superficiarie sese tractari neutiqvam patiatur.

Non defuere etiam multi qvi *Materiæ* veræ admiscuerunt aliena, heterogenea, & jamdum composita & fixa corpora. Ut proinde propria

ſua Culpa potiri optato fine minime valuerint.

Præmonitis hiſce, Veram *Materiam Univerſalem* declaraturus, breviùs, & adcuratiùs ſimul, illud præſtare neqveo, quàm per duo verba ſeqventia, deprômta è ſecretô Manuſcriptô, quod Sereniſſimo *Holſatiæ* Duci, ac Norwegiæ Hæredi, Dn. *Friderico*, beatiſſ. Memoriæ, tam in genere rei literariæ, qvàm in ſpecie Medico-chymicæ Mœcenati incomparabili communicavit magnus Naturæ Myſta, *Petrus-Johannes Faber*; *dum cap.* 25. ſtatuit, *Tincturam Univerſalem* præparari è *Purô Naturæ*; vel, uti *Clariſſ. Chriſtian-Adolphus Balduinus*, *Tractatu de Aurô Auræ*, *cap.* 3. *p. m.* 37. unicô verbo Eandem appellitat, *Uranogæam*, hoc eſt, Cœlum Terrificatum.

Ne autem obſcurum per æqve obſcurum curioſis obtrudam; ſed ſcapham ſcapham nominem, pro horum verbulorum dilucidatione ſubjungo ſeqventia: E ſuperioribus pateſcit capitibus, *Tincturam Univerſalem* perficere ſuam operationem non veluti alia Medicamenta particularia, dum innata è qvalitate unumqvodqve agit in ſibi contrarium, v. g. dum remedia alcalia extirpant Morbos ab acido præternaturali & nimio oriundos; vel, dum hoc medetur Epilepſiæ, illud ſanat Phthiſin, iſtud eradicat Febres, aliud ſe oppo-

nit

nit Arthritidi; qvoddam Menſtrua tarda pellit, iſthoc nimia ſufflaminat; Unum eſt ſudoriferum, alterum purgans, tertium vomitorium, qvartum vero adſtringens; & ſic porro. Sed illa efficaciam ſuam exſerit roborando *Calidum innatum*; veluti in Antecedentibus latius didictum.

Anima enim Noſtra unice hujus & Spirituum utitur miniſterio pro integra conſervanda Oeconomia Microcoſmica. Hac enim *Tinctura* incōparabile affunditur oleum lampadi ignis vitalis, qvo Spirit⁹ cordis ſuppreſſi recreantur, recenter illuſtrantur, & in actum denuo ducuntur; recreati hi, & illuſtrati Balſamica ſua virtute maſſam ſangvineam imbuunt, & renovant; hinc accepto neceſſario pabulo ac nutrimento, qvodlibet Membrum, rite ſuo, ad qvod deſtinatum eſt, fungitur officio; Internæ partium diſſenſiones præcaventur, aut præſentes tolluntur; & qvæ circulatoriam Sangvinis Officinam turbant, ſedantur, expelluntur; breviter multa: præſens ſanitas conſervatur, & amiſſa reſtituitur.

Non minus *Tinctura* laudata in Metallorum imperfectorum exaltatione aut transmutatione energia qvaſi imperatoria deſideratum abſolvit Opus.

Stantibus & præſuppoſitis hiſce modò dictis,

[nimirum, qvod *Tinctura Universalis* minime operetur eâ methodo, qva alia Medicamenta, qvalia-qvalia sint, specialiter hoc contra hunc, illud contra illum morbum, aut ab alcali, aut ab acido vitioso vel nimio ortum; Sed hæc sola contra adfectus omnes à qvacunqve etiam causa morbifica progenitos modo Archæali agat, ac pugnet;] seqvitur, Ejusdem Materiam ex qva neutiqvam posse qværi in corporibus mixtis fixis perfectis, unde suam haurit originem reliqvorum Medicamentorum cohors; sed altioribus rebus natales debere, atqve ex occultioribus Naturæ arcanis ortum sumere. Proinde ex effectu, vel à posteriori, [veluti in rebus Physico-Medicis non infreqvens est,] argumentantes, dicimus, effectum Universalem præsupponere similem, id est, Universalem causam, ut sic necessario sit qværenda, & expectanda ejusdem præparatio in Rebus primis & universalibus, Principiisqve generalibus rerum omnium Macrocosmicis, Cœli, Astrorumqve influentia impraegnatis, è qvorum dispositione vegetatio & interitus, Vita & Mors Macro-& Microcosmi dependet. Hæc sunt illud *Purum Naturæ* superius allegatum Petri-Johannis *Fabri*; Hoc ille in citati Manuscripti Capite 26. definit, *qvod sit nihil aliud, qvam qvinta Essentia Cœli & Elemen-*

5, E qua materia.

lementorum omnium, qvod in Centro terræ excoqvitur, & hinc per poros terræ amandatum producibilia omnia producit, præservat, alit.

Qvamvis de hujus Universalis principii definitione, ac essentia dilucidanda è diversis Naturæ Proceribus varia lucernam olentia producere possem, (Siqvidem curiosum Lectorem remitto tam ad Theatrum Chymicum, & Museum Hermeticum, qvam inter plurimos, & præcipue Neotericos, ad Petr. Joh. *Fabrum*, in Panchymico, &c. ad Johannem *Tackium*, in triplice Phasi Sophico, ad D. *Nuysement*, de sale & spiritu Mundi; ad Joh. Joachimum *Becherum*, in Physica subterr. & ejusdem supplemento; ad Heinr. *Kunradum*, in Amphitheatro; ad positiones de spiritu Mundi *Anonymi*, annexasqve huic Notas aureas Andr. *Knöphelii*, Anno 5. Miscellaneor. Curiosor. German. adjunctas. Placet tamen pro firmiore veritatis eruendæ & propalandæ fundamento ac solatio instar plurium sola allegare verba Athanasii *Kircheri*, utpote Viri ob rarissimas Ingenii dotes in puriore literaturâ, ac specialiter in Physicis Theorematibus, & similib⁹, exceptâ Chymiâ Practicâ, incom

Qvamvis enim hic manifestus sit E
acerrimus Antagonista *Tincturæ Nostr*
minùs tamen tam in aliis Scriptis, qvam

in Tomo ſecundô Mundi ſui ſubterranei adcuratè & nervoſe deſcribit *Materiæ* noſtræ Materiam; horum tamen inſcius planè, alienôqve ſcopo propoſita proponens. Ex qvibus denuo clareſcit, qvam miraculoſa ſuis ſit in operibus & creaturis, uti ubiqve, ita etiam præ aliis in hoc noſtro *Divina Majeſtas*, dum magnus hic vir neſcit, qvantum ſciat in rebus Chymicis, & qvam immerito & injuſte tantus ſit Chymico-Maſtix; Cùm econtra tot ac tot Naſutuli, Philauti, Chymicaſtri crepent in ſimilibus ſeſe multa ſcire; cum tamen omnia, vel ad minimum plurima & potiora arcaniſſimi hujus Myſterii neſciant.

Modò dictus immortalis *Kircherus*, Mundi Subterranei Tomô II. Libr. 12. Sect. 1. cap. 1. p. m. 327. inter alia, in hæc erumpit verba, de Rerum Panſpermiâ, ſeu de Virtute ſeminali catholicâ loquens: *E ſacris Moſaicis Oraculis, quæ meritò omni Humanæ cognitionis certitudini multis paraſangis anteferre debemus, conſtat, Conditorem omnium, DEum in* Principiò *Rerum Materiam quandam, quam Nos non incongruè Chaoticam appellamus, è nihilo creâſſe. Glorioſus enim DEus creavit omnia ſimul, intra quam, quicquid in Naturâ rerum mixtarum, ſubſtantiarumq́ materialium poſtea producendum erat, veluti ſub* Panſper-

5, E qua materia.

spermiâ quadam, confusum latebat. Et paulò post inquit: *Quæ cum ita sint, meritò hôc locô quæri potest, quænam fuerit illa Panspermia, & vis seminalis Rerum omnium productrix? Dico, fuisse Spiritum qvendam materialem, seu ex subtiliori Cœlestis Auræ, sive ex Elementorum Portione compositum, fuisseq́ue vaporem quendam Mercurio-Salino-Mercurialem,* (facile hîc quilibet subolfacit vitium typographicum; dum pro Mercurio-Sulphureo-Mercurialem legendum Salino-Sulphureo-Mercurialem, Autorisqve Mentem seqvens statim pagina explicat,) *Semen Universale Rerum, Elementis à DEO concreatum, originem omnium eorum, quæ in Mundô condita sunt, Entium corporeorum. Hic enim pro naturâ Matricum, qvibus inditus, in Matricibus quidem inanimatis Mineralia & Metallica Corpora, in Vegetabilibus Plantas omnis generis, in sensitivâ naturâ Animalia juxta congruam unicuiq́ue naturam, insitione mirifica producit, & in tot corpora mixta, qvot species Rerum sunt, combinatione ineffabili, soli Deo nota, individuatur.*

Et in disqvisitione, pag. seqv. *Unde non immerito hoc, tanqvam Semen Universale Naturæ, Spiritum Salino-sulphureo-Mercurialem, unam Substantiam triplici virtute distinctam nuncupan-*

dam censuimus; Proximum rerum omnium principium, elementis, quæ hujus vehiculum quoddam sunt, & Materiam remotam, ab initio rerum inditum, & ad rerum omnium constitutionem compositionemque à Deo destinatum; Cum nihil sit in rerum Natura, quod ex hac triplici virtute, in uno sale Naturæ contentâ non constituatur. Plura, sis, vide apud Autorem, in hoc, aliisque locis pluribus.

Qvemadmodum igitur *Spiritus* hic *Mundi Universalis*, Anima hæc Universi, Sal hoc Naturæ Astrale, Unum hoc à quô omnia, Balsamum hoc catholicum, Mumia hæc generalis, genuinum hoc Aurum Philosophicum, desideratissimus hic Philosophorum Mercurius, purissima hæc Cœli ac Elementorum omnium Qvinta Essentia, Superiora & Inferiora omnia fovet, nutrit, conservat, sine cujus influxu perpetuo nihil dictorum cunctorum vivere, vel subsistere potest, ita qvoqve ex hôc Subjectô jure-meritò qværimus *Tincturæ* Nostræ *Universalis*, nomini ejus convenientem Universalem Materiam.

Cùm verò Spiritus hic igneus, Sal hoc cœleste summè sit volatile, invisibile, ac qvasi insensile, ideò infallibiliter indiget cujusdam Corporis vel Materiati, per qvod, ac in qvod agat, vel qvô mediante-

5, E qua materia.

diante operationes suas in actum deducere valeat. Sed qvônam modô ac mediô sit concentrandum ac incrassandum verum hoc Jovis Nectar, Solare Sulphur hoc Philosophorum, qvomodo capienda sit hæc Hermetis Avicula, variè sese exercuerunt, suaqve cerebella exsiccarunt, atqve in hujus capturâ non leviùs sanè, qvàm in ipsâ materiâ inveniendâ, & cognoscendâ hallucinati sunt Chymiatrorũ plures, partim non infimi quoq; subsellii. Proinde etiam, non minùs ac ipsam Materiam, magni Artistæ occultarunt, vel obscurissimè publicô exposuerunt Chymicum hoc suum Rete, suum Magnetem, suum Chalybem, quem vocant; adeò quidem, ut non pauci verorum Chymicorum Philosophicum Mercurium, vel Spiritum illum aëreum satis manifestè detexerint; quomodò autem hic sit figendus, cum sale fixô conjungendus, fermemtandus, &c. hîc aut Aqua iis ipsis hæret, aut illi hæsitant, idque occultant, ut Aqua aliis hæreat.

Quoniam igitur ex hactenus dictis clarescit, quòd è Chaoticô illô Ente primô res omnes generentur, quod ex hoc unô fiant omnia, Deô in generali creatione sic volente & ordinante; Dum nimirum illud semen catholicum influit in cuncta corpora materiata, ibique subsistit in horum Ma-

trice; tunc Virtute per Protoplaſten inditâ ab irradiante ſeminis Aſtralis influxu excitatur aliqvalis mixtio, vel unio; (Neoterici magis nervoſè vocitant fermentationem;) tunc è dictô ſubjectô pro hâc vel illâ Creaturâ efficiendâ diſpoſitô oritur hæc Arbor, hæc Planta; hoc Minerale, hoc Metallum; Et ita porro procedit rerum omnium generatio, nutritio, auctio, conſervatio. Sic ipſe homo certe traducitur & generatur è ſemine Parentis.

Generatio autem hæc minime perfici alibi poteſt, qvam in Utero Materno, ubi hujus fit Miſtio & Fermentatio cum illis, qvæ Mater operi confert. (Loqvor de modo generationis ordinario; luſus & errores Naturæ, Exemplaqve extraordinaria me non feriunt;) Sic qvoqve Semen Brutorum non generat, niſi in Matrice apta. Idem eſto judicium de Regno minerali & vegetabili. Qvamvis enim v.g. Semen braſſicæ, raporum, cochleariæ, &c. &c. ſæpe-ſæpius, vel etiam diu exponas aëri, radiis Solis vel Lunæ, Rori, Pluviæ, &c. extra dubium dicto hoc Spiritu architectonico impregnatis, neutiqvam tamen perfecte, & ſolito more producet ſibi ſimile, niſi communicetur terræ, mediante ſale fixo ad Generationem & Fermentationem diſpoſitæ.

Pro-

5, E qua materia.

Proinde Materiam *Tincturæ Universalis* perfectam & genuinam nullo plane alio modo existere posse, ac jam dictum, statuo. Hinc eandem lectori propono sub tali descriptione, aut definitione: *Materia Tincturæ Universalis est Substantia, è primis catholicis, & purioribus rerum omnium principiis orta, mediante Aere, sub forma Salis volatilis, invisibilis, ac summe penetrabilis, legitimis & balsamicis Anni temporibus cum sale Terræ centrali fixo, qvod ejusdem cum Sale volatili est Originis, unita ac fermentata.*

Dixi, 1. *Substantiam è primis, catholicis & purioribus principiis rerum ortam.* Qvid per hæc Principia indigitetur, modo adducta è *Kirchero*, aliaqve docent, ut ample eadem hic repetere, supervacaneum judicem; duobus saltem verbis addens, qvod hæc sint pars subtilior, purior, & magis perfecta, ac qvasi qvinta essentia vel extractum Cœli & Elementorum; per qvorum influxus Astrales & æthereos non modo generantur, sed etiam conservantur, ac nutriuntur res omnes, & hoc per peculiarem à *Deô* implantatam superiorum ac inferiorum familiaritatem ac harmoniam.

Dixi 2, *mediante Aëre.* Qvamvis enim dictum *Ens Universale* in omnibus contineatur Elementis, illudqve de horum Essentiæ puritate participet; nihilominùs Aër ob suam tenuitatem ac penetrabilitatem magis commodus est, locô vehiculi occultum hoc Principium tam generativum, quàm conservativum quibuslibet sublunaribus communicandi. Constat enim Physicâ experientiâ, huncce loca omnia, etiam abstrusissimos Mundi angulos permeare, veluti perpetuum quoddam Mobile, aut nunquam otiosum Macro- & Microcosmi Oeconomum inibi contentis pro naturali uniuscujusqve desideriô advehere novam Generationi, Nutritioni ac Sustentationi aptam materiam.

Adponam adcurata Verba Joh. Joach. *Becheri*, supplem. in Physic. Subterran. Cap. 5. p. 70. 71. prolata: *Hic est ille Spiritus, qui in Aëre habitans, omnia, etiam insecta Terræ, vivificat, Fluminum Aquas fermentat; in venis Sangvinem movet, & tingit; in mineris Metalla producit; in vegetabilibus in flores & fructûs excrescit; omnibus omnia in omnibus; in Nubibus pluit, tonat, ningit; in Terris crescit, floret, germinat, in Animalibus vivificat, alternat, digerit; in Mineris fumat, penetrat, figit; arte applicitur* Vi-

5, E qua materia.

Vitam conservat, Morbos curat, Metalla transmutat; in Volatilibus volatilis, in fixis fixus, in Animalibus animalis, in Vegetabilibus vegetabilis, in Mineralibus mineralis, Philosophicus Chamæleon; in omnibus autem naturæ perfectisſimæ, proprietatis penetrantisſimæ, ſubſtantiæ tenuisſimæ, &c. Huc usqve *Becherus.*

Propterea in concuſsô innititur fundamentô antiquum illud Chymiæ dicterium, quòd occultus in hôc lateat cibus. Tantum enim contribuit conſervationi ac Vitæ omnium *Aër*, ut citiùs Cibô ac Potu, quàm hôc ipsô carere poſſimus; adeò, ut firmâ ſtet connexione hic Circulus: *Quamdiu vivimus, tamdiu reſpiramus; Quamdiu reſpiramus, tamdiu* Aërem *attrahimus; Quamdiu* Aërem *attrahimus, tamdiu vivimus.* Siquidem continuâ conſtat experientiâ, Aërem clarum & laudabiliter diſpoſitum communicare creaturis omnibus ſanitatem, ſtatumqve vegetum; Si vero atomi impuræ à Globo terraqveo elevatæ illum conſpurcant & turbant, communi miſeria inſeqvuntur Hominum non modo & Brutorum calamitates morboſæ; ſed aliarum qvoqve rerum corruptiones ac interitus. In animalibus enim Sangvinis circulum in ſtatu naturali fovet, ſangvinem volatiliſat, ejusqve cruditates præcipi-

tat, & dissipat. Sic nôrunt Philosophi per ignem plures, *caput mortuum spiritus vitrioli* libero expositum äeri per temporis spatium, (ita tamen ne manifestis radiis solaribus, aut pluvia alteretur,) ab aëreis atomis nova virtute olim sibi indita impraegnari, & qvasi reviviscere; ut spiritum priore puriorem ac subtiliorem destillatione emittat. Qvam enchirisin itidem in *Sale Tartari*, ac aliis alcalibus, item in coctione *Nitri*, *Vitrioli*, *Aluminis*, variisqve rebus procedere, jam discunt Pyrotechni curiosi, id est, qvi non solum credunt, qvod Antecessores nostri (summo qvidem honore digni) crediderint, & cognoverint; sed qvi arcana naturæ scrutantes in sudore faciei vescuntur suo pane.

Sic propria testor Experientia, Me *Venetiis*, *Patavii*, ac alibi in *Italia* observasse apud unoplures Pharmacopæos rariorum ac novitatum avidis nonnulla publice exponentes, qvod viperæ aliqvot saltem dies natæ, vitro capaci, ligatura bene munito inclusæ Vitam non modo sustentaverint; sed & solitum Corporis augmentum acceperint; & hoc, necessitate sic urgente, sine solidioris alimenti usu, ex solo illo dicto occulto *Aeris* omnia penetrantis cibô.

Non minus elapsi Anni Mense Septembri Araneam

5, e qua materia.

neam magnam (die Creutz-Spinnen) inclusi vitro capaci, illudqve ligatura bene munivi, experturus, qvamdiu sine crassiore cibo ipsi solito, vespis, muscis, &c. viva superesse valeat. Hæc ad qvinqve Septimanas vegeta satis in vitro degebat, transcurrebat, aliqvando fila texebat. Tunc vitro subito aperto indebam similem araneam recens-captam, has ambas aliqvoties inveni acriter dimicantes & pugnantes, donec post 12. dies posterius immissa à priore morsu fuerit læsa in corporis densa & gibbosa parte materiam subflavam pingvem effundente, hinc mortua; Prius vero inclusa, finita decima septimana, qvietiorem sese successive gerebat, atqve ob nutrimentum solidum, solitumqve tam diu denegatum debilitata, tandem moriebatur. Jam non attingo exempla hominum longa & insolita abstinentia sese sustentantium, ubi sua itidem, omne extra dubium contulit aër; De qvibus consulantur *Fortunius Licetus*, *Sennertus*, alii.

Dixi 3. *Sub forma Salis volatilis, invisibilis ac summe penetrabilis.* Spiritum hunc æthereo-äereum, verum illum & proximum *Dei* O. M. pro conservandis suis Creaturis omnibus amanuensem, non immerito Salis nomine describunt Chymicorum plures; cum ipsi propriæ qvalitates sali-

ſalinæ apprime conveniant. Sal enim generaliter ſumta ejus voce indicat Subſtantiam ſumme perfectam & balſamicam; adeò ut centrum cujusvis fere rei in ſale lateat. Sic videmus in reſiduis plantarum, &c. combuſtarum, aut calcinatarum cineribus ſal eſſe præſens, efficaciam ſuam cuilibet excoqventi vel elixivianti manifeſte demonſtrans.

Dixi autem hoc *Sal volatile, inviſibile, ac penetrabile,* cum ob ſupremam eſſentiæ ſuæ puritatem ac tenuitatem viſum & tactum noſtrum effugiat, ac ob incomparabilem ſuam penetrabilitatem ubiqve reperiatur. [Artificioſæ illæ, & natura qvaſi invita factæ vacui demonſtrationes Valeriani Magni, Dn. de Gverike, &c. valde curioſæ me non tangunt, cum hic agatur de motu aëris ſpontaneo & naturali.] Qvomodo autem aër cum ſuis contentis alia loca, occultiores etiam abyſſos penetret, cum à multis, uti prolixe ita perſpicue jamdum ſit Publico communicatum, hic repetere, extra meum eſt propoſitum; propterea Lectorem ad illos remitto.

Dixi 4. *Cum ſale terræ Centrali fixo.* Ex hactenus dictis manifeſte pateſcere nullus dubito, Materiam Materiæ Noſtræ Univerſalis qvidem conſtare è ſale hoc catholice principiante, è cōcentrata hac Cœli, Elementorumqve eſſentia. Cum autem

autem hoc ſit ſumme volatile ac fugitivum, ideò etiam, ceu de rebus aliis omnibus monitum ac probatum, retinaculi, corporeitatis, aut materiati cujusdam indiget, in qvo operationes ſuas perficere, atqve in actum deducere valeat. Et qvemadmodum Aër huic Materiæ inſervit, ut mediante ejusdem vehiculo, volatiltate ſumme penetrabili loca omnia tranſeat, ita è contra *Creator* dignatus eſt Terram, ut ſit ejusdem Receptaculum, vel potius Macrocoſmi laboratorium.

Verum enim vero, cum non qvodlibet fiat è qvolibet, juxta commune Phyſicorum effatum, neqve è qvolibet ligno fiat Mercurius, juxta vulgare adagium, ſic non eſt, ut qvisqvam ſibi perſvadeat, qvamlibet terram, qvodvis minerale aut Metallum æqve apta & diſpoſita eſſe, tanqvam Materiam proximam, pro legitime recipiendo æthereô hoc hoſpite, pro capienda & debite retinenda hac Hermetis avicula, qvam dicunt Artis filii. Sed primus & primarius *Orbis Architectus* omniſcia ſua providentia pro fœtu hoc miraculoſo concipiendo, fovendo, nutriendo, pariendo non elegit aurum, argentum, adamantes, ambram, perlas, aut ſimilia pretioſa ſubjecta; ſed in viliſſima & nauci æſtimata qvadam terra [qvam itidem dignatus eſt olim, ut Materiam præbuerit *Adamo*

ad *Sui* Imaginem condito,] per hoc ſal centrale fixum fœcundam & fertilem condidit Matricem.

Præ aliis igitur ad opus noſtrum eligenda terra pingvis, ſubnigra, vel è nigredine rubeſcens, & nitroſa, ſalinis nitri atomis turgida, qvalis pro nitri excoctione adhibetur, item fertilis illa, qvæ pro agris fœcundandis in uſu eſt, & Marga (Märgel/) audit; limoſa item, mixta aliqvâ arenoſa parte.

Minime autem conducit terra nimium viſcoſa aut tenax, cum in tali corpore nimis glutinoſo non adeo large & copioſe inhærere, ac ſeſe inſinuare valeat ſal aëris volatile. Multo minus ſit nimium ſicca & arenoſa, cum Spiritus Mundi aut minus ſufficienter ſeſe agglutinet, aut tranſeundo ob laxitatem Corporis magis profunde terram penetret, & interiora petat; ſed ſit moderatè pingvis, & ſimul qvodammodo arenoſa, ut ſic ab admixtis arenæ corpuſculis, & ſtriis pingviusculum Terræ corpus poroſum, dilatatum, & qvaſi retiforme reddatur; qvo gratiſſimus hic Hoſpes eò commodius hîc habitare valeat.

Hæc eſt vera Minera, verum Metallum, verum Nitrum Philoſophicum, hæc eſt vera Terra virginea & pura, qvalem deſiderant, qvalemqve innumeris ferè occultis nominibus deſcribunt Artiſtæ.

5, E qua materia.

tistæ. Debet qvidem omnino pro recipiendo lubrico hoc aëris Mercurio corpus esse glutinosum, terrestre, minime tamen nimis fixum, qvalia sunt Metalla, Nitrum & Mineralia, aliaqve similia corpora perfecta, utpote qvæ multis heterogeneis, difficillime separabilibus conspurcata impuritatibus; sed naturæ sit inter hæc mediæ. In tali enim terra uberrime reperitur sal centrale fixum, inibiqve faciliùs & copiosius potest obtineri, inqve Fermentationem commoveri; qvam ex aliis subjectis.

Dicitur autem centrale, qvod sal aëris astrale & volatile huic, qvasi terræ centro inhiet, utpote legitime dispositæ matrici. Minime autem in proprio centro terræ hæc combinatio est qværenda & expectanda; sed potius in Philosophico hoc centro; cum qvælibet minera, & qvælibet Terræ particula suum habeat centrum è physicæ chymicæ fundamentis.

Terram dictam, ceu genuinum *Spiritus Mundi* diversorium, ac materiam proximam aperuit mihi unus & alter chymiatrorum saniorum, ex illis qvorum in superioribus capitibus mentionem feceram, qvod hac ipsa fuerit usus ad Tincturæ Universalis laborem, eidemqve optato eventu, ac feliciter ita ultimam imposuerit manum. Alii itidem fatebantur, licet opus hoc non

plane licuerit absolvere, cum certo certius illis constiterit, omnipotentem Dei digitum hoc impedivisse, & clausulam ab ipsis desideratam inhibuisse; nihilominus rem juxta puriorum chymicorum methodum, mentem & monita successisse per tempus ex voto, talibusqve circumstantiis; qvales ab hoc opere feliciter ad finem tendente sunt sperandæ.

Sicco pede hic transgredi non possum nonnullos pro materia propinqva [& qvidem non adeo inconcinne & absurde, si secundum methodum philosophicam & legitime tractetur,] venditare seqventem: Reperitur pluribus *Germaniæ* in locis v. g. prope *Cassellas* Hassiæ, prope *Numburgum* Thuringiæ, &c. in terra pingvi, & limosa lapis rotundus vel oblongus, nucum juglandum vel ovorum magnitudine, coloris sub nigri vel cineritii, nullius saporis. Hic confractus in frustula, paucisqve septimanis äeri, à pluvia & radiis Solis actualibus munito expositus, à Spiritu Mundi attracto redditur ponderosior, dilabitur in pulverem vitriolico, id est, subdulci sapore imbutum, qvi aliqvando manifesto vitriolo viridi imprægnatur; aliqvando vero, & sæpius per coctionem vel elixivationem elegans tale vitriolum inde extorqvetur. Hoc superficiaria saltem manu tracta-

tum

5, E qua materia.

tum exhibet egregiam *Tincturam* purificantem, aperitivam, antiſcorbuticam. Mente verò Chymica ſagaciore reſolutum, inde paratur *Oleum vitrioli dulce* veterum aliqvot Philoſophorum. Imò juxta alios majora habet in receſſu. De hiſce conſulatur Joh. Rud. *Glauberus*, Furnor. Philoſophicor. Part. 2 cap. 10. 11. 12. p. m. 59. 60. 61. ſeqvent. & alii.

Hiſce ſubnecto, Magnum Patronum Mihi detexiſſe, Terram, de qvâ ſuprà egimus, pinguem & fœcundam pro Materiâ propinquâ, imò proximâ omninò poſſe haberi; dari tamen adhuc magis proximam, ſi obtineri poterit, nimirùm Terram illam flavam, quæ circa & ſupra Auri Mineram in *Hungariâ*, *Transſylvaniâ*, aut alibi reperitur. Hæc enim præter id, quod Rete præbeat ſatis commodum capiendæ aëreæ Hermetis Aviculæ, participat de Sulphure Auri latentis volatili, quô mediante eò citiùs & meliùs ſe commoveri, exaltari, ac in actum deduci patiantur Entia Noſtra Univerſalia; & hoc ob analogiam Sympatheticam, quam Aurum, Metallorum nobiliſſimum cum ſuperioribus habeat; quamvis minimè ſtatuamus, quaſi Auri magis perfectæ & fixiores particulæ hîc requirerentur.

Pro cujus Rei dilucidatione addo, celeberrimum illum, Mihi nunquam ſine magnô Honoris

titulò nominandum Dn. D. *Michaelis* è dictâ terrâ Solari Hungaricâ juſſiſſe præparari, & extrahi per Amanuenſes ſpiritu aliquô appropriatô Tincturam; Poſtquam igitur aliquot diebus ſuper notatâ terrâ in Cucurbitâ vitreâ ſteterat menſtruum pro ſolitâ digeſtione abſolvendâ; ecce! omnes eæ partes cucurbitæ, menſtruô terræ Solaris quæ tangebantur, firmiter Aurô obductæ conſpiciebantur, adeò, ut difficillime poſtea hoc Aurum à vitri lateribus abradere licuerit; Hæc autem extractio vel Tinctura egregium & raræ virtutis præbebat confortans & ſangvinem purificans.

Fateor tamen eundem virum magnum ſeqventi Annô itidem inſtituiſſe ſimilem Extractionem; at quamvis laudabilis efficaciæ obtinuerit remedium, cucurbitæ tamen inauratio neutiquam ſuccedebat; eam procul dubiô ob cauſam, quòd una terra atomis aureis & aëreis ſit magis imprægnata ac dotata, ac pro ſpiritu *mundi* recipiendô aptior, qvàm altera; vel qvod fortaſſis eadem non bonis cõſtellationibus & debito tempore fuerit collecta. Hæc de terra ſolari dicta in medio relinqvo; poſſetqve eadem adhiberi eô modô, qvo pro maturanda *Tincturæ Univerſalis* perfectione nonnulli Aurum debito tempore addunt labori; veluti caput ſeqvens docebit. Sufficit, qvod ſuperius adducta

5, E qua materia.

ducta terra pingvis & nitrosa à sagacissimis chymiatris mihi cognitis pro verè proximo, universali & catholico subjecto labori fuerit destinata, eventu optato, nec auri perfecti auxilio per se indigeat.

Ex hoc ita præsupposito commodiorem & efficaciorem præberet *Materiæ nostræ* Materiam terra circa fluvios auriferos in India occidentali reperta, cum sulphure Auri volatili vel Auro immaturò largissimè sit impraegnata. Qverebatur enim mihi in *Batavia* præcipuum qvoddam dictæ societatis *Indicæ Occidentalis* membrum, qvod arenæ aureæ, uti notum, ibidem collectæ, dum ea fusione vel liqvatione in corpus cogitur, ob nimiam, & reliqvo Auro insolitam volatilitatem, multum ponderis decedat, vel in auram avolet, ejusdemqve fixatio à pluribus rerum chymicarum & metallicarum apprimè gnaris frustra hucusqve fuerit tentata.

Cœterum, me neutiqvam latet, aliqvos peritorum è Neotericis Chymicorum materiam aliqvam magis aptam iudicare *Operi Universali* medicamentoso, aliam verò ad Metallorum transmutationem catholicam. Qvod egomet omnino in suò honore relinqvo; saltem addens, qvod talia oleant particularitatem, vel sint analoga reme-

me-

mediis ac modis particularibus; neutiqvam vero ſint, nec vocari poſſint vera *Tinctura Univerſalis* vel Veterum ille *Lapis Philoſophorum*, proprie ſic dictus, cum communi teſtimoniô vel aſſertione hic utrumqve perficere valeat.

Dixi 5. in definitione, qvod ſal terræ fixum ejusdem ſit originis cum ſale volatili Æthereo; id eſt, licet hoc qvodammodo diverſæ videatur Eſſentiæ cum ſale volatili aſtrali influente, cum hoc ſit naturæ volatilis, illud vero fixæ; nihilominus poſtea mediante fermentatione amicè congruunt & uniuntur. Ut ita ſal hoc terræ fixum, veluti omnia, natales debeat qvidem ſuos ſpiritui Elementari, tamen poſtea amandatum ſit à Creatore, ac concentratum in fixam ſubſtantiam ad terram fertilitate imbuendam, ut & hujus matricem ad arduum opus noſtrum diſponendam. Hoc enim ſale fixo abſente minime fœcunda foret matrix *Terræ*, imo plane inepta pro recipiendo, legitimè fovendo, conſervandoqve ſale volatili aëreo.

Dixi 6. Quod ſint unita & fermentata. Ex his duobus enim, quæ antea etiam fuere qvaſi unum, hoc eſt, quæ iisdem Principiis ſunt orta, ejusdemque ſunt naturæ, neceſſariò denuò debet fieri unum; volatile enim redditur fixum, & fixum volatile; vel volatile figitur à fixo & fi-

xum

xum volatilisatur à volatili, post aliqvam eorum contranitentiam & pugnam; ut ita *Superius* fiat sicuti *Inferius*, & *Inferius* sicut *Superius* per universalem illum magnetismum, vel Sympatheticum consensum Superiorum ac Inferiorum ab *Archæo catholicô* in agente & patiente institutum. Unionem autem dictam decenter & perfecte fieri non posse, nisi mediante aliqva fermentatione, testatum eunt adcuratiores Pyrotechni, dum nimirum per humidum terræ pingve & unctuosum retinetur sal volatile, atqve ita in illa, tanqvam Macrocosmico laboratorio, per virtutem Matrici terrestri innatam principiorum horum principiantium atomi heterogenea hactenus contentæ sub substantia post amicam & lenem effervescentiæ pugnam denuo conjunguntur, ac in desideratissimam hanc transplantantur Materiam.

Verum qvia generalis hæc unionis & fermentationis actio ac modus à variis Naturæ Mystis uti ample, ita adcurate fuerit jamdudum tractata; meus autem scopus non sit, alibi ventilata & proposita hic ventilare ac proponere, ideo curiosum Lectorem ad superius citatos Chymiæ Proceres, aliosqve ablegatum volo; In specie saltem addens, magnum Kircherum, ut ut Antagonistam *Tincturæ Nostræ* summe fervidum, ma-

gnam lucem itidem accendere huic actioni & operationi, licet plane hujus inſcium, aliisqve intentum; Dum nimirum generationem Metallorum, Mineralium, Lapidum, vegetabilium, aliarumqve rerum omnium more ſuo, id eſt, adcurate & ſolide depingit & enucleat. Cum autem ampliſſime eam rem tractet, neqve omnia ab eo ibi allata huc referre operæ ſit pretium, ideò ille ipſe conſulatur tum in Mundi ſubterranei Tomo II. Libr. 8. Sect. 1. cap. 3. & 4. p. m. 6. 7. ſeqv. Libr. 10. Sect. 1. c. 3. & 4. p. m. 167. 168. & Libr. 12. Sect. 1. cap. 1. & 2. p. m. 327. 328. 329. tam variis aliis in locis.

Dixi 7. Qvòd fiat legitimis Anni Temporibus; hoc eſt, Neceſſarium etiam, inter tam varia alia qvoqve eſſe requiſitum, neceſſariamque enchiriſin, ad genuinam & proximam Materiam eò perfectiùs obtinendam, uniendam & diſponendam conſiſtere in hôc, ut ipſa colligatur, vel præparetur tempore fœcundô & balſamicô. Quamvis enim firmiſſimâ conſtet experientia, *Mercurium* huncce *Philoſophicum* nunquam feriari, aut eſſe otioſum; ſed ſemper & continuô circulô influere tempore diurnô, nocturnô, vernali, æſtivô, autumnali, hyemali; ac impræ̂gnare qvodlibet materiatum ſublunare virtutis balſamicæ tantô, quantô pro ſui generatione, nutritione, conſervatione in-

5, E qua materia.

ne indiget. Nihilominùs Auram unô tempore magis esse maturam, magisque gravidam virtute balsamicâ Æthereâ, ac alterô; ac modò largiùs, modò parciùs Mundi animâ esse impraegnatam, radiosque solares, motûsque lunares diversimodè & manifestâ alternatione operari, & mulieres, & rustici nostri nôrunt.

Ante omnia enim eligendus est aër purus, praeprimis siccus, sine vento violento & inclemente atomos spiritûs Mundi displodente. Cùm autem Archaeus Astralis circa Æquinoctia & Solstitia sit magis foecundus, & occupatus iu operationibus & influxibus suis, vel etiam tunc purior, ideò praeprimis observetur, ac in honore habeatur tempus circa Æqvinoctium vernale, mense item Aprili & Majo, cùm tunc aër turgeat largissimè effluviis generantibus, vegetantibus, nutrientibus; nec minùs circa Solstitium Æstivum, Sole existente in Leone; ut & in Æqvinoctio Autumnali; Reverenter tamen insimul semper habeantur aliae constellationes, prout aëris puritas & claritas praedominetur. Melior item effectus est sperandus Lunâ crescente. Tales enim leves qvasi enchirises vel solae sufficiunt, ut Te ipsum decipias, speratoqve operationis eventu excidas. De qvibus uberius capite seqvente, ubi de qvomodo agetur.

Hæc eſt ingenua & genuina bono animo inſtituta manifeſtatio Materiæ *Tincturæ Univerſalis*, materiæ illius, qvæ inauditis & qvaſi incredibilibus Nominibus metaphoricis, locutionibus parabolicis, ac Ænigmatibus hieroglyphicis deſcripta, depicta, publico communicata; rectiùs forte dixerim, per hæc magis occultata, magis obſcuritatum tenebris involuta, avidas curioſorum intentiones magis confundens, magis turbans; Hæc fuit hucusqve innumerorum deſideratiſſimè deſiderantium deſideratiſſimum deſiderium.

Lectorum cuiqve liberum eſto, utrum dictis fidem adhibere, an derogare placuerit; mihi perinde erit: Denuo tamen affirmo, me propoſita partim oculis, partim auribus hauſiſſe ex Ore magnorũ Chymiatrorũ, fide publica ſumme dignorum, hæc propria experientia ſanctè atteſtantium.

Rogatos qvoqve volo veros & peritos artis Filios, [cum ſpuriis illis, & Pſeudo-chymicis, nummiſugisqve ciniflonibus, nulla mihi res eſt, ceu aliqvoties monitum,] ut modò prolata de hac materia conferant tam cum genuinis ſcriptis chymicis, qvam in ſpecie cum Tabula Smaragdina Hermetis trismegiſti, (de cujus extraordinaria eruditione præter alios conſulatur Nobiliſſ. Olaus Borrichius; in libris de Hermetis, ac Chymicor. Sapien-

5, E qua materia.

pientia vindicata, ac de ortu & progressu chymiæ) utpote communi fere operum chymicorum cynosura & lapide lydio; & examinent, num verba perspicuè hic adducta bene solvant Tabulæ illius metaphoras, ac invicem congruant; Hæc ipsa autem ita sonant: *Verum sine mendacio, certum & verissimum; Qvod est inferius, est sicut id, quod est superius, & qvod est Superius, est sicut id, qvod est inferius, ad perpetrandum miracula unius rei. Et sicut res omnes fuerunt ab uno, meditatione unius; Sic omnes res natæ ab hac re adaptatione. Pater ejus est Sol, mater ejus Luna; portavit illum Ventus in ventre suo. Nutrix ejus Terra. Pater omnis Telesmi totius Mundi est hic. Virtus ejus integra est, si versa fuerit in terram. Separabis Terram ab Igne, subtile à spisso, svaviter cum magno ingenio. Adscendit à terra in Cœlum, iterumqve descendit in terram, & recipit vim Superiorum ac Inferiorum; Sic habebis gloriam totius Mundi; Ideò fugit à te omnis obscuritas. Hæc est totius fortitudinis fortitudo fortis; qvia vincet omnem rem subtilem, omniaqve solida penetrabit. Sic Mundus creatus est. Hinc erunt adaptationes mirabiles, quarũ modus hic est. Itaqve sum Hermes Trismegistus; habens tres partes Philosophiæ totius Mundi. Comple-*

tum est, qvod dixi, de opere Solis. Hucusqve Tabulæ verba.

Cùm igitur hactenus sit demonstratum, Materiam *Tincturæ Universalis* debere necessariò componi, tanqvam Principiis suis essentialibus, è Sale uolatili æthereô, & sale fixô terræ per amicam fermentationem unitis, clarescit, illos omnes, qui duas hasce partes non conjunxerint legitimè; sed vel in parte volatiliori, vel fixiori solâ meditationes ac labores suos impenderint, propriâ suâ culpâ scopum verum non attigisse. Qvisqvis etiam fuerit ille spiritum Astralem capiendi modus.

Qvamvis enim hæc operatio fuerit instituta per calcinatos silices, marmor, magnetem, calcem vivam, sal tartari, capita mortua, & plura similia attractioni destinata, nemo tamen plenam & perfectam sibi inde promittat spem ad arduum hoc opus obtinendum; & qvidem ideô, quod talia materiata ob absentiam humiditatis unctuosæ vel pinguis, & salis fixi non sint disposita ad decenter perficiendam Fermentationem & unionem; vel si sale fixô partim non careant, tamen illud non est purum; sed heterogeneum quiddam. Secundum Artistas enim nostros nihil alieni aut extranei debet accedere maximæ huic præparationi; Cùm purissima Nostra Materia in se contineat uberrimè quibus indiget.

Mini-

5, E qua materia.

Minimé tamen hæc intellecta velim, qvasi debitum Honorem detraham spiritui Mundi; nam hic non modò continuè adducit ex Pandorâ suâ pro Macrocosmi & Microcosmi vegetatione sal Astrale, & Ignem Æthoreum; sed etiam egregia inde parari poterunt medicamenta, de quibus videantur, præter superiùs allegatos Naturæ Mystas, Nittnerus, Tract. de spiritu Mundi, & Frid. Hofmannus, Clav. Pharmaceut. Schröder. libri 3. cap. 3. p. 141. aliiqve plures.

Paulò mitius experiuntur fatum Ros, præprimis majalis, Aqva pluvialis, præcipuè martialis, aut tonitrualis, & Nix; Non obstante enim hôc, qvod imprægnata quidem sint sale Elementari volatili, eique vehiculum præbeant ad Inferiora; aliter tamen considerari minime poterunt, qvam Materia remota partim ob jamdum admixtas impuritates heterogeneas nonnullas; partim, qvod necessarium sal terrestre fixum ipsis maximam partem deficiat. Ut proinde non pauca, eaqve difficilia obstacula occurrant illis, qvi per hæc magnum hocce opus sint aggressuri; perfectam & plenariam *Tincturæ* acqvisitionem sibi hoc modo promittentes, qvemadmodum nonnulli de tali insperato successu, ipsis accidenti, testari possent, si vellent.

Qvæ de ſpiritu Mundi dixeram, hic qvoqve repeto, nimirum, me ambabus manibus concedere, imo ipſum pro virili deprædicare incomparabiles horum virtutes, qvas in ſublunarium qvorumcunq; cōmodum largiſſime advehunt; de qvibus cùm fuſiùs loqvatur maximus liber, *Scriptura ſacra* ipſa, multis ſane in locis, ut & libri plures Medici, ego taceo; hoc ſaltem adjiciens, qvod inſignem qvoqve uſum medicamentoſum exhibeant humano generi, adeò, ut Petrus *Borellius*; Hiſtor. Medic. cent. 1. Obſerv. 6. laborioſa & curioſa operatione è rore majali rariſſimam paraverit Auri ſolutionem; qvod qvoqve teſtatur *Nollius*, cum aliis. De pluribus aliis medicamentis, partim laudabilis efficaciæ jamdum propoſuerunt varia falii Autores, hinc illa repetere ſupervacaneum cenſeo; Lectorem potius ad eosdem remittens; In ſpecie tamen allego clariſſ. Dn. *Morhöfium*, qvi Epiſt. ad Dn. D. *Langelottum* de Metallor. transmutatione p. 35. ſeqv. varia curioſa de rore majali proponit.

Ex antecedentibus innotuit benevolo Lectori, meum ſcopum eſſe, tractare de *Tinctura Univerſali*, id eſt, Myſterio non modo morbis omnibus ſeſe opponente; ſed etiam Metalla imperfecta in perfectiora & puriora exaltante; Non poſ-

possum tamen non, qvin adnectam, qvòd unus & alter in Pyrotechnia aliàs qvidem bene versatus & exercitatus statuat, dictam *Tincturam* qvoad usum catholicum Medicum præparatu plane impossibilem esse; metallicam vero transmutationem perfici posse per salia simpliciter considerata, minime concurrente influxu vel operatione Astrorum Æthereo, veluti hoc in tractatu partim rationibus Physicis, partim variorum experientia & testimoniis demonstravimus; Spiritum autem Mundi & sal terræ centrale ut & horum analoga, rorem majalem, aqvam pluvialem, Nivem, &c. nihil plane conferre imò supervacanea, frustranea, inepta esse.

Fateor qvidem, me neutiqvam hic pluribus litigando aut controvertendo extravagari velle; sed patiar unumqvemqve abundare suo sensu; potius insuper opto, christiana monitus, motusqve charitate, ut qvilibet mortalis experimenta sua Proximo ac Posteritati utilia profutura communicet, & immortalia relinqvat; tamen pro veritate in naturalium scrutatione melius eruenda, sine bile omni dico, meminime latere, qvam adcuratè hactenus, non qvidem tam prioribus atqve nostro seculis, qvam aliqvot saltem lustris Philosophi per ignem inqvisiverint in doctrinam salium

alcalium & acidorum; ut proinde gratuler nobis, qvod Divina clementia mirabiles horum operationes, incomparabilemqve energiam in rebus medicamentoſis, & Metallariorum, & qvæ his affines, magis magisqve pateſieri concèſſerit.

Gratulor qvoqve potius Chymiæ in ſpecie qvod in tantum honoris faſtigium fuerit elevata, ut contra tot, tantorumqve negantium, virorum partim in re literaria & chymiatrica ſanè magnorum auroritatem, mediante efficaci ſalium, & qvæ his affinia ſunt, caute mixtorum virtute, poſſibilitatem transmutationis metallicæ cuilibet incredulo hodiè ad oculum demonſtrare valeat, veluti & ipſe oculos & manus meas ejus rei poſſum appellare teſtes. Concedo inſuper, opus hocce ſic extendi & exaltari poſſe, ut præter dictam poſſibilitatē in ſimilibus mixturis metallicis neutiqvam fruſtra ſemper inſtituatur labor; ſed aliqvando non ſine lucello ac fœnore operetur operator.

Verum enim vero, qvod mediantibus ſolis ſalibus v. g. borrace, ſale tartari, cineribus clavellatis, Arſenico, mercurio ſublimato, nitro, alumine, lapide calaminari, & ſimilibus, (ſolis dico, qvatenus propria horum qvalitas, juxta hoſce Autores, opponitur *Tincturæ Univerſali* transmutanti, vel influxu æthereo opē conferenti,) dicta corpora

5, E qua materia.

pora impuriora metallica, mineralia; & his confinia, ut ut variè & verè Physicè mixtis ita perfici, horum firmissima repagula resolvi, ac divelli possint in tantum auri vel argenti augmentum, qvale capite tertio nominatum, & certa diversorum experientia munitum est, ut videlicet unicum *Tincturæ* granum aliqvot centum, imo millia granorum tingere valeat, hoc sane nondum credent plures Pyrotechniæ medicæ cultores, usqve dum rationes firmiores, clarioraqve in lucem producantur experimenta. Effectus enim universalis aliam, qvam universalem præsupponere non potest causam.

Nam in omni actione proportio reqviritur necessaria inter effectum & causam; Dum igitur salia, per se intellecta, fundunt corpora impuriora metallica aut mineralia, perfectioris & purioris substantiæ pars major extorqveri inde minime poterit, aut expectanda erit, qvam vel illud corpus metallicum ratione essentiæ in se continet, vel salia addita, ratione innatæ qvalitatis, communicare poterunt.

Hinc talia salia è Philosophiæ Pyrotechnicæ fundamentis nervosè & decenter mixta pro sua virili, hoc est, qvantum pro naturæ suæ viribus valent, in subjectum corpus agunr subtili penetra-

tivitate, ibiqve contentas & reperiendas diſperſas valde & fixas atomos auri vel argenti cribrant, vel percolant qvaſi, & ſeperant à cruditatibus impuris. Ipſa autem ſalia multo ſunt pauperiora, qvam, ut ope innatæ qvalitatis tali corpori aliqvam portionem puriorem auream contribuant, vel ut illud ditent, ac imprægnent virtute aurifera; ultra enim poſſe ſuum nemo obligatur; nec ullus plus poterit dare, qvam habet in receſſu.

Hoc modo per ſalium penetrabilitatem paratur *Venus alba*, item é Zinko; Cuprô, &c. varia Auro & Argento qvoad figuram externam analoga; Examen autem igneum Cupellæ, vel etiam crucibuli evincit, & demonſtrat differentiam talium à genuino auro & argento manifeſtam.

Propterea plenaria & tam larga metallica transmutatio è conjunctione & auxilio ſalium propriè conſideratorum minime erit ſperanda; ſed opus hoc omnino ſub favonio Divino diriget influxus Aſtrorum; cum ſal æthereum inſignem habeat familiaritatem & analogiam cum corporibus, ſalinis communibus; & hæc illius ſint qvaſi ſpongia, matrix, vel receptaculum attactivum, & ita ſeſe facile & libenter uniunt invicem, ſubjectaqve hæc terreſtria virtutibus cœleſtibus irradiantur continuò, & fœcunda redduntur. Aſtra enim

nim regunt Homines, (& ſublunaria,) ceu regit aſtra Deus.

Sic Frid. *Hofmannus*, in Clave ad Pharmacop. *Schröder*. Libr. 3. cap. 9. p. 195. cum *Morhofio*, ex Epiſt. de Metallor. transmutat. ad *Langelottum* p. 29. 30. nervoſe inqvit: *Magna Naturæ architectonicæ ſunt inſtrumenta ignis & ſalia; ſed varia, ut varia ſunt corpora, corporumqve miſtiones, qvorum miniſterio, pro ſubjectorum ingenio in compoſitione & diſſolutione eorum utitur. Ea tamen eſſentiam illorum non ingrediuntur. Miras in corporibus tum aliis, tum metallicis beneficio ſalium Natura facit viciſſitudines*, &c. &c. Non minus adcurate philoſophatur Joh. Joach. *Becherus* in Supplem. in Phyſicam ſubterran. cap. 5. p. 76. qvi cum acutiſſimo Ken. *Digbæo* de plantarum vegetatione, dum granum unum hordei artificialiter nutritum & præparatum 249. caules, & 18000. grana produxerat, ſic loqvitur: *An exiſtimas, tantummodo eſſe ſal nitrum, qvod attractum in ſemen aut radicem hanc fertilitatem adfert? minime gentium; Illud extemplo exhaurietur, nec tam immenſæ progeniei materiam ſubminiſtrare poſſet. Sal nitrum eſt ibi inſtar Magnetis, qvod attrahit ſimilem ſalem, qvo aër redditur fœcundus. Hinc Coſmopolita anſam arripiebat, ut di-*

ceret, qvod in aëre occultum ſit vitæ alimentum, &c. &c.

Salium [ſecundum ſuam naturam intellectorum] ad arduum hoc opus, perpetrandum inſufficientiam demonſtrant qvoqve à Protoplaſta ſic ordinatæ, perpetuo circulo continuantes in Sublunaria omnia influentiæ cœleſtes, teſte qvotidiana experientia in ſingula tria Regna æqvè imperium ſuum exercentes. Qvamdiu igitur dictus Aſtrorum influxus in Sublunaria non poterit negari, qvamdiu harmonia Superiorum & inferiorum firmo ſtabit talo, ceu ſtetit à primo rerum creationis principio, & qvamdiu contra autopſiam non audebit diſputare vir prudens, tam diu etiam magna hæc metallorum transmutatio non aliter qvam univerſali hac ætheris irradiatione erit poſſibilis. Artem etiam æmulam & miniſtram, vel ad ſummum aliqvando adjutricem eſſe Naturæ, non vero magiſtram, Sole, cùm ſudum eſt, clarius apparet.

Pro regno qvolibet vel unicum ſubnectam exemplum; et ut jam à minerali incipiam, dico, caput mortuum vitrioli poſt deſtillationem plane exſuccum aëri per tempus expoſitum primævam & innatam ſuam qvalitatem recipit; qvod adhuc largius & felicius experitur terra mortua è coctione

5, E qua materia.

ne nitri & aluminis residua, ut postea majori fœnore prioribus usibus coctionis possit destinari. Illud idem in pluribus aliis sic etiam procedere, norunt sagaces chymici. Nobiliss. *Langelottus*, in præfatione in *Tilemanni* experimenta, ut & in epistola ad Naturæ curiosos, p. 19. inqvit, *veram auri solutionem fieri non posse, nisi per sal aëris, unicum solvens catholicum.* Si itaqve salia communia, sine auxilio salis aërei, tantum non possunt, ut reserent aurum, qvomodo vilioribus corporib⁹ plane poterunt communicare nobilissimam hanc & fixissimam auri essentiam?

In regno animali, Homo per aliqvot menses, vel septimanas hypocaustum non deserens, vel carceri inclusus redditur cachecticus, præcipuè ideo, qvod sangvinis massa non decenter circulata, nec à sale aëris influente debitè volatilisata, nec spiritus nostri novo robore balsamico aerearum atomorum, more solito, sint recreati & fœcundati.

Sic Auram unius Provinciæ, imo Urbis esse salubriorē altera; Homines item uno in loco esse vivaciores, ac in altero, qvis est in oeconomia Physica tam rudis, ut negare audeat? sic v. g. in Italia, ob radios Solis magis exaltatos, aërisqve tenuitatem conspectui nostro sese offerunt plures

æta-

ætatem ſenilem ingreſſi, qvam in Batavia inter maximam etiam Hominum freqventiam, cujus cauſam non immerito adſcribimus evaporationibus putridis è locis pluribus uliginoſis, aqvisqve ſtagnantibus, hic copioſe in auram adſcententibus, illamqve corrumpentibus. Imo in una atqve altera urbe pro puriore vel impuriore aëris diſpoſitione tam Homines, & qvidem præcipue, qvam etiam Bruta & vegetabilia vitam ſuam vivunt modò vel vegetam vel morboſam; dubitans in memoriam ſibi revocet adfectus contagioſos, peſtilentiales, item catarrhales, qvos dicunt.

Regnum vegetabile qvod attinet, frutices, Herbæ, & ſimilia Vegetabilia contra Hyemis injurias in cellam repoſitæ vivunt qvidem, aliqvando etiam protrudunt folia, flores, qvod qvoqve dictô tempore præſtat ramus ceraſorum, &c. Hypocauſto calefacto immiſſus. An autem hæc colore & odore ac vigore ſint æqviparanda illis in horto creſcentibus, roris, vel aqvæ pluvialis, ſimiliumqve aëriferornm balſamo qvotidie refocillatis; an item ceraſi ramus in hypocauſto fructus producat, teſtem appello experientiam, rerum omnium magiſtram. Sic poterit curioſus, contrarium ſentiens vegetabilia tempore æſtivo freqventer humectare aqva fontana ſale volatili, aëris non

adeò

E, E qua materia.
6, Quomodo præparetur.

adeo volatilisata & fœcundata, & experietur debiliorem vegetationem, vel plenarium interitum herbæ. Qvantum fertilitatis sæpius vel unica pluvia regno vegetabili adferat, notum est non modo lippis & tonsoribus; sed & Rusticorum pusionibus, & aniculis.

Sic Aromata, aliaqve innumera sub nostro Climate non crescere ob radios Solares magis opacos & steriles, norunt omnes. Crocus autem, Rhabarbarum, Tabacum, aliaqve transplantata, analoga saltem, non vero æqvali virtute operantur. Notum est nonnullis Botanicis, florem mirabilem nostrum Peruvianum, ceu vocatur, esse galapium Indorum; sed summe debilem edere purgandi effectum, & extero galapio minime comparandum. Hinc non inconcinne statuit Clariss. *Balduinus* Tract. de Auro Auræ. cap. 3. p. 40. rorem in Germania minus salis Mundi esse feracem, ac in cœteris calidioribus regionibus, præsertim Ægypto.

CAPUT VI.

Monstrans, qvomodo præparetur Tinctura Universalis.

CApito præcedenti ingenuè proposui, cuinam materiæ natales debeat *Tinctura Universalis*, qvantum qvidē de ardui & incomparabilis hujus myſterii notitia detegere tenuitati meæ per veteranos nonnullos in veræ Chymiæ caſtris milites placuit Divinæ Sapientiæ. Nunc operæ erit pretium, ut ſubjungam eodem candore, eaqve ingenuitate proximo exponam, qvanam methodo legitima illius præparatio ſit obtinenda & inſtituenda. Poſt materiam enim cognitam hujus ignorantia ſimilis omnino eſt fugitivis illis, famen, ſitimqve augentibus *Tantali* dapibus; vel *Adamanti* radios lucidos non ſpargenti, niſi remota corticis exterioris impuritate & craſſitie; vel carni crudæ per coctionem eſurienti ſtomacho non accommodatæ; vel panno pro frigore arcendo in veſtem non conſuto.

Anteqvam vero ipſam aggredior tractationem, denuo, & qvaſi ex ſuperabundanti moneo, qvod qvidem cuilibet liceat legere & mirari miraculoſa *Majeſtatici Dei* opera; illos verò, qvos in ſuperioribus indignos nominavimus, benevolè iterum iterumqve rogatos volo, ne obliviſcantur cautelarum ibidem propoſitarum. Si vero mentem aut frivolam manum intempeſtivo ac impio ſcopo huic operi admoverint, accidatqve eventus

6, Quod Opparek.

eventus fruſtraneus, inſperatus, triſtis, jacturam temporis aurei, aureorum nummorum, ac Famæ plusqvam aureæ non ſine mundanæ & æternæ Salutis periculo perpeſſam ſolummodo propriæ pravæ concupiſcentiæ adſcribant.

Qvamvis enim qvilibet in ſuo officio aut profeſſione Talentum concreditum legitimè ut obſervet, Conſcientiæ ſtimulo adſtringitur; tamen, qvi manum adplicat operibus medicis, unum de rebus inter mundana magis arduis aggreditur, licet à multis leviter ſaltem judicetur & tractetur. Nam non hic luditur de corio Brutorum; ſed Hominum; non agitur de auro, de gemmis, de Chocolada; ſed de Homine ad *Dei* imaginem condito, in qvo aliqvid Divini habitat, qvemqve Chriſtus pretioſiſſima Sangvinis ſui purpura redemit; Agitur item de ipſius Medici animæ ſalute; Dum hic aliqvid neglexerit de illius ægroti ſangvine in magno illo rationum die rationem ſibi reddendam, certé imprimat memoriæ. Si itaqve in ſtatu communi medico & medicamentoſo tam ſeveras definit leges Conſcientia, facile concludendum eſt, non cuilibet liberum eſſe frivola mente, ludicraqve manu tractare *Tincturam Univerſalem*, utpote, qvæ eſt το πάνυ rerum medicarum.

Qvemadmodum igitur debita veræ materiæ

cognitio maximus innumeris operatoribus fuit lapis offenſionis, ita non minus ingenua hujus jam cognitæ elaborandi via tot ac tot ſibi ipſis impoſuere, tot ac tot in acqvirendo aureo hoc Vellere variarum opinionum ac diverſarum deſcriptionum procellis agitati naufragium ſunt paſſi; tot ac tot in turris hujus Babylonicæ exſtructione diverſitates linguarum ſenſuumq; exortæ ſunt innumeræ.

Cum enim cuidam operatori licuerit eſſe tam felici, ut genuinam arripuerit materiam, & neutiqvam erraverit, pro laboris materia fortaſſis eligendo aurum, plumbum, mercurium, vitriolum nitrum, ſimiliaqve corpora nimis fixa; neqve etiam ſaltem in partem materiæ cœleſtem & volatilem, aut fixam & terreſtrem inqvirendo; vel materiæ veræ heterogenea admiſcendo, aut materias remotas tractando; tamen qvia totum hoc arduum negotium conſiſtit in ſolis his duobus, vera nimirum materiæ cognitione, ejusqve debita præparatione; qvilibet credat, velim, ſi inter centum alia in hac methodo pyrotechnica conſideratu neceſſaria, vel unica enchiriſis omittatur, ſola ſufficit ad oleum operamqve plenariè perdendam. Vel, ſi oleum & opera non plenariè perdatur, tunc ad ſummum acqviritur, in re medica qvidem remedium laudabilis efficaciæ, minime tamen univer-

ver.

6, Ludo Gipasch.

versale; in re metallica vero levidense solum lucellum obtinetur; veluti in antecedentibus capitibus amplissime demonstratum.

In specie multi ideo spiritum vertiginis sunt passi, vel Fortunatas Insulas sua nave non attigere, in Portu *Bonæ* at frustraneæ Spei infausto sidere hæsitantes; qvod nimis superficiarie, & manu festinante hancce operationem, operationibus omnibus operosiorem, & magis seriam instituerint; sibi falso persvadentes, eandem spatio paucorum dierum vel septimanarum, aut ad summum aliqvot mensium integrè absolvi posse; atqve hoc modo *præcipiti diversa* & minime omittenda *infallibiliter* omittentes. Negari qvidem non potest in variis Alchymicorum libris hoc ita definiri, ab iisdemqve nominari opus mulierum aut puerorum. Qvod ita factum judico, vel, ut imperitos indignosqve Artis scrutatores seducant & confundant more ipsis solito; vel intellecta volunt sua verba de labore *Tincturæ* posteriore, qvi potissimum consistit in hoc, ut materia beneficio longæ digestionis vel circulationis per æqvalem lenioris ignis gradum ad desideratam ac perfectam deducatur maturitatem; postqvam prior & antecedens laboriosis depurationibns, tædiosis destillationibus, diuturnis fixationibus & volatili-

ſationibus poſt varios caſus, poſt tot diſcrimina rerum fuit conſummatus.

Unicum hac de re adducam è Neotericis exemplum: Refert clariſſ. *Helvetius*, in Tractatu *Vitulus aureus* inſignito, *Adeptum* illum, cujus Hiſtoriã cap. 4. propoſuimus, ipſi aperuiſſe, qvod hicce labor qvatridui tempuſculo perfici poſſit; qvod ſane, tenui qvidem meo judicio, pro hujus *Adepti* mendacio officioſo reputo. Dum nimirum laudatus *Helvetius* nimium ſuum fervorem intenſumqve pro cognoſcendo hoc arcano deſiderium propalavit, & qvidem ita, ut Uxor more plurium Mulierum Batavicarum ultra Sexus ſeqvioris leges curioſa, ut & reliqva ejusdem Familia, lingvis, oculis, auribus, manibusqve huic operi interfuerint. Proinde hoſpes hic rariſſimus Virum de re medica alias optime meritum procul dubio pro genuino *Adepto*, qvos vocant, non habuit, ſed materiam cum elaborandi methodo occultavit, ipſumqve, ne manum admoveat operi, ſeriò monuit.

Dictis hiſce tamen ego nullius experientiæ aliqvid derogare, aut præjudicare audebo, qvia ille, qvi Mundum integrum creavit, modo ſubitaneo, & extraordinario, methodoqve peculiari atqve ſupranaturali facile poſſet cuidam qvoqve

Tin-

Tincturæ præparationem detegere, & donare. Verùm, cum Deus O. M. sua Bona vendiderit & adhuc vendat labore, qvis, qvæso, tam facile credat, ut ille Bonum hoc optimum, Bonum hoc summum otiosis & indignis, tanqvam assam columbam advolare concedat?

Propterea ad ipsam progredior elaborationem; de qva magnus Chymiater, [qvi paucis abhinc annis debita Naturæ solvit,] mihi devoto animi fervore literas Michaëlitanas ipsi in itinere meo offerenti post varios discursus fideliter seqventia verba detegebat: Qvam certè ego credo, Christum esse Dei Filium, tam certe scio, hanc materiam esse veram & proximam, & hanc præparandi methodum genuinam.

Philosophus qvidam Pyrotechnicus per catenam vel circulum elementarem hoc opus nervosè sic describit: *Fac ex igne aërem, ex aëre aqvam ex aqva terram, è terra ignem.* Sed cum hocce dicterium plures forte legant, qvam intelligant, addo per ignem intelligi debere tenuissimam & purissimam Superiorum partem, qvæ in aëre qvodammono incipit incrassari, postea hoc mediante in aqvosam humiditatem, ac tandem in terram, vel potius in sal terrestre fixum, amicæ fermentationis adminiculo convertitur. Per idem

vero fermentum ſal fixum hoc terræ volatiliſatur, & qvaſi igneum redditur, depoſitis terreſtribus ſuis ſcoriis, atqve qvisqviliis; vel ut brevius explicem: *Materiæ partem volatilem fige, & fixam volatiliſa.* Ego autem ſcapham voco ſcapham ita: Dixi ſuperius, laborem noſtrum commode diſtingvi in partem ejus priorem & poſteriorem. Prior conſiſtit in hoc: Menſe Septembri, circa Æqvinoctium autumnale Sole Libram ingrediente, paretur fovea aliqvot ulnas pro tuo lubitu longa & lata, duas autem ulnas, vel ad ſummum tres, profunda, ſub dio, aut in loco aëri libero expoſito, versus Orientem vergens; ſi verſus Occidentē huic collis eſſet oppoſitus, eò foret commodius. Dicta fovea eodem tempore impleatur terra limoſa, pingvi, è nigredine rubeſcente, fœcunda, nitroſa qvalem capite antecedente deſcripſimus. Æqvaliter tamen ſaltem ſit repleta, ne terra ſuper foveam protuberet; aqva enim pluvialis affluens & elabens ſimul terram ſale volatili aëris imprægnatam ſuâ efficacia privaret.

Hæc autem non profundius effodiatur, ac ulnæ longitudo penetrat; ac prius ſeparatis ſuperius gramine, ſimilibusqve ſcoriis ſuperfluis. Locus autem liber ſit à brutorum aditu, muniaturqve ab aliis impuritatibus, ut ita eo felicius & facilius

cilius influxu Aſtrorum, ut & ſucceſſive modo per rorem, modo per pluviam, & nivem, toto ſemeſtri hyemali fertilis reddatur, ac ſale volatili aëris largius imprægnetur.

Poſtea circa inſeqvens æqvinoctium vernale, Menſe Martio, vel etiam Menſe Aprili, aut Majo, prout nimirū temperies aëris eſt fœcunda & Serena, aliæqve conſtellationes coincidunt laudabiles, (tales enim circumſtantias plurimum conferre, ac neceſſarias eſſe operi, fatetur experientia verorum Chymiatrorum) Terra deſcripta eruatur è fovea, in patinis largis, & vaſculis latis, non adeo profundis, tempore nocturno exponatur aëri libero, radiisqve lunaribus; muniatur tamen tecto à Pluvia, (qvamvis enim hæc ipſa aliàs ſit aliqvale vehiculum *Spiritus Mundi*, hîc tamen tenuitate ſua aqvoſa diluit, & diſſolvit illum extraordinariè & largius in ſubjectum hoc optime capax influentem) interdiu verò ac Cœlo tempeſtuoſo, ac flantibus ventis violentioribus ſal illud ſumme tenerum & ſenſibile diſſipantibus removeatur.

Expoſitio autem hæc continuetur ita ad minimum ſex ſeptimanis, vel aliqvot Menſibus, præcipuè usqve dum prætericit Solſtitium æſtivum, atqve Sol Leonem fuerit ingreſſus. Ubi monitum volo; qvicunqve Pyrotechnorum operatio-

nem hancce audet maturare, eandem incipiat Menſe Martio, ſtatim è Terra eruta materia, licet per hyemem non digeſta, præparata, ac impræ-gnata fuerit. Qvamvis digeſtio notata hyemalis longe præferenda magisqve commendanda. Ad-hæc, ſi poſſibile eſt, dicta terra ante effoſſionem per tres ſeptimanas pluvia non tangatur, cùm ea-dem glutinoſum terræ corpus liqvidius reddat, ne tam copiòſe huic inhærere poſſit æthereus ille ho-ſpes ad opus ſumme arduum, præcipuè tempori-bus illis Anni balſamicis & qvod cardo rei eſt, Cœlo exiſtente pluvioſo *Spiritus mundi* non po-terit communicari purus, ſed vaporibus craſſis ter-reſtribus elevatis eſt coinqvinatus.

Tunc recipe terræ hujus ita ſale aſtrali volati-li, & centrali terræ fixo, uberrime fœcundæ reddi-tæ aliqvam partem, [poteris laborem in aliqvot vaſis ſimul inſtituere pro majori copia acqviren-da,] deſtilla per retortam vitream optime lutatam [terream enim præprimis non lutatam pars vola-tilior potior penetrat, ac avolat,) igne primum le-niori, nec ultimò etiam fortius aucto Spiritum vel partem volatilem materiæ noſtræ. Deſtillatum i-terum affunde reſiduo; ſtet ita in vitro bene mu-nito pro circulatione, fermentatione, reſolutione, melioreqve unione promovenda, in leni digeſtio-ne

6, Ludo Gparch.

ne per ſex & plures ſeptimanas; tunc denuò deſtilletur ſpiritus modo jam dicto, denuo affundatur reſiduo, ſtetqve ita per tempus; & hoc aliqvoties repetatur, ut ſal volatile ſalis fixi partem volatiliſet.

Poſtea Spiritus ſeptem vicibus in balneo maris per alembicum rectificetur, ut per repetitas hasce cohobationes liberetur ab omni heterogenea ac inutili aqvoſitate, inſimulqve ſecum ſuper alembicum ducat partem ſalis fixi volatiliſati, per repetitas circulationes cum parte volatili amicè conjuncti. In reſiduo capite mortuo cùm lateat adhuc bona portio ſalis fixi, hoc elixivietur phlegmate proprio in ſpiritûs deſtillatione & rectificatione ſeparato, (nihil enim heterogenei miſceri debet materiæ noſtræ, cum jamdum in ſe contineat omnia ſibi neceſſaria,) ſal inde evaporatione præparetur, qvod per ſæpius repetitam ſolutionem & coagulationem dicto phlegmate proprio factam ac in ſummam puritatem, & albedinem cryſtalliſetur. Et hoc plerumqve demum poſt vigeſimam operationem ſolutionis perficietur. Tunc ſpiritus rectificatus & ſal cryſtallinum denuo uniantur pondere vel proportione philoſophica, qvæ conſiſtit in hoc, qvod fixum recipiat de volatili qvantum deſiderat, vel neceſſe habet, qvod in ſuperfuſione lenior ſtrepitus ortus docet; Ut

Gg 2 pluri-

plurimum tamen reqviruntur ſpiritus volatilis partes decem ad ſalis fixi partem unam. Hac igitur proportione miſceantur ſpiritus & ſal; indantur retortæ vitreæ optime lutatæ, [terream enim, ceu dictum antea, præprimis non lutatam pars potior volatilior penetrat, ac avolat,] deſtilla obſervatis bene ignis gradibus; niſi enim antiqvum illud *feſtina lente* obſervaveris, experieris, qvam fragile ſit vitrum, qvam fallax tua expectatio, qvam irritus tuus labor; ultimò tamen ſemper ignis fortiùs eſt augendus juxta leges qvarti gradus. Deſtillatum iterum ſuperfundatur reſiduo; poſtqvam aliqvamdiu ſteterit, denuò in nova retorta vitrea bene lutata deſtilletur; & hoc toties repetatur, usqve dum prodierit liqvor lacteus pingvis, in frigido coagulabilis, in calido liqvabilis, veluti butyrum, qvod ut plurimum ſexta vel ſeptima accidit deſtillatione. Dictus hic liqvor adhuc aliqvoties itidem eſt rectificandus pro meliori volatilis & fixi unione. Atqve hæc dum abſolviſti, abſolviſti anteriorem, eumqve laborioſiorem operis noſtri partem; obtinesqve verum *Aurum Philoſophicum*, adhuc tamen immaturum.

Priori huic parti tandem ſuccedit Pars poſterior; Pars poſterior dico, qvæ eò magis grata, cùm laboris tam tædioſi, tam deſideratiſſimi finem

nem afferat; eò magis qvoqve grata, cum in hoc cessent graves, molestæqve operationes, eidemq; leni modò digestione, longiori otio, ac patientia ultima imponatur manus. Postqvam igitur dicto modo per crebrius repetitas digestiones, solutiones, rectificationes scoriæ ac impuritates è materia remotæ, postqvam Principia decenter depurata, conjuncta, pars volatilis, fixata, & fixa volatilisata, restat nunc, ut blanda circulatione in catholicam illam Tincturam traducantur, & in veram qvintam essentiam concentrentur.

Propterea dicti liqvoris portio indatur phiolæ vel cucurbitæ parvæ, ut tertia saltem ejus pars repleatur, vitrum Hermeticè & cautè sigillatum imponatur cineribus, vel arenæ, (alius præponit Balneum vaporis, vel etiam maris; de qvibus plura paulò inferiùs, ubi de ignis agitur regimine:) digeratur ita leniore ignis gradu, & videbis Materiam inclusam miris gyris ascendere, descendere, elevari, deprimi; & ex circumgyratione penitiorem atomorum volatilium & fixarum unionem & combinationem concludes; donec pedetentim & successive materia colore nigro imbuatur, qvod *Caput corvi* vocitant Chymici. Mirandum sanè est, qvomodo materia tamdiu, tam curiosè & laboriose, tam diversis modis depurata nigrescat, & videtur excrementitiis adhuc scatere

impuritatibus, aut tales fœces deponere; Qvod ideo hic monitum volui, ne qvidam per hoc ſibi imponi patiantur; ſed ſciant, colorem huncce eſſe vere philoſophicum. Cùm ad *nigredinem* ita in labore tuo pertigeris; expectanda erit poſtea *albedo*, & ultimò *rubedo* pellucida, licet colores alii qvaſi intercalares interveniant illas, v. g. Poſt *nigredinem* apparent figuræ variegatæ, qvam *caudam pavonis*; vel *iridem* vocitant; poſt *albedinem* vero flavedo. Apparente ita per tempus, veluti dictum, reali & perfecta *nigredine*, modicè augeas ignem tuum hucusqve valde modeſtum; & oculos tuos exhilarabit lentè oriens pulcherrima illa *Iris* vel *Pavonis cauda* paulatim degenerans in *Terram albiſſimam* qvaſi foliatam, ſcintillis argenteis per vitrum radiantem.

Conſpectus hicce *Cygneus color* oſtendit & offert tibi perfectam *Tincturam*, vel *Elixir album*, qvod qvamvis non ſit plenaria *Tinctura Univerſalis*, tamen unum vel alterum hujus granum virtute qvodammodo generali morbis omnibus medetur, ac impuriora metalla in veram Lunam convertit.

Poſtqvam tibi licuerit eſſe tam felici, hæc ita abſolvere, tunc iterum paululum exalta ignis gradum, cautiſſima tamen, & parca ſemper manu;

& luc-

6, Ludo: Ppareh.

& successivè gratissima illa *albedo* per varios colores, præprimis *flavedinem*, in fine *crocatam*, vel è flavo rubescentem, ultimo adipiscetur perfectionis suæ gradum, nimirum *rubedinem*, dum pedetentim, & lento modô sese materia transformat in granum, vel corpusculum globosum rubiniforme pellucidum.

Hoc est illud consummatum rerum Physicarum omnium mysterium, verissimum rerum qvarumlibet medicamentosarum centrum. Cujus incomparabilis efficacia tam in sanitate præsente conservanda, ac amissa restituenda, qvam in metallis ignobilioribus magis nobilitandis, ac in Aurum constanter transmutandis partim è superiori cap. 3. patet; partim ejusdem cognitio, & operandi modus non latet Chymicos prudentes, cum qvibus mihi res est, ut ita eadem prolixius hic deprædicare superfluum plane judicem.

Qvantum temporis reqviratur, anteqvam Fortunatarum harum Insularum portum tangere liceat, tam adcuratè definiri non potest, cum antecedens, eaqve laboriosior operis pars citius ab unô, qvam ab alterô absolvatur. Varietas enim enchirisium in depuratione, digestione, crystallisatione, &c. laborem aut prolongare, aut abbreviare valet. In posterioris verò partis negotio, mo-

moderata nimirum digestione, itidem operator alter alterô est peritior, imo felicior mediante ignis regimine; in qvo cardo rei consistit. Cautus tamen & expertus, & ita simul patiens Pyrotehnus non adeo facile errare poterit, si modo certam & orthodoxam sibi præfigat regulam, mutationem colorum depictā in materia inclusa conspectui sese offerentium. Qvādiu enim vel plane non, vel nondū perfecta adest *nigredo*, tamdiu reqviritur ignis summe lenis. Colore autem dicto apparente, augendus est paululum ignis, donec *albedo* accesserit, & discesserit. Tunc iterum modicè ignis est augendus; (cavebis tamen, ne qvid nimis,) usqve dum illuxerit desideratissima illa *rubedo*, & tunc continuandus est per temporis spatium calor; Qvo diutius enim digeritur vel circulatur materia, eò maturior, eò perfectior certissime Tibi erit expectanda *Tinctura*. Qvandocunqve enim admodum lenis adhibetur saltem tepor, necessaria partium volatilium & fixarum mixtura tardiore qvoqve motu ad suam perfectionem, ad suum finem tendit; Si vero justô celerius ignem augeas, materia contenta molliori ac delicatiori inhians tractationi, vitrum rumpit, atqve ita laboris præcocem & infaustam facit periodum.

Fassus siqvidem mihi est Chymiater celeberrimus

rimus sanctâ fide, qvod magni Principis jussu ac sumtibus aliqvot annorum spatio Philosophiæ Pyrotechnicæ incubuerit, ac tandem primicerium hoc opus chymicum fuerit aggressus, alacri mente, & manu indefessa. Postqvam autem ad duos annos, & qvod excurrit, huic methodicè insudaverit, ac jamdum ex *albedine* tantum non perfecta per vitrum radios lunares spargente maximam optati eventus spem conceperit, una vice improviso, fortasse ob ignem paulo fortius auctum, vitrum penitus disruptum in causa fuisse, qvòd loco præmii, præter olei operæqve perditionem, nihil reportaverit. Qvid in Laboratorio *Michaëlitano* acciderit laborioso ac provido Dn. *Zittemanno*, dum Mercurius cum Auro præcipitatus per octodecim menses cautissimo igne tractatus, paulo nimium saltem tepefactus vitrum rnperit, ac evolaverit, capite 4. meminimus.

Proinde illa loqvendi formula, dum posteriorem operis hujus partem vocitant opus mulierum & ludum Puerorum, cum grano salis debet intelligi; nimirnm, hîc non reqviri adeò difficiles enchirises ac tædiosas diversitates, veluti in antecedentibus; sed solummodo necesse esse, ut longinqva mora, otio, ac lenta patientia moderati caloris beneficio absolvatur; præcipuè cum modo

præmiſſa doceant, non minus & hic adcuratè tractandum eſſe ignem. Sic ex ore magni Chymici, *Tincturæ* elaborationi incumbentis, peicepi, ipſum carbones fornaci injiciendos partim humectare, ne præcipiti flamma incenſi inopinatum & triſtem cauſentur effectum, domicilio vitreo raræ illius avis impatientis diſſiliente.

Petrus Johannes *Faber*, in Manuſcripto aliqvoties citato præfert digeſtionem humidam ſiccæ id eſt, mavult, ut circulatio perficiatur in balneo humido Mariæ, qvam in arena aut cineribus. In magni cujusdam principis Laboratorio ſic procedebatur: Phiola vel cucurbita parva ad qvartæ ſuæ partis repletionem onerata *Tincturæ* materia continuandæ poſteriori laboris parti deſtinata & mixta, indatur pyxidi ligneæ, pro phiolæ figura tornatæ; hæc imponantur ita tripodi ferreo, qvi reponatur in balneum maris cupreum duas ulnas altum; Huic infundatur aqva, duos tamen digitos transverſos profundius, qvàm ut pyxidem ligneam tangat. Tepefiat hæc aqva, tam leni tamen ignis ſervato gradu, ut ſit analogus ovo cui gallina incubat.

Qvidam in hiſce Naturæ ſummis arcanis optime exercitatus mihi aperiebat loco magni ſecreti, ſeſe ſolum uti igne ellychnii, vel lampadis, modeſta

6, Lud. Gparek.
desta olei affusione nutrito; cum verebatur, ne materiæ in vitro contentæ ab atomis carbonum ignitorum penetrantibus aliqvid heterogenei, cujus plane est impatiens, accedat.

Chymici etiam genuini pro similibus arduis processibus ritè tractandis abhorrent utplurimum ignis actualis violentiam; sed sæpius & securius adhibent ignem, qvem dicunt, frigidum & humidum, dum ita per excitatam curiosam mixtionem & modestam fermentationem res destillandæ, circulandæ, figendæ, &c. in se ipsas qvasi agunt, & qvod ab igne communi periculosâ vehementia expectandum, sic caute, secure & lente perficiunt. Qvæ de arcano igne ad *Tincturæ* operationes adhibendo proponit Joh. Joach. *Becherus* in Physic. subterran. Libr. 1. Sect. 5. cap. 3. p. m. 494. seqv. ibidem poterunt videri.

Dixi aliqvoties in hoc & præcedente capite, materiam *Tincturæ* nostræ continere in se omnia pro acqvirenda sua perfectione necessaria; neutiqvam vero alieni qviddam eidem misceri debere; prout hactenus proposita & declarata erudient Divino Fato electos, dignosqve ad hoc judicatos. Non possum tamen hic silentio præterire, haud absurdè, vel contra Artis fundamenta Aurum aut Argentum vulgare & perfectum addi aliqvando

ſolere & poſſe. Cum per hæc nobiliora metalla, ob ſyncretiſmum & Analogiam, qvam habent cum Superioribus, labor citius ad finem perducatur deſideratum. Cuicunqve igitur non libuerit dicta methodo hunc juxta ſua principia ſola & pura tractare per circulum philoſophicum, uti loqvuntur, ille non adeo aberrabit à vera ſemita, ſi juſto tempore ac modô addiderit Aurum vel Argentum vulgare, vel perfectum. Cum hac additione autem ita eſt procedendum: Poſtqvam abſoluta priore operis parte aggreſſurus es poſteriorem, longinqva illa, tarda & patienti digeſtione perficiendam; tunc partibus decem materiæ dictæ univerſalis admiſce partes duas argenti, ſi ſaltem *Tincturam albam*; totidem verò auri, ſi *Tincturam rubram*, vel opus abſolutiſſimum deſideras, [debent autem ſummi Sol vel Luna puriſſima, vel in pulverem aut crocum redacta; qvò melius enim antea eadem ſunt reſoluta, eò citius materiæ ſeſe uniunt eventu optato. Commodior Auri crocus habetur, dum hoc cum antimonio purificatum amalgametur cum Mercurio, hinc ſuperfundatur Spiritus vini ſummè rectificatus, qvi evaporetur, vel deſtilletur aliqvoties, & fiet pulvis optimé levis, tenuis, & poroſus.)

Ego qvidem eligerem, vel huic præferrem

arenam illam *auream Indiæ Occidentalis* nativam ſuperius memoratam, ob ſuam volatilitatem ſulphuris innati citius communicabilem.

Facta hac materiæ & Auri miſtione progredere in proceſſu tuo, lentè feſtinando, laboremqve per rotam aut circulum philoſophicum, veluti hactenus clare deſcriptum, continua. Si forte Aurum vel Argentum prima vice nō fuerit integre mixtum materiæ univerſali, tunc adde denuò materiæ hujus portionem Auro; ac veluti hucusq;, ita adhuc aliqvot ſeptimanis vel menſibus illa tractes, & unientur ſucceſſivè, juxta tuum deſiderium.

In Capite diſſertationis hujus ſecundo propoſui ex nonnullorum Neotericorum (cum Veterum fides hic, non adeò rectè qvidem, qvaſi dubia reddatur,) autoritate & experimentis poſſibilem T*incturæ* augmentationem. Qvamvis autem de hujus veritate ipſe ego teſtari non valeam; ſed peritiorum Chymicorum judiciis, ac cenſuræ hoc relinqvam; nihilominus de hujus praxi inſtituenda heic curioſis ſubjungam, qvæ unus illorum, integrum hoc negotium arcanum, ceu ſuperius monui, fideliter mihi detegentium ſignificavit; ita autem procedi debere affirmabat: capias T*incturæ* tuæ rubiniformis pellucidæ partem unam, huic adde denuò liqvoris illius lactei

 buty-

butyrosi in finita prima operis parte confecti partes decem; sigillentur Hermeticè, digeranturqve per unam vel alteram septimanam solitis illis lenioribus ignis gradibus, augendo tamen successivè calorem, & qvidem ultimò fortissimè; atqve ita maximè est fixatum, ac multiplicationi aptum. Hic labor ita aliqvoties repetatur novi liqvoris affusione; & pervenies ad illum multis incredibilem perfectionis gradum. Hujus pars una si injicitur decem partibus Auri fluentis, hoc omne simile reddetur *Tincturæ* injectæ pro exhibendis illis miraculosis in medicamentosa & metallica operationibus.

Atqve ita, ceu promiseram, possibili perspicuitate, necessariisqve circumstantiis ingenuè Orbi literato communicavi, post descriptam *Tincturæ Universalis* Materiam, hujus qvoqve præparandi modum, utpote qvibus duobus tota res innititur. Faxit Majestaticus Superiorum & Inferiorum, hoc est, Cœli & Terræ Architectus; ut inde, juxta scopum ac intentionem meam gloriosus Nominis sui Honor augeatur, incomprehensibilis Mysteriorum Divinorum varietas amplificetur, Proximi commodum promoveatur, Animæqve propriæ salus juvetur!

Absolutis nunc iis, qvæ ad propriam *Tinctu-*

6, Ludo Sparch.

ræ Universalis tractationem pertinent, lubet curiosis arcanorum naturalium Scrutatoribus annectere nonnullos labores, qvos magni non minùs Medicinæ Chymicæ Antistites in eâdem hâc *Via Universali* instituerunt, licèt supremum Chymiæ culmen per *Tincturæ* acqvisitionem non attigerint, vel etiam eorum pars illud attingere, animum nunqvam induxerint; Cùm Materiæ catholicæ aut saltem partem unam vel volatilem vel fixam, aut materiam aliqvam remotam, aut mixtis heterogeneis Operi suo destinaverint.

Proponam tamen hæc qvodammodo brevius, ne qvasi extra oleam vagari videar, cum propositum meum fuerit agere in specie de *Tinctura Universali*. Ex descripto autem hactenùs labore poterunt facile ad suum scopum applicare necessaria cordati & prudentes Chymici. Si vero una vel altera enchirisis deficeret, vel non succurreret nonnullis, illis spondeo meam serviendi promtitudinem, veluti manifesto candore publice in præcedentibus me Orbi literato ostendi.

Propterea prodeat I. labor ex *Spiritu* vel ex *Aqvâ Aëris*. Multi, qvibus Deus non detexit integram materiam T*incturæ Universalis*, (partem volatilem & fixam intelligo,) argutè ratiocinantes, qvanta-qvanta sit Aëris necessitas pro sui vegeta-

tione,

tione, nutritione & conservatione Sublunaribus omnibus; & qvod Aëre puro simus sani, vegeti; Aëre vero impuro existente, ægrotantes; misere sese macerarunt, qvomodo occultum hunccc cibum, Nectar hoc Jovis nimium tenue ac volatile capiant, incrassent, & in constantem liqvorem potabilem reducant; veri chalybis Sendivogiani, vel Terræ sale centrali fixo imprægnatæ ignari. Modos aqvam Aëris capiendi plurimos possem producere; sed ex hiscè sufficiant rariores, & miraberis laboriosam, eamqve laudabilem horum naturalia scrutantium curiositatem. Anglus qvidam, & alii sic procedebant: Mense Martio, Sole Arietem ingrediente, vel etiam Mense Aprili vel Majo, postqvam per unam vel alteram septimanam Pluvia Terram non humectaverat; sed ros saltem largè per 6. 8. 10. dies descenderat, præterita noctis meridie, instante aurora, & dum apparere incipiunt radii Solares, terram pingvem & fœcundam (qvalem capite præcedenti descripsimus) defende assere vel ligno, ulnam unam cum dimidia longô â radiis Solaribus. In asseris hujus medio sit foramen rotundum, cui adcuratè intrudatur cucurbita vitrea satis capax, cujus orificium optime sit munitum, & circumligatum linteo, glutine piscium (Hauß-Blasen/) viscosum & tenax

nax reddito; linteum foraminulis miliiformibus ſit pervium; vitrum duorum digitorum latitudine per aſſerem tranſeat, ne Terra eôdem tangatur. Tunc ſpeculum cauſticum in aſſerem vel lignum ſimilis latitudinis in medio ſtrictè infigatur; ponatur è regione cucurbitæ ad diſtantiam unius palmæ. Speculum dictum radiis Solaribus ita appone, ut hi per hoc penetrent ad cucurbitam. Hoc ita continuetur tribus horis, & cucurbita incaleſcet, ſpiritusqve Mundi è terra per lintei foraminula transibit in vitrum, aqvoſitate exterius circa linteum hæſitante, (nàm hujus gluten non permittit, ut pars aqvoſa ſimul transeat.)

His peractis, cucurbitæ remotæ orificium optime claude linteo, uti nuperum, glutinoſum, tamen non perforatum, ne evolet fugitivus hic hoſpes. Hôc modô ſpiritus Mundi ſingulis matutinis poterit capi, donec neceſſaria tibi ſuppeterit qvantitas; aliô tamen ſemper in locô; extrahitur enim eô circuitu ſal aëris volatile è Tera, qvem aſſeris ambitus à ſplendore Sòlis defendit. Spiritus & ſal volatile circumſpecta dexteritate & cauto ignis regimine rectificentur, miſceanturqve ſpiritui è ſale fixo terræ ſeorſim igne aperto, & forti deſtillato; circulentur per tempus; paratum inde eſt medicamentum rariſſimæ in morbis etiam

periculosissimis efficaciæ. Ad *Tincturæ* tamen *Universalis* fastigium penitus adscendere hæc mixtura non valuit, cum principia debitam per mixtionem antea non fuerint unita.

II. Qvæ acutissimus Kenelmus *Digbæus* Tract. de immortalitate Animæ refert, amicum sincerissimæ fidei ope vasorum vitreorum collegisse radios Solis in pulverem fusci vel purpurei coloris præcipitatos, illud fere convenit cum præcedentibus; adhuc magis verò seqventi experimento, qvod Philosophus Pyrotechnicus pro rarissimo habebat arcano: Speculum rotundum causticum optime politum, ubi radii in centrum concurrunt, exponatur in libero aëre Soli, maximo æstu ferventе; continuetur ita aliqvot diebus, illud semper removendo, & circa centrum speculi adhærebit sal niveæ albedinis, qvod cultro abradatur in vitrum; per dies aliqvot ita salis hujus mirabilis una vel altera uncia poterit colligi.

III Frid. *Hofmannus*, Clavis Pharmacevt. *Schröderianæ* libr. 3. cap. 3. p. 140. refert, famosum illum *Burrhum*, & Vice-Colonellum. *Kranach* magnam aqvæ Aëris copiam sibi comparasse beneficio capacissimi cujusdam filtri vitrei; cujus orificium inferius clausum glacie, vel aqva frigidissima, nitro vel sale ammoniaco imbibita repleti, &

radiis

6, Ludo Epparch.

radiis Solaribus expoſiti, dum ad hujus exteriorem ſuperficiem in Aëre catervatim natantes vapores delati in vitrum ſuppoſitum à Solis fervore immune deſtillarunt.

IV. Alium pro Aëris captura & incraſſatione modum deſcribit Medicus Italus clariſſimus, Fabritius *Bartholettus*, in methodo ſua ad Dyspnoeam, dum per inſtrumentum vitreum ibi depictum tubæ non adeo diſſimile, aëreum humorem attrahit, ac colligit, qvem poſtea coagulat in Cryſtallos adfectibus thoracicis, aliisqve apprimè utiles.

V. Alius ita inſidiabitur Aviculæ Hermetis: Sub tecto domus, vel in ſuprema contignatione ponatur fornax chymica communis cum capella cineribus plena, hiſce imponatur phiola magna, hujus collo intrudatur alius canalis vitreus, qvi in inferiore ſui parte habeat appendicem, veluti roſtrum decurtatum alembici deſtillatorii. Canali dicto vitreo agglutina filtrum vitreum, cujus immiſſum foraminulum vix æqvet magnitudine granum ſinapi. Poſt mediam noctem ignis lenior indatur fornaci, canalis cum ſuo filtro extendatur verſus Orientem per feneſtram, cœtera optime clauſam; ſtet ita, usqve dum Sol fuerit ortus, & vaſculum appendici illius canalis adnexum ſuſcepit

bonam liqvoris aërei partem, qvæ effundatur aliqvoties, novusqve capiatur; servetur in vitro optime munito.

6. Alii cum Mich. *Sendivogio* & Johan. *Staricio* hoc utuntur instrumentô: Fiat vas cupreum, retortæ destillatoriæ simile, poterit hoc conjungi è 2.3. & 4. partibus, orificium hujus sit summe strictum, ut vix aciculæ aculeo transitus pateat; (juxta mentem Sendivogii,) in parte inferiore adaptetur canalis cum supposito vasculo recipiente; unius palmæ latitudine ab hoc sit canaliculus vel sipho. In medio hujus instrumenti fiat margo vel retinaculum, (ein absatz) cui imponitur spongia magna, & super hanc marmor vel silices in fornace figulina calcinati dispergantur. Descriptæ hujus machinæ orificium emittatur per fenestram; per canaliculum inferius accommodatum attrahe ore tuo aërem, hic enim sese insinuabit marmori calcinato; hoc communicabit illum spongiæ subjacenti, & sic destillabit per canalem liqvor aëreus in vas suppositum. Hypocaustum reqviritur huic operi calefactum, & qvo major in hoc calor; frigus vero qvo exterius intensius, ex antiperistasi eò magis desideratus tibi est sperandus effectus. Operatio qvoqve largiòr succedit tempore nocturno, qvam diurno, cum aër tunc densior magisq; coagulatus.

7. Pater

6, Lud. Pparech.

7. Pater *Caballus*, celebris in ſcientia chymica Italus, inter varia alia memoratu digna & utilia diverſos qvoqve conſignavit modos capiendi Spiritum aëris; qvod non minus qvoqve fecerunt alii; cum autem partim congruant qvodammodo cum hactenus adductis, aut his ſint cognati, partim ne in his ſim prolixior, eas jam non tango.

An vero dictis modis omnibus acqviſitus liqvor aëreus adeò ſufficienter & debitè ſit impraegnatus genuino & puro *Mundi Spiritu*, judicent alii. Proinde etiam deſiderato neutiqvam potiuntur fine operatores, *Tincturæ* nimirum *Univerſalis* acqviſitione; præcipuè, qvoniam ipſis ſimul deficiat dimidia operis pars, ſal Terræ fixum, chalybs Sendivogii, vel magnes Philoſophicus. His tamen non obſtantibus, ex hac aqva, præprimis ſi temporibus balſamicis, & juxta alias circumſtantias in capite præcedente tractatas, parantur laudabilis efficaciæ remedia, qva de re tecte, vel ſine modo elaborandi agunt Petrus Joh. *Faber*, *Nietnerus*, Frid. *Hofmannus*, & plures alii. Sic qvidam optimam famam ſibi comparabat ex hac aqva compoſito medicamento ſeqventi: Captam aqvam per tempus collocabat in cellam pro putrefactione; hinc deſtillabat cautè per cucurbitam vitream; deſtillatum ſuper reſiduum digerebat,

pôst rectificabat; prodeuntem liqvorem denuo affundebat capiti mortuo, ponebat in cellam, & ſuccedebat egregia cryſtalliſatio; cryſtallos exemtos diluebat aqva pluviali, qvod variis morbis, etiam contumaciſſimis feliciter exhibebat.

II. Labor ex *aqva pluviali*, qvi eſt talis: Menſe Martio, circa Æqvinoctium, vel etiam Aprili aut Majo, colligatur aqvæ pluvialis, vel etiam tonitrualis magna qvantitas, evaporet coctione continua, tamen non adeò forti, donec incipiat craſſeſcere; tunc deſtilla in cucurbita vitrea, usqve ad liqvidiusculi extracti conſiſtentiam. Tunc terram aliqvam pingvem & fœcundam, vel Solarem, cujus ſuperius aliqvoties mentio facta, humecta dicto extracto vel ſale copioſa aqva pluviali diſſolutô, ut fiat maſſa craſſa. Expone ita eam per duas ſeptimanas aëri; poſtea dicto modo iterum humecta; ſtet iterum per 2. ſeptimanas, & hoc tertia, & qvarta vice. Poſtea deſtilla è cucurbita leni igne; & prodibit ſpiritus qvaſi pingvis cum ſale volatili. Spiritum aliqvoties caute & lente rectifica, cui à phlegmate libero miſceatur ſal ſuum volatile. E capite mortuo elixivia ſal fixum aqva pluviali, hoc repetita depuratione & coagulatione cryſtalliſetur. Hujus pars una miſceatur cum partibus decem ſpiritus ſale volatili impprægnati; addc

adde croci auri partem I. vel II. digere leni igne, & circula, tali cautela ignem regendo, veluti paulo antea de *Via Universali* monitum. Qvò diutius steterit, & qvo diligentius colitur, eò perfectius & generosius obtinetur arcanum, *Tincturæ Universali* analogum tam medicamentum, qvam metallico - transmutatorium.

III. Labor è *Nive*: Eâdem methodo, qvâ qvidam meditationes & labores adplicuit aqvæ pluviali, alius insudavit *Nivi*, & inde parato sali. Qvamvis autem tam copioso sale non turgeat volatili, veluti aqva pluvialis, eandem tamen fere de hoc sibi promittere potuit spem, cum ex eodem, Astralibus influxibus non privato oriatur principio.

IV. Labor è *Rore*: Multum temporis non minùs impenderunt nonnulli ingeniosi Pyrotechni in ventilationem physicam sudoris illius Cœlestis, *Roris*, & imprimis majalis; atqve hoc qvidem non immerito, aut sine artis fundamento; cum nec vulgus neget, huncce esse qvasi qvotidianum & ordinarium vehiculum Virtutis illius balsamicæ Æthereæ, omnia vegetantis, nutrientis, & conservantis; qva de re *Sacræ Paginæ*, & multi multorum autorum libri prolixè solida afferunt testimonia.

Qvamvis autem essentia Roris maximam partem

tem consistat in sale volatili aëreo, nihilominus novi industrium Medicinæ Mystam, qvi inde extrahebat remedium, mirabilem exhibens varios contra morbos opem, aliis frustra & infeliciter exhibitis, seqventi modo: Mense Majo mane ante Solis ortum in agris triticiferis aut pratis colligi curabat *Rorem*, non more solito per lintea, (cum hæc tenui porositate absorbeant potiorem partem balsami unctuosi salini aërei,) sed per patinas terreas. Imponatur celiæ in vasis vitreis per unam vel alteram septimanam, ut fæces qvodammodo deponat; tunc destilla in maris balneo cautissimo ignis regimine, aliàs certe rumpunt vitrum spiritus, sale volatili copiosè gravidi, ad exitum stimulati. Hi cum suô sale volatili repetita eaqve lenissima rectificatione separantur, à suo phlegmate, ac in vitro optimè muniantur, aliàs evolant inde, unde venerant primô, id est, in Auras. Fæces à destillatione residuas calcina, & propriô phlegmate inde elicē sal fixum. Spiritum dictum sale volatili gravidum sali fixo per solutionem purificato superfunde, & ita in phiolâ per aliqvod tempus moderato calore circulando, in suam perfectionem exalta.

V. Labor è *Sale Terræ centrali fixô*. Qvemadmodum ita multi insudarunt sudori huic aëreo, utpote parti volatili, *Rori*, ita qvoqve non pauciores

ores

ores inhæſerunt ſaltem ſali Terræ, ſeu parti fixiori; itidem non infelici, aut irritô plane eventu. Et cum inſtitutum fuerit opus per deſtillationes, extractiones, digeſtiones, ſalificationes feré easdem, uti in antecedentibus dictum, prolixior hic non ero tædioſa repetitione freqventiori; nihil enim ab iis differt, niſi qvod huic non univerint neceſſariam partem volatilem.

VI. Chymiater non infimi ſubſellii liqvorem ſeqv. è perfectis trium regnorum corporibus concentratum in ſecretis habebat: ſumantur ſalis Mundi vel aëris unciæ duæ; ſalis terræ uncia una; ſalis Microcoſmi uncia *dimidia*; ſalis tartari drachmæ duæ. *Diſſolvantur* ſpiritu vini optime rectificato, circulentur in cucurbita munita; poſtea deſtillentur & deſcendet tandem liqvor rubeus, easdem cum Auro potabili obtinens vires. Doſis ſunt grana decem ad viginti. Sal Mundi vel aëris ſic paratur: Terræ Lemniæ qvantum vis, in loco alto expone aëri libero per aliqvot ſeptimanas; poſtea aqva pluviali ſal extrahatur. Sal terræ ſecundum artem paratur è turffis, bituminoſa Batavorum terra. Poterit tamen loco hujus & Terra Lemnia alia ſumi.

VII. *Oleum Auri Schröderi* aqvæ innatans, cujus ſuperius capite 3. mentionem fecimus, ita elicitur: elixivietur è terra pingvi [v. g. marga,] ſa-

porem ſalſum præ ſe ferente, ſuper qvam creſcit trifolium, & ſimiles herbæ pingves, non profunde in terra exiſtente [ut ſic *Spiritu Mundi* eò meliùs ſit impr ægnata,) ſal aqva pluviali martiali evaporatione inſpiſſetur, & purificetur, aliqvoties ſolvendo: Ex hoc ſale formentur globuli cum terra pingvi, deſtilleturqve ſpiritus per retortam. Spiritus egreſſus rectificetur. Hinc elixivietur ſal è capite mortuo, ejusqve pars addatur Spiritui rectificato. Sic habes menſtruum, qvod ſolvit Aurum foliatum. Spiritum dictum ſuperfunde Auro foliato; ſtet ita aliqvandiu, ut ſolutio penitius peragatur, attrahaturqve ſal ex aëre; (qvo diutius ſtat, eò melius eſt,) Tandem abſtrahe aliqvoties ſpiritum vini rectificatum acuatum modico ſalis urinæ volatilis, vel ſpiritus ſalis armoniaci; ſtet ita aliqvandiu, & menſtruum colorabitur, & ſupernatabit oleum rubicundum, qvod per balneum Maris abſtrahatur & ſeparetur à menſtruo. Si hæc operatio inſtituitur Menſe Martio, ubi Spiritus Mundi in Macrocoſmo maximè viget & vegetat, erit eò efficacior. Doſis ſunt pauculæ guttulæ; poteritqve qvilibet ſibi imaginari efficaciam rariſſimam, cum oleum & ejus rubor nullô modô à menſtruo; ſed à radicaliter ſolutô Auro dependeat. Huc usqve Schröderus.

Qvi-

Qvibus addo, virum huncce magnum qvidem durissimi Auri repagula modô pluribus incredibili ita resolvisse, ut remediô incomparabili sit potitus, tamen plenariè ad *Tincturam Universalem* non adscendit, cùm non omnes enchirises superius notatæ de Via Universali fuerint observatæ, præprimis plenaria unio & influxus salis volatilis cum sale fixo terræ.

VIII. Dantur adhuc variæ *Auri Tincturæ*, solutiones, vel extractiones, qvæ qvamvis firmissima illa Auri claustra penitus non penetraverint, tamen non plane sunt rejiciendæ, præcipuè si participent de Sale Terræ fixô, vel de sale Aëris volatili, & sic vero *Auro Potabili* sunt affinia, aut analoga, qvalem describit Clariss. Dn. *Langelottus* in Epist. ad Naturæ curiosos, & alibi; aut qvali elaboratione meam dignata est tenuitatem Divina Sapientia.

Varia alia menstrua secundum magis & minus in Aurum solvendum agere valentia excogitârunt varii Dædali chymici. Sic non contemnendæ virtutis est *Tinctura* ex *croco Auri* ad mentem *Basilii Valentini* parato oleo cinamomi extracta. Beatissimus D. *Michaëlis* modo notatum crocum Auri extrahebat spiritu è minera Saturni, exhibebatqve sæpissimè verè refocillante Archæi debilis solatio. Illustris qvidam Chymicus magni æstimat

mat Spiritum è pane optimè fermentato, aliqvoties cautè rectificatum, postea spiritu vini alcoholisato mixtum & circulatum. Efficacior foret spiritus panis rore majali aut aqva pluviali destillatus, & summe rectificatus, tunc radiis Solaribus ac aëri expositus, in vitro; ubi post paucas horas limpidissimus ille Spiritus rubini colorem assumit; de qva re consulendi Anglus celeberrimus *Robertus Flud*, & Joh. *Tackius*, in Chrysogon. animali & minerali pag. 76.

Alius faciebat stratum super stratum è foliis Auri & lapide pumicis; dum in tigillo fluunt igne forti, pumex spongiosus attrahit partim Auri resoluti *Tincturam*, qvæ inde facile poterit elevari spiritu vini per spiritum salis armoniaci exaltato, &c. *Hartmannus* magni æstimabat crocum & Tincturam Auri, dum Aurum limatum rasurâ cornu cervi in furno figulino reverberabat, Auro inde colorem incarnatum acqvirente. Qvidam successivè miscebat spiritum aliqvem alcalicum & acidum, qvi qvalitatibus suis contrariis se ipsos ita corrodunt & fatigant, ut penitus dulcescant, & ex liqvore hoc dulcificato egregium sperabat Auro solvendo menstruum. Alii utuntur adminiculo crystallorum salis dulcium; spiritus salis tartari volatilis; spiritus salis armoniaci; spiritus & salis

san-

G. Lucas Pparsch.

sangvinis Humani; cornu cervi; urinæ; olei, spiritus & salis fuliginis, succini, &c.

IX. Qvidam in singulis tribus Regnis specialiter qværunt *Lapidem* vel *Tincturam Universalem.* Exempli loco hic saltem ponam *Lapidem Animalem*, qvem laborem nō esse planè de nihilo, facile subolfacient illi, qvorum præcordia de meliore luto; modus elaborandi autem est talis: Collige urinam puerorum Venerem non expertorum, 12. ad 15. annorum octoginta vel centum libras, Sole existente in Ariete; putrefac in cella per duos Menses; postea indatur cucurbitæ vitreæ, ad tertiæ partis repletionem; destilla spiritum leni igne, usqve dum striæ desinant; remove hunc, & optime muni; apposito alio recipiente continua destillationem phlegmatis, igne per unum gradum auctô; qvod itidem seorsim serva. Liqvorem sic residuum effunde, inde retortæ terreæ, appone recipiens, destilla per gradus, usqve dum rubræ decidant guttæ; auge ignem, & prodibit oleum; magis exalta ignem, ut ignantur ultimo, pro capitis mortui calcinatione.

Hoc modo procede collecta integra urinæ qvantitate. Tunc rectifica spiritus tuos per arenam in cucurbita leni igne; spiritus & salia volatilia elicita conjungantur semper, & rectificatio hæc

repetatur ſepties, vel tamdiu, donec fæces non remaneant; ſed omne in ſpiritum & ſal volatile degeneraverit. Tunc phlegmata reſervata etiam ſepties rectifica; ſemper removendo fæces reſiduas. Poſtea è capite mortuo optimè calcinato extrahe Phlegmate ſal fixum; hoc rectifica, ut fiat cryſtallinum, & in leni calore fluat, ac ita volatile ſit redditum; muniatur optime ab aëre.

Tandem remanentiæ, è qvibus ſal extractum, calcinentur, edulcorenturqve adeò, ut fiat terra plane mortua, & ſicciſſima. Huic affunde oleum tuum; [à qvo qvantum poſſibile ſeparetur phlegma reſiduum,] mixta optimè deſtilla ex retorta per gradus, igne forti. Oleum deſtillatum ſuperfunde terræ cuidam bolari optime calcinatæ, edulhoratæ, & exciccatæ; procede deſtillando, uti jam factum, & qvidem ſepties repetendo; ſemper adcibendo novam terram; & ita oleum verè depuratur, ac perdit fœtorem. Terras has conjunge, calcina per ſemihoram, ſuperfunde aqvam puram, & hæc redditur cœrulea, hæc evaporet, & acqvires ſal viride, qvod *Veneri* aufert innatum ruborem, redditqve Lunæ analogam figura externa.

Seqvitur nunc conjunctio & fixatio: Sumantur ſalis fixi partes tres, indantur cucurbitæ optimè operculo munitæ, impone arenæ in capella; ſub-

ſubmitte ignem lentum, & ſal reddetur fluidum veluti cera, tunc ſerva lenem hunc ignis gradum. Poſtea cape olei tui partem unam, remoto cucurbitæ operculo; infunde guttam unam hujus, ſubitò clauſa cucurbita, donec materia tumultuans pacata, & ſal fixum abſorpſerit Oleum infuſum; hoc ita continuetur, ad plenariam olei conjunctionem vel conſumtionem.

Dein accipe ſpiritus ſuperius dicti partes duas, inſtilla ſucceſſive, & guttatim qvaſi ſali fixo, uti jam de oleo notatum. Spiritibus omnibus infuſis, ac in unam ſubſtantiam redactis, ſigilletur vitrum Hermeticè; impone balneo æqvali ignis in gradu, donec incipiat rubeſcere; balneo hinc exemtum imponatur cineribus; (cineres cum materia in vitro eandem habeant altitudinem;) digeratur ita eôdem calore, usqve dum appareat pulcherrima *rubedo*; hinc impone arenæ, ut hæc cucurbitæ corpus rotundum cooperiat; ſingulis tribus horis uno gradu ignis exaltetur; in qvarto verò gradu ſervetur per 24. horas.

Atqvè ita fixus & perfectus eſt Lapis, cujus tres guttæ medentur omnibus morbis. Guttula una libram integram vini vel aqvæ ruberrimè tingit. Si huic *Lapidi* additur qvarta pars olei Auri, anteqvam vas ſigilletur, ac per 48. horas ſummo

mo ignis gradu foveatur, evadit in ſal vel *Lapidem rubiniformem*, qvod metalla omnia impura depurat. *Elixir album* ita poteris obtinere: miſceantur ſpiritus dicti uncia ſemis, ſalis fixi uncia una, olei lunæ uncia una cum dimidia; procedatur, ceu jam de *rubeo Elixire* dictum; & ſic acqviris non modo egregiam *Tincturam* pro ægrotorum ſolatio; ſed & *Saturnum*, *Venerem*, *Jovem ac Mercurium in Lunam* transmutantem.

Hâc pro vice propoſita additamenta ſufficiciant, ne in peculiare Tractatûs corpus excreſcant, amicè rogitans, ut æqvus lector eâdem mentis ingenuitate, qva ſcripta ſunt, omnia accipiat.

Denuò cõfiteor; hæc dicta à qvidẽ me ipſo maximam partem non eſſe elaborata; nihilominus ſancta fide teſtor, qvod ea cuncta à Chymicorum ſeculi noſtri Primatibus fuerint inventa aut elaborata, è qvorum non tam manuſcriptis, qvam ore & actuali converſatione egomet plurima hauſi. Qvemadmodum illa rationalium Pyrotechnorum cum qvibus mihi præcipue res eſt, æqvæ ſubjicio cenſuræ; ſperans fore, ut illi, pro veritate magis magisqve eruenda & amplificanda ſua qvoqve amicè, ſint collaturi ſymbola; atqve ita laudabilibus Anteceſſorum noſtrorum inventis alia, aliaqve ſimilia, aut majora cum *Deo* & die addituri.

Cœ-

Cœterum, qvæ Petrus *Borellius*, in Bibliotheca sua chymica, Anno 1654. Parisiis, & Anno 1656. Heidelbergæ edita meminit, Mariam *Rante*, Anglam, statuisse ac prædixisse, *Lapidem Philosophorum* Anno millesimo, sexcentesimo, sexagesimo primo in Vulgus fore notissimum, sagaciorum judicio ac deliberationi relinqvo.

Coronidis loco adhuc unicô Te volo, mi Lector: Bona tua pars mihi fortasse indignabitur, qvod è lectione hujus Dissertationis optatum scopum non attigerit, dum nimirum crediderit, sese subito reperturum qvod pueri in faba; ac ita per *Tincturæ* acqvisitionem certé sibi promiserit acqvisitionem divitiarum, Famæ gloriosæ, ac honoris, à sanatis morbis desperatis, metallisqve ignobilioribus melioratis. Qvod gaudium conceptum, qvam spem promissam dubiam ego ac tam difficilem reddiderim, atqve turbaverim per varias circumstantias, imò dehortationes plurium, cap. 4. adductas. At, frustra qvereris, amice Lector, frustra me accusas; propria tua, minime vero mea illud accidisse culpa, tibi persvadeas. Cur enim falcem audes mittere in alienam messem, aggrediendo extra tuæ vocationis terminos mirum-qvantum seria? Cur sutor ultra crepidam intempestivo & illicito desiderio tam arduis inhias? Doleo sane vicem tuam,

qvòd cum pluribus ad talia *Fato Divino* non fueris electus; ac ingenuè rogito, velis imposterum manere in statione, qvâ fueris positus, ac diligenter ruminare magnum illud tuum in hoc Mundo DIC, CUR HIC; de qvibus caput antecedens qvartum ad nauseam tuam usqve te erudiet. Præter varias enim rationes ibi adductas, nimirum qvod extra vocationis limites vagari non liceat, addo ex superabundanti hic adhuc unicum: Libro 1. *Maccab.* cap. 5. v. 55. seqv. legitur, *Judam Maccabeum* cum Fratre suo *Jonathane*, pro perseqvendis ac ad incitas redigendis Fidei & Patriæ hostibus exiisse; *Josephum* autem, & Asariam, præfectus militares domi reliqvisse, ut defendant Territorium, & qvietè saltem sese gerant. Hi percipientes dictum *Judam Maccabeum* & Fratrem, qvocunqve sese verterent, victoriis victorias addere, generosa æmulatione incitati pro aucupandâ non min' gloriosa fama, ac pro Lege & grege militaturi irritabant hostiles *Gorgiæ* crabrones contra manifestum Gubernatoris *Judæ* mandatum. Qvibus autem Triumphis redierint, nisi memoriæ tuæ è *Bibliorum* lectione succurreret, loco citato poteris videre.

Ut autem Bilis tibi commota qvodammodo reddatur tranqvilla, ut spiritus tui mœrore depauperati, terrore turbati refocillentur, constitueram

ram pro redimenda vexa proponere ac propinare tibi nonnulla alia ſolatia lectu non modò jucunda; ſed etiam proficua. Verum, qvia amicis aliqvot de edenda hâc diſſertatione aurem vellicitantibus certa promiſerim fide, qvod hæc inſtantibus Nundinis Lipſienſium Paſchalibus in publicam ſit proditura lucem; dictæ Nundinæ autem jamjam inſtent, cogor hac vice filum abrumpere, eademqve reſervare alii occaſioni, vel usqve dum auctior, Deo vitam concedente, edatur hæc diſſertatio; ideoqve, ut benevolè mihi ignoſcere velis, decenter rogito.

Non poſſum tamen non, qvin *valetudinis* ſolatium ſaltem heic adnectam. Hoc in ſpecie vos concernit, dilectiſſimi Philiatri, pro juvando ægrotante Proximo, qvi fortaſſe partim noxio & præpoſtero fervore ad tam ſeria properare, animum applicuiſtis. Diſcite impoſterum cautius mercari, ne pœnitere magno pretio emere cogamini, ac poſitis debitè Artis Medicæ fundamentis ſecurius per gradus ad tam alra adſcendite; Cum Chymia rationalis & Chriſtiana, ut ſic loqvar, velit expectari. Scrutamini potius magis demiſſa, ac prius aliis medicamentis laude dignis obtiuendis per ſolitum *Ora & labora* invigilate. Qvale veſtro pro ſtimulo jam ſubjungo: Per unum & alterum

Decennium multorum fruitur applausu remedium titulo *Tinctura Nephritica* vel *Solaris* decoratum ac venditum; & qvidem non adeò immerito; cum in morbis scorbuticis, &, qvi his affines, à Tartaro sangvinis, mesenterii, & renum acido ortis laudabilem opem, operamqve contulerit, & adhuc conferat. Ego qvidem non dico, qvasi illius ingredientia, modumqve præparandi hic describerem, cum me non lateat, Possessores eandem velle occultatam; ego verò Proximo nulli nocere audeam. Hinc appono saltem pro Ægrotorum commodo illius apprimè similem, qvæ est talis: Sumatur Tartari albi, Nitri optime purificati, mineræ Antimonii, silicum sulphure aliqvo solari volatili præditorum (qvo qvidem plures silices sunt imbuti,) partes æqvales; pulverisata & optime mista humectentur aqva roris majalis vel pluviali; non tamen nimis largè; aliàs obtines qvidem Tincturam copiosiorem; sed ob virtutem magis dilutam non adeò efficacem; veluti eandem parant avari nummisugæ. Serventur ita in loco temperato per aliqvot septimanas, aut potius menses; [qvo diutius ita subsistunt, eò melior expectanda erit operatio, cum Nitrum magis, magisqve resolvat, penetret, ac uniat reliqva,] Hinc destilla per retortam tubulatam, qvam vocant. *Lipsiæ* in labora-

boratorio celeberrimo *Michaëlitano*, cujus nunc est Possessor Dn. *Zittemannus*, huic operi commodissima conspicitur fornax, dum huic loco capellæ adaptatum est vas ollæ ferè simile, in lateribus 2. 3. vel 4. canalibus præditum, qvibus apponuntur vasa recipientia. Huic dicto modo successive per cochlearia injice materiam mixtam, uti solet in retortam tubulatam, & subito prodibit *Tinctura* egregiè rubens, cujus dosis 30. 40. 50. guttæ.

Exhibetur ad præservationem 2: 3. 4. vicibus in septimana, præmissis tamen universalibus. In sanãdo verò aliqvo morbo scorbutico, hypochondriaco, nephritico, &c. bis vel ter singulis diebus. Præter virtuosam hancce efficaciam oculos Tuos pascere poteris in manifestâ ac perseverante illa *Tinctura Rubedine* per canalem simul prodeunte, qvalem conspectum in hoc vel illo medicamento frustra desiderarunt ac qvæsiverunt tot ac tot Chymici magnæ & probatæ in aliis experientiæ.

Eandem veniam, qvam pagina præcedente petii, heic denuò exorare cogor. Nimirum, promiseram in superioribus, me meæ huic dissertationi adnexurum esse celeberr. Petri Joh *Fabri* ad Sereniss. Holsatiæ Ducem, Dn. *FRIDERICUM* tramissum Manuscriptum raritate, curiositate, ac

insolita in vocabulis ac terminis chymicis explicandis perspicuitate commendabile. Ob modo dictam enim de jamjam instantibus Nundinis Lipsiensibus rationem, atqve ideò datam nonnullis amicis fidem, ejusdem publicationem nolens - volens itidem differre, aliiqve reservare occasioni, cogor.

Te nondum dimitto, curiose Lector; sed unicum saltem adhuc addo. Memoriæ tuæ procul dubio adhuc inhærent, qvæ capite tertio pro adstruendâ & demonstrandâ *Tincturæ Universalis* possibilitate partim per rationes, partim per variorum experimenta proposui. Cùm autem tunc meam mentem, crenamqve fefellerit exemplum aliqvod notatu dignissimum, non possum non, qvin illud hic, rarissimi Corollarii ac superpondii in vicem adponam: Dum Anno messiano 1656. Mundo nostro ultimum dicebat vale Dux qvidam è Germaniæ Primatibus serenissimus, alterius cujusdam magni Principis, consangvineitate, & ingenuæ amicitiæ ac familiaritatis fœdere illi juncti, (qvi Anno 1669. qvoqve ivit eò, qvo Nos tendimus omnes,) Lingva gravitate ac autoritate insigni semper pollens in stupentes diversorum Ministrorum præsentium aures seqventia reponebat verba: certissimè mihi constat, beatissimum huncce semper

se-

ſecum portaſſe particulam *Lapidis Philoſophici*, magnitudine ſua fabam æqvantem, collo appenſam in ſerico rubro, ſecretiſſimi ac inæſtimabilis theſauri loco diu ſibi reſervatam, qvam meis hiſce Egomet oculis vidi, manibus hiſce meis tetigi. Cùm autem rei hujus vix aliqvis habebit notitiam, vereor, ne Amanuenſes, aliiqve, utpote myſterii hujus planè ignari, illud ſint abjecturi, cùm qvid videant, qvid poſſideant, penitus ignorent. E qvibus verbis *Tincturæ* qvidem ſtabilio poſſibilitatem; ſimul tamen denuo pateſcit, omniſciam Dei Providentiam ob cauſas nobis occultas ſupremum hocce arcanum neutiqvam velle divulgatum.

Cum enim certiſſimè mihi conſtaret, prolata hæc verba ex ore tam religioſo, tam reverenter à qvibusvis meritò habito & habendo veritati eſſe maximè conſentanea, miratus poſtea ſum ſæpiùs, qvî factum ſit, ut laudatiſſimus ille Dux theſaurum huncce incomparabilem tamdiu otioſum latitare, ac feriari conceſſerit; nec illum adhibuerit pro ſolatio ægrotantium pro ſolatio pauperum; præcipuè, cum in infauſto illo Bello inteſtino Germanico plus vice ſimplici indiguerit ſimilium aureorum adminiculorum; acerrimum enim ſeſe exhibebat Patriæ preſſæ, & ſæpius tantum-non oppreſſæ Propugnatorem. Potuiſſet ſane dicta illa par-

va fabæ qvantitas excreſcere & fermenatre in vaſtam molem auream; præprimis ſi ſagax qvidam adfuerit Pyrotechnus, qvi *Tincturæ* multiplicationem decenter calluerit. Verumenimvero, qvod aliqvoties dixi; heic repeto, nimirum ſub rebus tam arduis latitare Nobis imperſcrutabile τὸ Θεῖον.

Tandem de mendis Typographicis emendandis monenda reſtant nonnulla. Si errare Humanum eſt, qvid erit mirum, ſi Typotheta hic qvoqve qvædam Naturæ Humanæ qvaſi propria commiſerit, hoc eſt, erraverit, ac Sphalmata reliqverit. Nolo autem tibi eſſe moleſtus, amice Lector, ut eadem ſecundum numerum adſcribam; cum inſuper nec gravitate, nec copia adeò peccent; ſed eorum correctionem Mentis tuæ generoſitati ac æqvitati trado, confidens, Te mihi eadem neutiqvam eſſe imputaturum.

IN-

INDEX
RERUM PRÆCIPUARUM IN HOC TRACTATU CONTENTARUM.

A

Mm Alchy-

C

Har-

In Ita

K

L

Mor-

P

Spi-

T

Ter-

ejus

15. Ru-

Tin-

V

Vege-

Hanc

F I N I S

me, p.

fixum
tatio-

egre-

npa-

p. 186,

tentin

calis,